

Bestalde, gaitasun honek eskatzen du epe motzean, ertainean eta luzean lortzen ahal diren helburuak planteatu eta ikastearen xedeak pixkanaka eta modu errealistan handitzea.

Beharrezkoa du, halaber, ikasten irauten jakitea, hala nola ikastea bizitza pertsonala eta soziala aberasteko elementutzat hartu eta, neurri horretan, ahaleginak merezi dituela ohartzea. Berarekin dakar nork bere burua ebaluatu eta erregulazeko trebetasuna, erantzukizun eta konpromiso pertsonalak, ahaleginak administratzen jakitea, akatsak onartzea eta besteengandik eta besteekin ikasten jakitea.

Laburki, ikasten ikasteko beharrezkoa da, gaitasun edo eraginkortasun pertsonaleko sentimendu batetik abiatuta, nork bere trebetasunez eta ezagupenez kontzientzia hartu eta haiek kudeatu eta kontrolatzea, eta haren barruan daude bai pentsaera estrategikoa, bai lankidetzan aritu, autoebaluatu eta lan intelektualeko baliabide eta teknika batzuk eraginkortasunez erabiltzeko trebetasuna; hori guztia ikasteko banakako nahiz taldeko esperientzia kontzienteen eta atsegingarrien bitartez gauzatzen da.

8.-Autonomia eta ekimen pertsonala.

Gaitasun honen osagaiak dira, alde batetik, elkarri lotutako balio eta jarrera pertsonal batzuen kontzientzia-hartze eta erabilera (adibidez, erantzukizuna, jarraitutasuna, autoezagutza eta autoestimazioa, sormena, autokritika, emozioen kontrola, hautatu, arriskuak kalkulatu eta arazoei aurre egiteko trebetasuna, hala nola beharrak berehala asezteko premia atzeratu, akatsetatik ikasi eta arriskuak hartzekoa).

Beste alde batetik, barne hartzen du nork bere irizpideari jarraituz hautatu, proiektuak sortu eta aukera eta plan pertsonalak gauzatzeko behar diren ekintzak aurrera eramateko trebetasuna, azken hori banakako nahiz taldeko proiektuen esparruan eta haien erantzukizuna hartuz, bai esparru pertsonalean eta sozialean, bai lanarenean.

Barne hartzen du ideiak ekintza bihurtzeko gaitasuna, alegia, helburuak ezarri eta proiektuak planifikatu eta gauzatzeko. Hortaz, beharrezkoa du aurretiko planteamenduak berregitea edo ideia berriak landu, konponbideak bilatu eta horiek praktikan jartzea. Gainera, gaitasun honen osagaiak dira ahalbideak eta mugak aztertu, proiektu baten garapen faseak ezagutu, planifikatu, erabakiak hartu, jardun, egindakoa ebaluatu, autoebaluatu, ondorioak atera eta hobetzeko ahalbideak baloratu.

Hori horrela, barne hartzen du erronken eta aukeren ikuspegi estrategikoa izatea, horrek bidea ematen baitu helburuak identifikatu eta betetzeko eta hasitako zereginen arrakasta lortzeko motibazioari eusteko, grina pertsonal, akademikoa eta laboral osasuntsu batez. Halaber, ikasketen, lanaren nahiz asialdiaren arloetan eskura dauden aukerak norberaren gaitasunei, nahiei eta proiektuei lotzeko gaitasuna.

Gainera, aldaketen eta berrikuntzen aldeko jarrera bat, planteamenduen malgutasuna eskatzen duena, behar du, hala nola aldaketa horiek aukera gisa ulertu, haietara modu kritikoa eta eraginkorrean egokitu eta abiarazten diren bizi proiektu bakoitzeko arazoei aurre egin eta konponbideak bilatzeko trebetasuna.

Autonomia eta ekimen pertsonalek maiz bestelako pertsonak ukitzen dituzten heinean, gaitasun honek harremanetan sartu eta lankidetzan aritzeko trebetasun sozialak behar ditu: besteen jarrera ulertzea, besteen ideiak baloratzea, hizketatu eta negoziatzea, besteei norberaren erabakien berri emateko asertibitatea eta lankidetzan malgutasunez aritzeko gaitasuna izatea.

Gaitasun honek beste alderdi bat du, ikuspegi sozial hori lotuago dena, proiektuen buruzagitzari loturiko trebetasunez eta jarrez osatua, horren barruan sarturik nork bere buruarekiko konfiantza, enpatia, hobetzeko gogoia, hizketan eta lankidetzan aritzeko gaitasuna, denboraren eta egitekoen antolaketa, eskubideak baieztatu eta defendatzeko trebetasuna eta arriskuak hartzekoa.

Labur esateko, autonomia eta ekimen pertsonalek barne hartzen dute banakako nahiz taldeko proiektuak edo ekintzak sortu, abiarazi, garatu eta ebaluatzeko gaitasuna, eta hori sormenak, konfiantzak, erantzukizunak eta zentzu kritikoak lagunduta.

II. ERANSKINA

Lehen Hezkuntzaren arloak

NATURA, GIZARTE ETA KULTUR INGURUNEAREN EZAGUTZA

Arlo honetan aipatzen den ingurune nozioak giza bizitzaren agertokiak osatzen duten gertakarien multzoa adierazten du, baina, horrekin batera, baita gizakien eta gertakari horien arteko elkarrenergina ere. Ingurunea pertsonen inguruan izaten diren elementu, gertakari, faktore eta prozesuen multzoa da eta, era berean, ingurune horretanxe dauka zentzua gizakien bizitzak eta ekintzak. Haurrak bere esperientzia sentorial zuzen edo zeharkako bidez hobekien ezagutzen duen eremua da ingurunea, ezaguna baitu eta denboran zein espazioan hurbil, nahiz eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzearen ondorioz hurbiltasun hori geroz eta gutxiago dagoen distantzia fisikoaren mende.

Arlo honetako curriculumak arreta jarri behar du ikasleen garapen fisiko, sentorial eta psikikoan, sei urtetik hamabi urtera bitarteko haurraren pentsamendu zehatzean, ikasteko duen gaitasun eta interes zabalengan ingurune elementuekin afektuzko harremanak ezartzen ditue-nean, bai eta etaparen bukaera aldean pentsamendu abstraktua lantzen hasteko beharrean ere.

Natur, gizarte eta kultur ingurunearen ezagueraren arloak jakintzaren esparru desberdinak biltzen ditu, horietako bakoitzaren koherentzia errespetatzen du, ikaskuntzaren berariazko prozesuetan arreta jartzen du eta jakintza arlo guztiak helburu bateratu batera bideratzen ditu: gizakiaren ingurunea osatzen duen alderdi eta dimentsioak hobeki ulertu eta azaltzen laguntzea. Horregatik, arlo honetako curriculumak diziplinartekoa da funtsean, eta ikaskuntzak elkarren lagungarri izatera eta ikaskuntza esanguratsua lortzera bideratzen diren harremanak ezartzen ditu.

Curriculumaren antolaketa lotuta dago gizakia/gizartea, ingurune fisikoa/ingurune soziala, natura bizia/bizigabea, natura/kultura gisako el-karreraginen planteamendu kontestudun eta integratu batekin, eremuaren eta denboraren neurrien barnean betiere, eta ikasleen esperientzia zuzen edo zeharkakoetatik abiatuta. Dela eskolan dela eskolatik kanpo izaten dituzten zeharkako esperientziei dagokienez, ezinbestekoa da kontuan hartzea pisu handia dutela norberak inguruneari buruz duen ikuskeran. Hori hala izanik, arlo honetan bereziki, aintzat hartu behar da haurrei ikus-entzunezko baliabideen eta baliabide teknologikoen bitartez egunero iristen zaizen informazioak duen garrantzia.

Edukiak hautatzerakoan, beraz, era askotako alderdiak izan dira kontuan. Lehenik, Lehen Hezkuntzaren helburu orokorrak lortzen eta oinarritzko gaitasunak garatzen laguntzen duten edukiei eman zaie lehentasuna, zenbait alderdi bereziki nabarmenduz, hala nola norberaren autonomiaren eta gizarteko parte-hartzearen garapena, ingurunea interpretatzeko eta bertan modu aktibo, kritiko eta askean esku hartzeko gaitasuna, ikertu eta miazteko gaitasunak garatzea eta eguneroko esperientziarekin zerikusia duten arazoei konponbidea bilatzea edo norberaren garapena orekatua eta solidarioa izateko jarrera eta balioak eskuratzea.

Bigarrenik, arloaren xedea da, munduari buruzko zenbait informazio emateaz gainera, haurrei tresna batzuk ematea informazio horiek ulertu eta interpretatzeko gai izan daitezen. Arlo honetako curriculumak bidea ematen du adin horietako ikasleek erantzun egokiak eman diezaieten sortzen diren galderei, erantzun horiek irizpide zientifiko eguneratuarekin bat etorri behar dutela ahaztu gabe, oinarri zientifiko urria baina esperientziaren aldetik pisu handia duten alde aurreko ideiak, halakorik bada, gaingiduz, horrela ezagutza zientifikoa nola eratzen den ikasten has daitezen.

Arloak pisu kontzeptual argia baldin badu ere, kontzeptuak, prozedurak eta jarrerak erabat erlazionatuta daude eta, hala, kontzeptuak normalean lotuta agertzen dira horiek eskuratzeko beharrezkoak diren prozedurekin eta kontzeptu horien ondoriozko jarrerekin. Arlo honetako ikaskuntza propioetako prozedurak ondokoei estekata daude: behaketari, informazioa bilatu, bildu eta antolatzeari, informazio hori prestatu eta komunikatzeari eta ikaskuntza prozesuari buruzko gogoetari, metodo zientifikoaren oinarri den aldetik. Beste alde batetik, jarrerak norberaren identitatearen, sozializazioaren eta bizikidetzaren, osasunaren eta ingurumenaren inguruan egituratzen dira.

Edukiak multzotan batu dira, eta multzo horien bidez arlo hau osatzen duten esparru nagusiak identifikatzen ahal dira. Antolamendu horrek ez du zerikusirik inolako hierarkia ordenarekin edo edukien tratamenduko ordenarekin eta, hortaz, ez da antolaketa didaktikorako proposamen baten gisara hartu behar.

1. multzoa, Ingurunea eta ingurune hori zaintzea. Edukiak: espazioaren pertzepzioa eta irudikapena, horrekin batera unibertsoa, klima eta bere eragina, ura eta bere aprobetxamendua, bai eta pertsonen naturan jarduteko duten gaitasuna ere. 2. multzoa, Izaki bizidunen aniztasuna. Izaki bizidunei buruzko ezagutza eta horiekiko begirune eta estimua. 3. multzoa, Osasuna eta garapen pertsonala. Ezagutzak, abileziak eta trebetasunak biltzen ditu eta, horrela, nork bere gorputza ezagutzetik abiatuta, arrisku jokabideei aurrea hartu nahi zaie eta portaera arduratsuak eta bizimodu osasungarriak garatu eta indartzeko ekimenak bultzatu. 4. multzoa, Pertsonak, kulturak eta gizartearen antolaketa. Multzo honetako edukiak gizartearen funtzionamendua ulertzera bideratuta daude eta, horretarako, hurbileko organizazioak aztertu eta Espainiako eta Europako erakundeak ezagutuko dira. 5. multzoa, Aldaketak denboran zehar. Honen bidez Historia ikasten hasten da, eta denbora neurtzeari eta denbora historikoaren kontzeptualizazioa hurbiltzeari buruzko edukiak ditu; hori lantzeko, garai historikoetako gizarte batzuen eta Espainiaren historiako gertakari eta pertsonaia garrantzitsu batzuen karakterizazioa egiten da. 6. multzoa, Materia eta energia. Multzo honetako edukiak fenomeno fisikoak eta gai eta aldaketa kimikoak buruzkoak dira, eta geroko ikasketen oinarri. Azkenik, 7. multzoa, Objektuak, makinak eta teknologiak. Berritasun gisa sartu dira informazioaren eta komunikazioaren teknologietan alfabetatzearen inguruko edukiak, bai eta aparatuak aurretik ezarritako xede batekin munta-

tzearen ingurukoak ere, betiere osagaien oinarritzko propietateak eza-gututa. Multzo honetako edukiak lantzen direnean, neskek eta mutilak objektuak, makinak eta teknologiak erabili behar dituztenean berdintasu-nez parte hartzeko ahaleginak egiten dira. 8. multzoa, Nafarroako Foru Komunitatea. Nafarroari buruzko edukiak sartzen dira multzo honetan. Multzo bereizi batean agertu arren, dagokien gai multzoetan txertatu behar dira eta ezarrita dauden ebaluazio irizpideen arabera ebaluatu.

Azken batean, arloko curriculumaren bidez etapa honetako ikasleek gaitasun intelektualak garatzea nahi da, ezagutza, abilezia eta jarrera egokiak ematea gaur egungo gizartea eta mundua hobeki ulertzeko eta mundu horretara heldutasunez eta arduraz iritsi ahal izateko. Baina, gainera, arloak funtsezko laguntza ematen dio haurren sozializazioari, ohitura demokratikoak ikasteari eta bizikidetzat garatzeari. Azken hel-buru hori arlo guztiek badute ere, honek, Herritartasunerako eta giza eskubideetarako hezkuntza arloarekin batera, funtsezko zeregina du helburu horri begira.

Arloak oinarritzko gaitasunak garatzen laguntzea.

Natur, gizarte eta kultur ingurunearen ezagueraren arloak, izaera orokorra baitu, oinarritzko gaitasun gehienak neurri batean edo bestean garatzen laguntzen du.

Gaitasun sozialari eta herritartasunari dagokionez, norberaren errealtzazio bi esparruk zerikusi zuzena dute arloarekin. Alde batetik, harreman hurbilen esparrua dago (familia, lagunak, ikaskideak, etab.), bestetik emozio eta sentimenduak ezagutzea dakarrena berarekin. Arloaren helburu bat zenbait jarrera garatzea da: elkarriketaren aldeko jarrera, gatazkak konpontzeko, asertibitatearena, eta, horri lotuta, ko-munikazio ona eta taldean ongi egotea errazteko abileziak eta moduak erabiltzea eta gizarteko arauak ezagutu eta erabiltzea. Arlo hau, beraz, eremu pribilegiatua da gatazken gaineen gogoeta egiteko, taldeari buruz ardurak hartzeko, bizikidetzako arauak eman eta onartzeko, bai egunero konponbidea behar duten benetako egoeretan bai bakoitza bizi den gizarte esparrukoetan.

Beste esparruak harreman hurbilak gauditu eta auzoa, herria, erki-degoa, estatua, Europar Batasuna eta abar biltzen ditu. Horien antola-mendua, eginkizunak, herritarrek parte hartzeko moduak eta halakoak ezagutu behar dira. Alde horretatik, curriculumak alderdi kontzeptuale-tatik haratago jotzen du, trebetasun eta abileziak garatzeko eta, batez ere, jarrerak. Ingurunearen ezagueraren arloak, Herritartasunerako eta giza eskubideetarako hezkuntza izeneko arloarekin batera, oinarriak jarri nahi ditu etorkizuneko herritarak munduari begira bizi eta solida-rioak izan daitezen, jakin-mina eta informazioa izan eta gizartean parte hartuz eta modu demokratikoan joka dezaten.

Gainera, arlo honek bakoitzaren inguruko gizartea ulertzen lagun-tzen du, gizarte horren funtzionamendua eta ezaugarriak nolakoak diren erakusten baitu, baita bertako aniztasuna ere, eta, era berean, den-boran zehar izan diren aldaketak ulertzen hasiko dira ikasleak arlo honen bitartez, horrela gaur egungo gizartearen sustrai historikoetara hurbiltzen hasteko jarraibideak beregana ditzaten.

Arlo honek funtsezko laguntza ematen du mundu fisikoa ezagutu eta harekin elkarrengaitzeko gaitasunean, zeren eta biltzen dituen ikaskuntza askoren ardatz nagusia gizakiak bere inguruko munduarekin duen el-karreragina baita. Mundu fisikoa interpretatzen laguntzen duten kon-zeptuak bereganatuz lortzen du ikasleak gaitasuna eraikitzea, eta, ho-rrekin bezala, ezagutza zientifikoa eraikitzeko metodoaren zenbait ezaugarritara hurbilduz: problemak zehazten jakitea, izaten ahal diren konponbideak aintzat hartzea, estrategiak prestatzea, ikerketa txikiak diseinatzea, emaitzak aztertu eta jakinaraztea.

Laguntza nabarmena ematen dio, halaber, Informazioaren trata-mendiari eta gaitasun digitalari. Lehenik, informazioa arlo honetako ikaskuntza askoren ezinbesteko elementua da, informazio hori kode, formatu eta hizkuntza desberdinetan agertzen da eta, hortaz, ulertzeko prozedura desberdinak eskatzen ditu. Mapa bat irakurtzeko, grafiko bat interpretatzeko, fenomeno bat behatzeko edo iturri historiko bat erabil-tzeko prozedura desberdinak eskatzen ditu bilaketa, hautaketa, antola-keta eta interpretaziorako, eta horiek arlo honetako ikaskuntzaren hel-buru nagusiak dira. Bestalde, arloan berariaz sartzen dira alfabetatze digitalera bideratutako edukiak; ezagutza hori arlo honetan eta gaine-rakoetan aplikatzeko gaitasun digitala garatzen lagunduko du. Ordena-gailuaren oinarritzko erabilerrak, testu prozesadore bat erabiltzeko eta Interneten bilaketa gidatuak egiteak ere laguntza erabakigarria ematen diote gaitasun honen garapenari.

Arlo honetan informazioak duen pisuak nabarmendu egiten ditu In-formazioaren tratamenduaren eta gaitasun digitalaren eta hizkuntzaren bidez komunikatzeko gaitasunaren artean dauden harremanak. Arlo honek berariazko hiztegia aberasten nabarmen laguntzen du baina, horretaz gainera, komunikazio trukeetan azalpenaren argitasuna, hitzak zuzen erabiltzea, diskurtsoa egituratzea, laburpena, etab. baloratzen diren neurrian, gaitasun hau garatzen ariko dira ikasleak. Berariazko arreta eskatzen duten informazio, azalpen eta argudiozko testueta-

ranzko ezinbesteko hurbiltzea dago arlo honetan, gaitasun honi la-guntza eman diezaioten.

Arlo hau ikasten ikasteko gaitasuna garatzeko lagungarri izan dadin, ikasteko eta informazioa antolatu, memorizatu eta berreskuratzeko tek-nikak garatzearen aldera bideratu behar da; teknikak horiek izaten ahal dira laburpenak, eskema edo adimen mapak, oso egokiak baitira arlo honetako ikaskuntza prozesuetan. Bestalde, ikasi denari eta ikasteko moduari buruz gogoeta egitea eta ahoz eta idatziz kontatzeko ahalegina ere lagungarri izanen da gaitasun hau garatzeko.

Arlo honek arte eta kultur gaitasunerako ere ematen du laguntza, batez ere kultur adierazpenak ezagutuz, horien aniztasuna baloratuz eta kultur ondarea osatzen dutenak aintzat hartuz.

Arlo honen barnean norberaren autonomia eta ekimena garatzeari lotutako edukiak sartzen dira, nork bere burua ezagutzetik abiatuta erabakiak hartzen erakusten baita, bai eskolaren esparruan bai aisial-diko jarduerak modu autonomo eta sortzailean planifikatu behar dire-nean.

Arlo honek, azkenik, erabileraren testuinguru esanguratsuetan tresna matematikoak erabiltzeko aukera ematen du, hala nola neurriak, eskalak, taulak edo irudikapen grafikoak, horrela matematika gaitasuna garatzen laguntzeko.

Helburuak.

Etapla honetan irakasten den Natur, gizarte eta kultur ingurunearen ezaguerak gaitasun hauek garatzea izanen du helburu:

1. Ikaslearen adinerako egokiak diren testu zientifiko, historiko eta geografikoak ahoz eta idatziz zuzen ulertu eta adieraztea. Arlo honetako berariazko hiztegia egoki eta zehatz erabiltzea.
2. Naturaren, gizartearen eta kulturaren ingurune elementu na-gusiak identifikatzea, beren antolaketa, ezaugarriak eta elkarrengaitzeko aztertuz eta gero eta konplexuagoak diren eremuak pixkanaka mende-ratuz.
3. Nafarroaren identitate geografiko, historiko, kultural eta artis-tikoa ezagutzea eta bertako aniztasunak sortzen duen aberastasuna baloratzea.
4. Giza gorputza ezagutu ondoren osasun ohiurak izanez eta nork bere burua zainduz jokatzeko, eta pertsonen arteko desberdintasunak (adina, sexua, ezaugarri fisikoak, nortasuna) onartu eta errespetatzeko jarrera agertzea.
5. Taldeko jardueretan parte hartzea, portaera arduratsua, eraiki-tzaile eta solidarioa izanez eta funtzionamendu demokratikoaren oina-rrizko printzipioak errespetatuz.
6. Ezaugarri propioak dituzten gizarte eta kultur taldeetako kide izatea onartu eta aintzat hartzea, beste talde batzuekin alderatuta dauden desberdintasunak eta Giza Eskubideak errespetatu beharra baloratuz.
7. Gizakiek ingurunean egiten dituzten esku-hartzeetakoren batzuk aztertzea, horiei buruzko balorazio kritikoa egitea eta eguneroko bizi-tzan oreka ekologikoa defendatu eta berreskuratzeko eta kultur ondarea zaintzeko jokabidea izatea.
8. Denboraren joanari lotutako aldaketa eta eraldaketak ikustea naturaren, gizartearen eta kulturaren ingurunean, eta aldibereotasu-naren eta segidaren erlazio batzuk arakatzeko, ezagutza horien bidez beste garai historiko batzuk ulertu ahal izateko.
9. Naturaren, gizartearen eta kulturaren ingurune gertaerak, kontzeptuak eta prozesuak interpretatu, adierazi eta irudikatzea zenba-kizko kodeak, kode grafikoak eta kode kartografiak eta beste batzuk erabiltz.
10. Ingurune elementu esanguratsuekin zerikusia duten galdera eta arazoak identifikatu, planteatu eta argitzea, horretarako informazioa bilatu eta tratatzeko estrategiak erabiltz, aieruak azalduz, horiek pro-batuz, konponbide alternatiboak aztertuz eta ikaskuntza prozesuari bu-ruzko gogoeta eginez.
11. Proiektu, gailu eta aparatu errazak planifikatu eta egitea, alde-z aurretik ezarritako helburu batekin, material, gai eta objektu batzuen oinarritzko propietateen ezagutzaz baliatuta.
12. Eskolako liburutegia eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea informazioa lortzeko eta ikasteko nahiz ezagutzak partekatze tresna gisa.
13. Trafikoko arauak ezagutu eta portaera arduratsua izatea oi-nezko gisa eta etorkizuneko gidari gisa.

Lehen zikloa

Edukiak.

1. multzoa.–Ingurunea eta ingurune hori zaintzea
 - Ingurune fisikoko elementuak eguzkiaren arabera orientatzea.
 - Naturako elementu eta fenomeno batzuk hauteman eta deskriba-tzea: ilargia, izarrak eta eguzkia, eguna eta gaua.

• Fenomeno atmosferiko batzuk behatzea eta irudikatzeak lehen moduak.

• Ingurune fisikoaren oinarritzko elementuak: airea eta ura. Ura arduraz erabiltzea eguneroko bizitzan.

• Ureko edo lurreko ekosistema zehatzen bat behatu, aztertu eta horri buruzko lan errazak egiten hastea.

• Ingurune elementu natural eta gizatiar batzuk behatu eta hautematea.

2. multzoa.–Izaki bizidunen aniztasuna

• Era askotako bizitza moduak behatzea. Izaki bizidunen eta objektu bizigabeen arteko desberdintasunak identifikatzea.

• Animaliak eta landareak zuzenean eta zeharka behatzea. Elementu behagarrien arabera sailkapena, identifikazioa eta izena ematea.

• Landareen eta animalien ezaugarri fisikoak eta jokabideak beren inguruneekin lotzea (kamuflajea, kolorea eta ilearen loditasuna aldatzea, etab.)

• Gizakien, landareen eta animalien arteko erlazioak.

• Izaki bizidunak zaindu eta errespetatzeko ohiturak garatzea.

• Egindako esperientziak ahoz azaltzea, irudien eta testu idatzi laburren laguntzarekin.

3. multzoa.–Osasuna eta garapen pertsonala.

• Giza gorputzaren zatiak identifikatzea. Norberaren gorputza eta besteena dauzkan muga eta ahalbideekin onartzea.

• Arnasa hartzea bizitzeko funtzio gisa. Arnasa ongi hartzeko ariketak.

• Beharrezkoak diren eguneroko janariak identifikatu eta deskribatzea.

• Norberaren higieena, atsedena, aisiaren erabilera egokia eta norberaren gorputzarekiko ardura baloratzea.

• Norberaren emozio eta sentimenduak identifikatzea.

• Eritasunei eta etxeko istripuei aurrea hartzeko ohiturak.

4. multzoa.–Pertsonak, kulturak eta gizartearen antolaketa

• Familia. Familiako kideen arteko harremanak. Etxeko zereginak modu orekatuan banatzea eta ardurak hartzea.

• Hezkuntza komunitateko kideen zeregin eta ardura nagusiak. Denen parte-hartzearen garrantzia baloratzea.

• Pertsonak taldean dituzten eskubide eta betebeharez ohartzea. Taldean komunikazio trukea egiteko eta hartutako erabakiak onartzeko kontuan izan behar diren oinarritzko arauak erabiltzea.

• Bizikidetzako egoerak eta gatazkak simulatzea.

• Inguruan dauden kulturen agerpenetara hurbiltzea, aniztasunaren eta aberastasunaren erakusle baitira.

• Lanbide desberdinak aintzat hartzea, sexu estereotipoak saihestuz.

• Ingurune hurbileko antolaketa moduak: eskola eta herria. Herriko erakunde ardurak eta zereginak zein diren ikasten hastea.

• Joan-etorriak eta garraibideak. Oinarritzko arauak betetzeko ardura, hala oinezko gisa nola erabiltzaile gisa. Mugikortasunak eguneroko bizitzan duen garrantzia.

• Gizarte ingurune hurbilean eta irudien irakurketaren bidez datuak eta informazioa bilatzen hastea.

5. multzoa.–Aldaketak denboran zehar

• Denboraren oinarritzko nozioak (lehen-gero, iragana-oraina-geroa, iraupena), neurketa unitateak (eguna, astea, hilabetea, urtea) erabiltzea.

• Iragan hurbilaren memoria berreraikitzen hastea, familiako iturrietatik abiatuta.

• Iraganeko eta oraingo gertaera batzuk eta beren esperientziatik hurbil dauden alderdi historiko batzuekin erlazioztatzea.

• Ahozko iturriak eta familiako objektu eta oroitzapenek emandako informazioa erabiltzea iragana berreraikitzeko.

6. multzoa.–Materia eta energia

• Materialen aniztasuna. Oinarritzko irizpideen arabera sailkapena: eransketa, testura, kolorea, forma, plastikotasuna, etab.

• Indar bat aplikatzearen ondorioak behatzea. Indarrak norabide berean. Ukipeen indarrak eta urrutikoak.

• Soinua hautematea. Soinua baliabide desberdinen bidez transmititza. Zarata eta zarataren ondoriozko kutsadura.

• Jarrera kontzienteak, banakakoak eta taldekoak garatzea ingurumeneko zenbait arazoren aurrean.

• Objektuak eta substantziak murriztu, berreraibili eta birziklatzea.

7. multzoa.–Objektuak, makinak eta teknologiak

• Inguruan dauden era askotako makinak identifikatzea.

• Objektu sinpleak muntatu eta desmuntatzea.

• Objektuen eta makinaren funtzionamendua behatu eta aztertzea. Arriskua sor dezaketen elementuak identifikatzea.

• Materialak, substantziak eta tresnak arduraz erabiltzea.

• Segurtasun pertsonalari eta energia aurrezteari lotutako jokabideak hartzea.

• Ordenagailu baten oinarritzko osagaiak identifikatzea. Ordenagailua erabiltzen hastea. Baliabide informatikoak zaintzea.

–Garraioa eta bide hezkuntza:

• Auzoan joan-etorriak egitea. Trafiko arauak, oinezko batentzat eta beste norbait ondoan duen bidaiari batentzat.

• Istripuei aurrea hartzea: nork bere gorputza menderatu eta kontrolatzea. Entzumenak eta ikusmenak trafiko egoeretan duten garrantzia.

8. multzoa.–Nafarroako Foru Komunitatea:

8.1. Batasuna aniztasunean:

• Paisaiaren aldetik garrantzitsuenak diren eremuak: Mendialdea, Erdialdea eta Erribera.

• Nafarroako natur parkeak: Bertizko jaurerria, Urbasa-Andia mendilerroa eta Errege Bardea.

• Eskolako liburutegian informazioa bilatzea Nafarroako eremu geografikoetan gehien nabarmentzen diren animalia eta landareetako baten bati buruz.

8.2. Nortasunaren ezaugarriak:

Nafarroako herrietako festak:

–Sanferminak: pertsonaia, tradizio eta ekitaldi nagusiak.

–Bakoitzaren herriko festak.

Ebaluazio irizpideak

1. Ingurune fisikoko funtsezko elementu eta baliabideen adibideak jartzea (eguzkia, ura, airea), eta horiek pertsonen bizitzarekin duten lotura ikustea, arduraz erabili behar direla jabetzeaz batera.

Ebaluazio irizpide honen bidez ikusi nahi da ikasleek zer gaitasun duten ingurune fisikoko zenbait elementu eta izaki bizidunentzat ezinbestekoak diren baliabideak (airea, ura, lurra) behatu, deskribatu eta azaltzeko. Pertsona guztiek eta tokiko erakundeek ingurunea babesteko neurriak hartzearen garrantzia baloratzea duten gaitasuna ere aintzat hartuko da, Nafarroako ingurumen politikan arreta berezia jarritz.

2. Oinarritzko irizpideez baliaturik, beren inguruko animalia eta landare nabarmenenak ezagutu eta sailkatzea, bai eta zenbait bidetatik lortutako informazioari esker ezagutzen diren beste espezie batzuk ere.

Irizpide honen bitartez ebaluatu nahi da ikasleek zer gaitasun duten sailkapenerako oinarritzko irizpideak ezartzeko (tamaina, kolorea, mugitzeko modua) eta animaliak eta landareak ezarrita dauden multzoen arabera identifikatzeko, Nafarroako kontuan hartuta bereziki. Iturrien erabilera, batez ere baliabide teknologikoen bidez lortzen direnena, irakasleak ongi bideratu beharko du, baina ikasleak gai izan beharko du informazioa sailkapenari begira integrazteko, erabilitako iturria bat ala beste izan.

3. Higieneari, elikadura orekatuari, ariketa fisikoari eta atsedenera lotutako adibideak jartzea, osasuna eta ongizatea izateko eta gorputzak funtzionamendua ona izateko beharrezkoak diren aldetik.

Irizpide honen bidez ikusi nahi da ongizatearen eta zenbait ohitura izatearen arteko lotura ezagutu eta baloratzen duten. Ohitura hauek: era askotako janariak jatea (frutak eta barazkiak edo zerealak bezalako janariak identifikatuz), norberaren higieena, ariketa fisiko erregulatua eta gehiegikeriak gabea edo eguneroko zortzi edo bederatzir orduz lo egitea.

4. Inguruko pertsonen lanbide eta ardura nagusiak ezagutu, identifikatu eta horiei buruzko adibide errazak jartzea.

Irizpide honen bidez, inguruko pertsonen lanak zenbateraino ezagutzen dituzten ebaluatu nahi da; era berean, lanbide desberdinen, horiek gizarteari egiten dioten ekarpenaren eta lanbideek eskatzen duten arduraren garrantzia positiboki baloratzen duten ere aztertuko da.

5. Eskolaren, herriaren eta autonomia erkidegoaren esparruko kultur adierazpen batzuk ezagutzea, beren aniztasun eta aberastasuna baloratuz.

Irizpide honek ebaluatu nahi du nork bere herriko eta autonomia erkidegoa kultur agerpen garrantzitsuenak ezagutzen dituen (herriko festak eta Nafarroaren ikurrak), bai eta eskolan ikusten dituen beste hizkuntza eta kultur errealitate batzuen aniztasunaren balio kulturala hautematen duen eta interesa eta errespetua agertzen duen ere.

6. Inguruko garraibide ohikoak identifikatzea eta oinezkoiei eta garraibideen erabiltzaileei dagozkien oinarritzko arauak zein diren jakitea.

Irizpide honi esker ebaluatuko da inguru hurbilean erabiltzen diren garraibideak zenbateraino ezagutzen dituzten eta horien erabilgarritasunari buruz zer balorazio egiten duten. Oinezkoiei eta erabiltzaileei dagozkien oinarritzko arauak zein diren badakiten eta errespetatzen dituzten ere ebaluatuko da (semaforoko, bidea gurutzatu aurretik begiratzeko edo segurtasun uhala jartzea).

7. Familiako bizitzan edo inguru hurbilean garrantzizkoak diren gertaera batzuk denboraren arabera ordenatzea.

Familako bizitzari dagozkion zenbait alderdi deskribatzeko gaitasuna neurtu nahi da irizpide honen bitartez; deskribapen hori behaketako metodo errazak eta denbora neurtzeko oinarritzko nozio eta unitateak erabiliz eginen da.

8. Materialen oinarritzko propietateek izaten dituzten desberdintasunak identifikatzea, propietate batzuk beren erabilerekin erlazionatuz, eta indarrek objektuen gainean izaten dituzten ageriko ondorioak eza-gutzea.

Irizpide honek ebaluatzen du propietate fisiko behagarriak (usaina, zaporea, testura, pisua/masa, kolorea, gogortasuna, egoera edo uretan disolbatzeko gaitasuna) identifikatzeko gai diren, bai eta material batzuen ezaugarrien eta beren erabileren arteko lotura adibide zehatz eta eza-gutun bidez azaltzeko ere.

Indarren ideia mugimenduarekin lotuta intuizioz antzematen duten ere baloratuko da. Norabide bereko indarrak aplikatzen direnean eta ukipen indarrak edo urrutikoak izaten direnean zer gertatzen den adibide batzuen bidez azaldu beharko dute.

9. Objektu eta aparatu errazak muntatu eta desmuntatzea eta beren funtzionamendua eta arretaz erabiltzeko modua deskribatzea.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi dira makinak eta objektu errazak (balantza, bizikleta, aizturrak...) muntatu eta desmuntatzeko eskuzko trebetasunak garatu dituzten, eta ea badakiten nola funtzionatzen duten, zati bakoitza zertarako den eta erabileran zein muntatzean eta desmuntatzean arriskurik ez izateko zer segurtasun neurri hartu behar den.

10. Galdera egokiak egitea behaketa baten bidez informazioa lortzeko, tresna batzuk erabiltzeko eta erregistro argiak egiteko.

Irizpide honekin ebaluatuko da behaketa baten aurrean jartzeko gaitasuna, ikasleak aldez aurretik eta behaketaren unean galderak planteatzen dituela informazio garrantzitsua lortu ahal izateko. Tresna batzuen erabilera ere, luparena esate baterako, baloratuko da eta, horrekin batera, ereduak erabiliz oinarritzko testu idatziak egitea.

11. Ahozko eta idatzizko hizkuntza erabiltzea esperientziak kontatzeko, pentsamenduak azaltzeko eta gizarte eta naturako egoeraren alderdi desberdinei buruz ikertzeko. Arloari dagozkion testuak irakurtzea.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da arloko testuen inguruko mintzamenari eta idazmenari dagokionez lortu den hizkuntza gaitasuna, eta ikasi den berariazko hiztegiaren erabilera nolakoa den. Kontuan hartuko da eskolako liburutegiko liburuak erabiltzean erakusten duten abilezia.

Bigarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.—Ingurunea eta ingurune hori zaintzea
 - Orientazioa espazioan: puntu kardinalak.
 - Auzoko edo herriko planoak erabiltzea.
 - Lurraren mugimenduak eta ilargiaren faseak. Urtaroak.
 - Aldagai meteorologikoak: tenperatura, hezetasuna, haizea, prezipitazioak. Aparatu meteorologikoak erabiltzea eta eguraldiari buruzko erregistroak eta irudikapen grafikoak nolakoak diren ikasten hastea.
 - Harkaitzen identifikazioa eta oinarritzko sailkapena.
 - Atmosfera. Jardunbideak, atmosfera kutsa ez dadin.
 - Uraren zikloa.
 - Erliebezko formak eta gorabehera geografikoak. Inguru hurbilean eta Espainiar garrantzitsuenak direnak kokatzea.
 - Ekosistemetako elementuen, hondatze faktoreen eta birsorkuntzaren arteko loturak.
 - Paisaia mota ezberdinak behatu eta deskribatzea: naturaren eta gizakien arteko elkarrenergina.
 - Ingurumena errespetatu, babestu eta hobetzea.
2. multzoa.—Izaki bizidunen aniztasuna
 - Animalia ornodunak eta omogabeak. Hegaztiak, ugaztunak, narraitiak, arrainak, urlehortarrak. Oinarritzko ezaugarriak, eza-gutzea eta sailkapena.
 - Landareak: belarrak, zuhaixkak eta zuhaitzak. Ezaugarriak, eza-gutzea eta sailkapena.
 - Animalien eta landareen elikatzea, harremanak eta ugalketa. Animaliak eta landareak bizitzeko funtzioen arabera sailkatzea.
 - Izaki bizidunak zuzenean behatzea, tresna egokiekin eta ikus-entzunezko baliabideekin eta baliabide teknologikoekin.
 - Nekazaritza. Labore batzuen azterketa.
 - Abeltzaintza. Espezie batzuen hazkuntza aztertzea.
 - Izaki bizidun guztien behaketa eta azterketarako interesa.
 - Modu aktiboan jokatzeko landareen eta animalien kontserbazioan eta zainketan.

3. multzoa.—Osasuna eta garapen pertsonala
 - Bakoitzak bere gorputzaren kanpoaldeko morfologia nolakoa den jakitea. Bizitzako etapetan izaten diren aldaketak.
 - Zentzumenak, beren zeregina deskribatzea eta ohikotasunez zaintzearen garrantzia. Beste gizaki batzuekin eta munduarekin harremanak izatea.
 - Higienea izateko, atsedena hartzeko eta elikadura osasuntsua izateko azturak identifikatu eta hartzea. Dieta orekatuak. Osasunerako arriskuak detektatu eta prebentziozko neurriak hartzea.
 - Garapen osasuntsuari kalte egiten dioten eta osasunez bizitzeko jokabide arduratsua oztopatzen duten ohitura sozialen aurrean jarrera kritikoa izatea.
 - Emozioak eta sentimenduak identifikatu eta deskribatzea.
 - Aisia jarduerak, banakakoak edo talde batenak, modu autonomo eta sormenezkoan planifikatzea.
4. multzoa.—Pertsonak, kulturak eta gizartearen antolaketa
 - Familia egiturak. Familian ardurak hartzea.
 - Hezkuntza komunitatearen antolaketa eta ikastetxeko jardueretan parte hartzea.
 - Komunitate bateko kideen arteko harreman mota ezberdinak (adiskidetasuna, auzokidetasuna, etab.)
 - Bizikidetzak arauak eta arau horiek betetzea. Lankidetzak eta elkar-riketza baloratzea, gatazkak saihestu eta konpontzeko bide diren aldetik.
 - Landa eta hiri inguruneetako ezaugarri demografiko eta ekonomiko batzuk behatu, identifikatu eta deskribatzea.
 - Ingurunean elkarren ondoan izaten diren herri agerpen kulturalak identifikatzea, denboran zehar izan duten bilakaera eza-gutzea eta gizarte kohesiorako elementu gisa baloratzea. Gizakien beharrei erantzuteko ondasunak eta zerbitzuak. Oinarritzko produktu edo zerbitzuren baten jatorriaren, eraldaketaren eta merkaturatzearen deskribapena.
 - Oinezko gisa eta garraiobideen eta beste zerbitzu batzuen erabiltzaile gisa dagozkien arauak betetzean arduraz jokatzeko.
 - Administrazioak, zerbitzu publikoen bermatzaile. Herriarrek erakunde funtzionamendurako egiten duten ekarpenaren garrantzia baloratzea.
 - Informazioaren eta komunikazioaren teknologien bitartez informazioa lortzea, eta edukia baloratzea.
 - Publizitateko mezu batzuk aztertzea eta kontsumo arduratsurako jarrerak garatzea.
 - Espainiar Estatuaren lurralde antolamendua. Autonomia erkidegoak.
5. multzoa.—Aldaketak denboran zehar
 - Denbora neurtzeko unitateak erabiltzea (hamarkada, mendea) eta segidaren, ordenamenduaren eta aldebereketasunaren nozioak erabiltzen hastea.
 - Familiaren iragana eta iragan hurbila erregistratu eta irudikatze teknika erabiltzea.
 - Garai historiko batzuetako gizarteetara hurbiltzea, eguneroko bizitzako zenbait arlo eza-gutzetik abiatuta.
 - Eguneroko bizitzako arloren batek denbora tarte luze batean izan duen bilakaera; gertaera historiko garrantzitsu batzuekin duen lotura.
 - Lehenago garaiek ingurunean utzi dituzten aztarna batzuen esanahia eza-gututu eta baloratzea (tradizioak, eraikinak, objektuak).
 - Idatzizko eta ikusizko dokumentuak erabiltzea informazio historikoa lortzeko eta lan batzuk egiteko.
 - Gizonek eta emakumeek historian izan duten zeregina identifikatzea.
6. multzoa.—Materia eta energia
 - Objektu eta material desberdinak konparatu, sailkatu eta ordenatzea propietate fisiko behagarrietatik (pisua/masa, egoera, bolumena, kolorea, testura, usaina, erakapen magnetikoa) eta erabilerarako aukeretatik abiatuta.
 - Objektuak mugiarazten edo deformarazten dituzten indar eza-gunak identifikatzea. Erakapen edo aldarapen indarrak. Grabitateak.
 - Energia eta aldaketak. Energiaren iturriak eta erabilerak. Energiak eguneroko bizitzako aldaketetan nola esku hartzen duen behatzea.
 - Energia iturriak planetan arduraz erabiltzearen balorazioa.
 - Hondakinak sortzea, kutsadura eta ingurumenaren gaineko eragina.
 - Norberak energia aurrezteko duen erantzukizuna.
 - Nahasketak identifikatzea.
 - Gorputzek argiaren arabera duten jokabidea. Argiaren islapena eta argi zuriaren deskonposizioa.
 - Esperientzia errazak planifikatu eta egitea edozeinek erabiltzen ahal dituen materialen propietateak eta energia aldaketetan izaten duten jokabidea aztertzeke, eta emaitzen gainean azalpenezko iragarpenak egitea.

• Laneko tresnen eta materialen erabilera, segurtasun eta kontserbaziorako arauak errespetatzea.

• Garraioa eta bide hezkuntza: bideetako zirkulazioaren arauak hiria: bideak eta seinaleak; oinezkoaren jokabidea.

7. multzoa.-Objektuak, makinak eta teknologiak

• Lanbideak erabiltzen diren material, tresna eta makinaren arabera identifikatu eta deskribatzea.

• Makinek behar dituzten energia iturriak identifikatzea.

• Erraz egitekoa den objektu edo makinaren bat planifikatu eta egitea.

• Operadore mekaniko batzuk ezagutzea (ardatza, gorpila, polea, plano makurtua, engranajea, balazta, etab.), bai eta beren egitekoa ere, makina batean edo beste batean egon.

• Ingurumena errespetatzen duten aplikazio teknologikoak erabiltzearen garrantzia ezagutzea.

• Asmakizun handi batzuen garrantzia eta bizi baldintzak hobetzeko eman duten laguntzaren balorazioa.

• Tresnak, aparatuak eta makinak erabiltzeko eskuzko trebetasunen garrantzia aintzat hartzea, estereotipo sexistak gaiztatu.

• Jarraibideak emateko eta azalpeneko testuak prestatzea, proiektu baten garapenaren berri emateko, ahoz eta idatziz.

• Testu tratamenduaren oinarriko erabilera: izenburua, formatua, testu bat gorde eta berreskuratzea, aldaketak, ordezpenak eta inprimatzea.

• Lanak paperean edo euskarri digitalean txukun aurkezteko interesa.

• Emandako sekuentzia baten jarraipena egitea Interneten informazio zehatz bat aurkitzeko.

8. multzoa.-Nafarroako Foru Komunitatea:

-Batasuna aniztasunean:

-Nafarroako aniztasun geografikoaren elementu garrantzitsuenak: erliebea, klima, landaredia eta ibaiak.

-Nafarroako eremu geografikoetan ohikoenak diren animalia eta landareak:

1.-Ugaztunak: orkatzak, oreinak, muxar grisa eta marmota. Gu-txiago ageri diren animaliak (hartz arrea, basakaturia, azeria, basurdea, etab.)

2.-Hegaztiak (ugatza, basoilarra, saia, arrano beltza, miru gorria, koartza hauskara, basahatea, amiamokoa, galeperra, pagauso, hegaxabala, etab.)

3.-Isurialde atlantikoko eta mediterraneoko arrainak.

4.-Landaredia: pinua, pagoa, haritza, artea, makala, etab.

-Aniztasun sozio-ekonomikoa:

1.-Nafarroako populazioaren ezaugarri demografiko batzuk behatu, identifikatu eta deskribatzea.

2.-Sektore ekonomikoak eta horien banaketa.

3.-Landa ingurunea eta hiri ingurunea: ezaugarriak eta banaketa.

4.-Etxebizitza motak

-Aniztasun kulturala:

1.-Euskara

2.-Eskolako liburutegien informazioa bilatzea (entziklopediak, monografiak, DVDak, web orriak, etab.) folkloreak eta herri tradizioen alderdi baten bati buruz, esate baterako:

a) Herri musika: Nafarroako jota eta euskal kantu herrikoia.

b) Herri dantzak: Erriberako jotatik hasita Iturengo Zantantzar-raino.

c) Tradizioa inaute garaian eta Aste Santuan: Lantzeko inautetik Tuterako bajada del angel-eraino.

3.-Ondoko gaietako baten bati buruzko informazioa bilatzea (bibliografia, ahozko transmisioa, etab.):

a) Eskualdeko jantziak.

b) Gastronomia: Nafarroako produktu eta jaki tipikoak.

Ebaluazio irizpideak

1. Ingurune fisikoko faktore batzuen (erliebea, lurzorua, klima, landaredia...) eta pertsonen bizimodu eta ekintzen arteko loturak eza-gutu eta azaltzea datuak bilduz eta neurketa aparatuak erabiliz, eta oreka ekologikoa errespetatzeko jarrerak baloratzea.

Irizpide honekin jakin nahi da gai ote diren etxebizitza motak, labo-reek, paisaiak, janzkerak eta halakoek klimarekin, erliebearekin, ani-malia eta landare espezie batzuk izatearekin eta abarrekin dituzten lo-turez ohartzeko, horrela habitataren kontzeptura hurbildu ahal izateko. Era berean, oreka ekologikoari eustearen, ingurunearekiko errespe-tuzko jarrerak hartu behar diren eta baliabide horiek (bereziki ura) kont-serbatu behar diren garrantziaz ohartzen diren ere baloratuko da. Ikas-leek trebetasun horiek erakutsiko dituzte, halaber, Nafarroako ingurune fisikoa bertako jendearen bizimoduarekin lotuz.

2. Animaliak, landareak eta harkaitzak irizpide zientifikoen arabera identifikatu eta sailkatzea.

Ebaluazio irizpide honen bidez jakin nahi da irizpide zientifikorik ezagutzen duten izaki bizidun edo bizigabeak sailkatzeko: hala nola izaki bizidunen elikatze eta ugaltzeko modua edo beren morfologia, edo harkaitz eta mineralen gogortasuna, esfoliazioa edo distira. Eba-luazio honek erakutsi behar du gai direla espezie bat zein den jakiteko beharrezkoa den ezagutza aplikatzeko, gako edo jarraibide errazen la-guntzarekin bada ere. Trebetasun hori Nafarroako naturaren esparruan aplikatu beharko dute.

3. Elikatzeko ohitura batzuek, higie-neak, ariketa fisikoak eta atse-denak norberaren osasunean eta garapenean dituzten ondorioak iden-tifikatu eta azaltzea.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da gai ote diren osasunari eta nortasunaren garapen orekatuari on egiten dioten jarduerak eta kalte egiten diotenak bereizteko, hala nola litxarreriak jatea, bizkar-zorroak pisu gehiegi izatea, joan-etorriak oinez egitea, telebistaren, bideo-kon-solen edo ordenagailuko jokoen erabilera mugatua, etab. Gainera, beren adinerako eta gorpuzkerarako egokia den bizimodua zehazten ari diren ere baloratuko da, horretan sartuz gatazkak konpontzeko gai-tasuna, autonomia, beren burua ezagutzea edo aisia osasunerako onak diren jokabideak hartzerakoan erabakitze gaitasuna izatea.

4. Eguneroko bizitzako adibideetatik abiatuta, pertsonen natur ba-liabideez egiten dituzten erabilera nagusietako batzuk identifikatzea, abantailak eta eragozpenak azalduz, eta ondasun edo zerbitzuren batek jatorritik kontsumitzailearengana iritsi arte izandako prozesua aztertzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek ezagutzen ote dituzten ingurune fisikoko funtsezko elementuak eta horiek pertsonen bizitza-rekin duten lotura, bai eta ingurune fisikoko elementuen eta ingurunea nahiz baliabideak modu desegokian erabiltzearen ondorioen arteko oreka ere. Era berean, elikagaiak ekoizteko prozesu batzuk eta elika-gaiak kontserbatzeko teknikak eta prozedurak eta merkaturatzeko modua zenbateraino ezagutzen dituzten ere ebaluatuko da. Ongiza-tearen gizartearen garatzeari begira teknologiak erabiltzeak munduko eko-nomiarentzat duen garrantzia azaltzeko adibideak jartzen badakiten ere baloratuko da.

5. Administrazioen eta erakunde-eginkizun batzuk azaltzea, bai eta horiek gizartearen funtzionamenduari zer ekarpen egiten dioten ere, erantzukizun kolektiboetan pertsona bakoitzak parte hartzearen garran-tzia baloratuz.

Irizpide honen bitartez ebaluatu nahi da ba ote dakiten nolakoa den hurbileko erakunde batzuetako organoen funtzionamendu orokorra, ad-ministrazioek zerbitzu publiko garrantzitsuenen bermatzaile gisa duten zeregina, herritarren bizitza hobetzeko. Halaber, parte hartzearen eta ardurak hartzearen aldeko jokabideak ere baloratuko dira, gelako bizi-kidetza eta ikastetxe-ko parte-hartzea hobetzen laguntzen baitute.

6. Espazioaren nozioak eta puntu kardinalak erabiltzea ingurunean kokatzeko, objektuak eremu mugatu-etan non dauden deskribatzeko, eta eskala grafikoa duten planoak eta mapak erabiltzea hara-hona mugi-tzeko.

Ebaluazio irizpide honekin egiaztatu nahi da espazioaren nozioak bereganatu dituzten, puntu kardinalak kokatzen badakiten eta espa-zioan puntu horien arabera eta eskala grafikoa duten planoak eta mapak erabiliz kokatzen eta mugitzen badakiten.

7. Adibide zehatzekin azaltzea eguneroko bizitzako arloren batek gertaera historiko garrantzitsuekin lotuta izan duen bila-kaera, iraupe-naren, segidaren eta aldirerakotasunaren nozioak identifikatuz.

Denbora historikoaren oinarriko nozioak zenbateraino bereganatu dituzten egiaztatu nahi da irizpide honen bidez: oraina-iragana-geroa, aurrekoa-ondorengoa, iraupena eta aldirerakotasuna (baino lehen, on-doren, aldi berean, bitartean...). Ikasleek, segidaren, iraupenaren eta aldirerakotasunaren irizpideei jarraikiz, zuzen kokatu beharko dituzte gertaera historiko garrantzizkoak, hain zuzen ere biziraupenaren eta gizarte antolamenduaren moduekin lotura dutenak, baita eguneroko bi-zitzako zenbait arloren bila-kaerarekin lotura dutenak ere, hala nola lan egiteko modu desberdinak, etxebizitza motak, komunikabide eta ga-rraiobideak, bai eta iraganeko gizarteak ere.

8. Nafarroako kultur aniztasuna identifikatzea hizkuntzen, folklo-rearen, tradizioen eta abarren bitartez, eta aniztasun horren aberasta-suna eta kontserbazioa baloratzea.

Irizpide honekin norberarena bezala identifikatu nahi da Nafarroako eremu guztien eta agerpen guztien aberastasun kulturala, Nafarroaren identitate osatzen duten era askotako zatiak diren aldetik.

9. Energia iturri komunak eta energia lortzeko prozedura eta ma-kinak identifikatzea, energiaren erabilera praktikoan adibideak jartzea eta planetako energia iturrien erabilera arduratsuen garrantzia bala-ratzea.

Irizpide honen bitartez ebaluatuko da energia iturri ohikoenak (haizea, eguzkia, erregea, etab.) identifikatzeko gai diren eta energia eguneroko bizitzako ohiko tresnekin erlazioan duten (irabiagailua,

ile-lehorgailua, berogailua, aire girotua, etab.), beroak prozesu fisiko behagarrietan energia-transferentzia gisa jokatzeko duela badakiten, energiaren eraldaketa sinpleak deskribatzen dituzten (motor bateko konbustioa automobil bat mugitzea, energia elektrikoa lanpara batek argia emateko, etab.). Halaber, energia iturriak arduraz erabiltzeko baina eta taldean izan behar diren jokabideen adibideak jarri beharko dituzte.

10. Objektuen eta makinaren zati nagusiak eta horietako bakoitzaren zereginak aztertzea, eta objektuen bat eraikitze prozesu erraz bat planifikatu eta gauzatzea, talde lanean parte hartzeko eta segurtasuna kontuan hartzeko jarrerak erakutsiz.

Irizpide honekin ebaluatuko da makina baten zatiak (poleak, palankak, gurpilak eta ardatzak, engranajeak...) ezagutzen dituzten eta zati horiek nolakoak diren eta zer eginkizun duten azaltzen badakiten. Ezagutza horiek objektu edo aparatuen bat (adibidez, ibiltzen den auto bat) eraikitze lanean erabiltzen badakiten ere baloratuko da, kontuan hartuz zuzen aplikatu behar dituztela oinarritzko eragiketa matematikoak aurretiazko kalkuluan, bai eta teknologikoak ere: lotu, moztu, dekoratu, etab., ondorioak zergatiak lotzen jakinda betiere. Funtsezkoa da talde lana eta eskuzko trebetasuna baloratzea, eta aintzat hartuko da norberaren segurtasuna eta ikaskideena zaintzen den, tresnak ere zaintzen diren eta materialak egoki erabiltzen diren.

11. Aurrez mugatutako gertaera edo fenomenoei buruzko informazio garrantzitsua lortzea, gertakari natural eta sozialei buruzko iragarpenak egitea, behaketa zuzeneko eta zeharkako datuak integratuz oinarritzko iturriak aztertze abiatuta, eta emaitzen berri ematea.

Irizpide honen helburua da ikasleek aieruak ezartzeko zer gaitasun duten ebaluatzea; hots, bai modu naturalean izaten diren gertakari buruzko aieruak bai saiakuntza edo esperientzia baten bidez eraginda izaten direnei buruzkoak. Arrazoitzeen koherentzia baloratuko da asmatzea baino gehiago. Ideia bat faltsua noiz den ohartzeko gai diren ere baloratu behar da. Arreta berezia jarriko zaio emaitzak ahoz eta idatziz jakinarazteari, irudiak, taulak, grafikoak, eskemak, laburpenak eta abar erabiliz betiere. Kontuan hartuko da eskolako liburutegiko liburuak erabiltzeko zer trebetasun duten.

12. Errealitate sozial edo naturaleko alderdi batzuk azaltzeko ahozko eta idatzizko hizkuntza erabiltzea. Arloari dagozkion testuak irakurtzea.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da arloko testuen inguruko mintzamenari eta idazmenari dagokionez lortu den hizkuntza gaitasuna, eta ikasien den berariazko hiztegiaren erabilera nolako den. Eskolako liburutegiko liburuaren erabilera egokia ere baloratuko da.

Hirugarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Ingurunea eta ingurune hori zaintzea
 - Eredu ezagunak hautematea eta eskalan irudikatzea.
 - Eredu berari buruzko irudikapen mota desberdinak erabili eta interpretatzea (planoak, airetik hartutako argazkiak, krokisak eta beste baliabide teknologiko batzuk).
 - Unibertsoa. Eguzki sistema.
 - Elementu klimatologikoak konbinatzea. Eguraldiaren eta klimaren arteko desberdintasuna. Eguraldia irudikapen desberdinetan irakurri eta interpretatzea.
 - Bakoitza bizi den tokiko klimaren eta klima nagusien ezaugarriak. Paisaia eta gizakien jardueran duen eragina.
 - Harkaitzak eta mineralak identifikatu eta sailkatzea.
 - Ura naturan, uraren kutsadura eta ura xahutzea. Uraren aprobetxamendurako ekintzak.
 - Munduko geografia fisiko eta politikoaren elementu garrantzitsuak irudikapen kartografiko desberdinetan identifikatu eta kokatzea.
 - Gizakiak ingurumeneko zati gisa, eta naturaren gainean jarduteko duten ahalmena.
 - Espainiako lurraldeetako paisaien aniztasuna eta aberastasuna baloratzea, eta beste toki batzuetako paisaiak ezagutzeko interesa.
2. multzoa.–Izaki bizidunen aniztasuna
 - Landareen egitura eta fisiologia.
 - Animaliak eta landareak identifikatzeko gako eta gidak erabiltzea.
 - Izaki bizidunen bizitzari lotutako prozesuren bat behatu eta erregistratzea. Emaitzak ahoz eta idatziz jakinaraztea.
 - Zelularen oinarritzko egitura. Lupa binokularra eta beste baliabide teknologiko batzuk erabiltzea antzemateko.
 - Beste bizitza modu batzuetara hurbiltzea: bakterioak, birusak, algak eta onddoak.
 - Izaki bizidunei eta beren bizi baldintzei buruzko informazioa bilatzea.
 - Animalien eta landareen behaketan eta horri dagozkion lanak prestatzean zehaztasunez eta zorrotztasunez jokatzeko sentsibilitatea.
 - Laneko tresnen eta materialen erabilera eta segurtasunerako arauak errespetatzea.

3. multzoa.–Osasuna eta garapen pertsonala
 - Giza gorputzaren funtzionamendua. Anatomia eta fisiologia. Aparatuak eta sistemak.
 - Elikatzea (arnas, digestio, zirkulazio eta iraitz aparatuak).
 - Ugalketa (ugaltze aparatua).
 - Harremanak (zentsumen organoak, nerbio sistema).
 - Lehen laguntzak ematen jakitea, bakoitzak bere buruari eta beste lagundu ahal izateko.
 - Bizimodu osasungarriak garatzea. Organo eta aparatuak zaindu eta mantentzeaz gogoeta egitea.
 - Garapen osasungarria eta jokabide arduratsua bideratzen edo oztokatzen duten faktore eta ohitura sozialen aurrean jarrera kritikoa izatea.
 - Nortasuna. Nor bere burua ezagutzea eta autoestimua. Autonomiaz jokatzeko ekintzak eta zereginak planifikatu eta gauzatzen direnean. Erabakiak hartu behar direnean ekimena garatzea.
4. multzoa.–Pertsonak, kulturak eta gizartearen antolaketa
 - Gizartearen funtzionamendua ulertzea, antolakunde hurbiletako egoera zehatzak aztertze abiatuta.
 - Espainiako eta Europar Batasuneko populazioa. Gaur egungo munduan migrazioek demografian, kulturen eta ekonomian duten garrantziaz ohartzea.
 - Espainiako kultura eta hizkuntzen aniztasuna ezagutu eta baloratzea.
 - Estereotipoak eta bereizkeria mota guztiak baztertzea eta besteekiko enpatia garatzea.
 - Gizakien beharrei erantzuteko ondasunak eta zerbitzuak sortzea. Zerbitzuaren sektorearen garrantzia. Kontsumoan dauden desberdintasunak.
 - Komunikazioak eta garraioak jardura pertsonal, ekonomiko eta sozialetan duten zeregina.
 - Autonomia erkidegoetako eta estatuko gobernu erakundeetara hurbiltzea: gizarte, ingurumen eta ekonomia arazoak eta antzekoak konpontzeko dauzkaten arduretako batzuk.
 - Europar Batasuneko lurralde antolamendua eta antolamendu politikoak.
 - Iturri desberdinetako informazioa biltzea egoerak eta arazoak aztertze.
 - Publizitateak kontsumoaren gainean duen eragina ezagutzea eta horren aurrean jarrera kritikoa izatea.
5. multzoa.–Aldaketak denboran zehar
 - Datak eta aldiak zehazteko arauak (K.a., K.o., aroa).
 - Teknikak erabiltzea denboran eta espazioan iraganeko gertaerak kokatzeko, gertakizunen iraupena, aldibereotasuna eta batzuen eta beste arteko lotura ikusteko.
 - Gizakien ekintzak, gertakizun historikoak eta aldaketa sozialak azaltzeko faktoreak.
 - Garai historiko desberdinetako gizarte batzuen ezaugarriak ematea, bizimoduaren azterketa eginez: historiaurreko garaia, klasikoa, erdi arokoa, aurrerakortasuna, garapen industrialarena eta XX. mendekoa.
 - Espainiako historiako gertakizun eta pertsonaia nabarmenak.
 - Ondare historiko eta kultureko agerpen garrantzitsuak ezagutu, baloratu eta errespetatzea.
 - Iturri historikoak, geografikoak, artistikoak, etab. erabiltzea, eduki historikoa duten txostenak eta beste lan batzuk egiteko.
 - Gizonek eta emakumeek historiako subjektu gisa izan duten zeregina baloratzea.
6. multzoa.–Materia eta energia
 - Material batzuk beren propietateen arabera aztertu eta sailkatzea (gogortasuna, disolbagarritasuna, agregazio egoera, eroankortasun termikoa).
 - Gorputz baten masa eta bolumena neurtzeko prozedura desberdinak erabiltzea.
 - Fenomeno fisiko behagarriak dentsitate desberdintasunen bidez azaltzea. Ingurune likido batean flotatzeko gaitasuna.
 - Indarren edo energia ekarpenen ondorioz gorputzen mugimenduan, forman edo egoeran izaten ahal diren aldaketak iragartzea.
 - Energia iturri berriztagarriak eta ez-berriztagarriak. Energia garapena, iraunkorra eta bidezkoa. Norberak arduraz jokatzeko energia kontsumitu behar duenean.
 - Energiaren formak. Energiaren eraldaketa sinpleak.
 - Nahaste baten osagaiak ondoko bidez bereiztea: destilazioa, iragazketa, lurrunketa edo disoluzioa.
 - Erreakzio kimikoak. Konbustioa, oxidazioa eta hartidura.
 - Beroa, bere ondorioen hautemate eta behatze sistematikoa: tenperatura igotzea eta dilatazioa. Egoera aldaketak eta itzulgarritasuna.

• Zenbait esperientzia planifikatu eta gauzatzea ohiko erabilera duten materialen propietateak aztertzeke, bai eta argiaren, soinuaren, beroaren, hezetasunaren eta elektrizitatearen aurrean duten jokabidea ere aztertzeke. Prozesua eta emaitzak ahoz eta idatziz jakinaraztea.

• Laneko tresnen eta materialen erabilera, segurtasun eta kontserbaziorako arauak errespetatzea.

7. multzoa.—Objektuak, makinak eta teknologiak

• Materialen propietateen eta aplikazio zehatzetan duten erabilerearen arteko lotura.

• Objektuen eta makinaren aplikazioak ezagutzea eta, berdin, giza-kien jarduerak errazteko duten baliagarritasuna.

• Arazo bat konpontzeko funtzio edo baldintza bat betetzen duten egitura errazak erakitzeko pieza modulatuak erabiliz.

• Zirkuitu elektriko sinpleak. Elektrizitatearen ondorioak. Eroaleak eta isolatzaileak.

• Txosten bat prestatzea, laneko plan baten erregistrorako eta emaitzen ahozko eta idatzizko jakinarazpenerako teknika gisa.

• Garapen teknologikoak bizi eta lan baldintzetan duen eragina baloratzea.

• Informazioaren teknologiek eskaintzen dituzten baliabide errazak erabiltzea komunikatzeko eta elkarlanean aritzeko.

• Sarean informazioa gidatuta bilatzea.

• Testu tratamendua geroz eta modu autonomoagoan erabiltzea (orrialde egokitzea, ilustrazioak edo oharak sartzea, etab.)

• Entretenimendu denbora informazioaren eta komunikazioaren teknologiek kontrolatu beharraz jabetzea eta horrek sortzen duen mendeakotasuna.

• Garraioa eta bide hezkuntza: trafikoa arau eta seinaleak oinezkoarentzat eta gidariarentzat arriskutsuak diren inguruabar eta egoerak identifikatzea; bizikleta.

8. multzoa.—Nafarroako Foru Komunitatea:

8.1. Batasuna aniztasunean:

Nafarroako eremu geografikoak eta beren arteko desberdintasunak (klima, erliebea, ibaiak eta landaredia)

8.2. Nafarroaren nortasunaren ezaugarriak. Forua:

• Definizioa

• Nafarroako Foruaren jatorria eta berezitasuna

• Nafarroako erreinuaren sorrera

• Gaztelan sartzea. 1512

• 1841eko Lege Itundua

• Kontraforuak

• 1982ko Foruaren Hobekuntzari buruzko Legea

8.3. Nafarroako erakundeak: Parlamentua, Nafarroako Gobernua, Lehendakaria, Nafarroako Auzitegi Nagusia eta Comptos Ganbera.

8.4. Nafarroaren bereizgarri diren udal entitateak

8.5. Arte ondarea: Nafarroa Done Jakue bidean:

• Jatorria eta tradizioa

• Nafarroako ibilbideak

• Nafarroak Donejakue bidean dituen monumentu nagusietakoren bati buruzko informazioa bilatzea eskolako liburutegian (monografiak, entziklopediak, DVDak, web orriak, etab).

8.6. Pertsonaia garrantzitsuak:

• Nafarroako erregeren bati buruzko informazioa bilatzea eskolako liburutegian (biografiak, entziklopediak, DVDak, web orriak, etab), adibidez: Eneko Aritza, Antso VII.a Azkarra, Karlos III.a Noblea, etab.

• Nafarroako pertsonaia ezagunenetakoren bati buruzko informazioa bilatzea eskolako liburutegian (biografiak, entziklopediak, DVDak, web orriak, etab), adibidez: Yehuda Ha-Levi, Benjamín de Tudela, Pedro Axularkoa, Martín Azpilicueta, Frantzisko Xabier, José Yanguas y Miranda, Francisco Navarro Villoslada, Julián Gayarre, Pablo Sarasate, Santiago Ramón y Cajal, etab.

Ebaluazio irizpideak

1. Giza jokabideak ingurumenean izaten duen eragin positibo edo negatiboaren adibideak ematea; pertsonen, animalien, landareen eta beren inguruneen kutsaduraren ondorio batzuk deskribatzea, kutsadurari aurrea hartzeko edo murrizteko aukerak adieraziz, eta ura bezalako baliabideak xahutzearen adibideak ere ematea eta, horrekin batera, jarrera kontserbazionistak azaltzea.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da etaparen bukaeran lortu ote dituzten ingurumen zientziekin lotutako ezagutzak; gizakiek Lurreko baliabide naturalak erabiltzeko moduaz ezagutza praktikoa dutela erakutsi beharko dute, eta eguneroko bizitzan erabiltzen diren baliabide fisiko batzuk identifikatu ditzaketela eta baliabide horiek, ura bereziki, kontserbatu beharraz ohartzen direla. Ingurumeneko aldaketek, bai prozesu naturalen ondoriozkoak bai gizakien jarduerak eragindakoak, izaki bizidun eta bizigabeengan zer eragin duten eta oreka nola alda dezaketen ahoz eta idatziz azaltzeko gai izan beharko dute. Halaber,

maiz izaten diren kutsadura mota batzuen ondorioak zein diren eta nola aurre hartu edo murriztu ditzakegun badakiten baloratuko da. Aintzat hartuko da gizakien jarduerak ingurumenean eragin positibo edo negatiboa izan dezakeela ohartzen diren, horren adibideak emanez; uraren erabilerari begiratuko zaio bereziki.

2. Espainiako eta Nafarroako paisaia nagusien ezaugarriak ematea eta horiek osatzen dituzten agente fisiko eta gizatiar batzuk azaltzea, eta gizakien jarduerak lurraldean duten eraginari eta lurraldearen kontserbazioak duen garrantziari buruzko adibideak jartzea.

Irizpide honek neurtu nahi du espainiar lurralde desberdinetako paisaia nagusiak nolakoak diren ba ote dakiten, paisaien arteko berdintasun eta desberdintasunak ezartzeko gai diren, funtsezko elementuak bereitzeko gai diren, Espainiako herrialdeetan gizakiak nola finkatu diren badakiten (finkatze mota garrantzizkoenak) eta gizakien esku-hartzeak paisaia naturalen aldaketan edo kontserbazioan daukan garrantzia ulertzen duten. Trebetasun hori Nafarroako paisaiak ezagutzeari aplikatuko zaio eta herrialde honek naturaren aldetik daukan aberastasuna zaindu beharrekoa dela ulertu beharko dute.

3. Giza gorputzaren bizitzeko funtzioetan parte hartzen duten organo nagusiak identifikatu eta kokatzea, horien eta osasun ohitura batzuen artean funtsezko lotura batzuk ezarriz.

Irizpide honen bidez baloratu nahi da giza gorputzaren funtzionamenduari ikuspegi orokorra baduten, zelula, ehun, organo, aparatu eta sistemei dagokienez: horien kokalekua, forma, egitura, funtzioak, zaintza, etab. Era berean, bizitzako ohitura batzuk gorputzaren funtzionamendu egokiarekin lotzen dituzten baloratuko da. Hala, bizimodu osasungarriak hartzen dituzten ebaluatzeaz gainera, beren bizimoduak, bai eskolan bai eskolatik kanpo, osasunarentzat dituen ondorioez jabetzen diren ikusi nahi da.

4. Komunikazioek eta ondasun eta zerbitzuen ekoizpenarekin lotutako jarduerak ekonomiko berriak sartzeak gizakien bizitzan eta ingurumenean sorrarazi dituzten aldaketa batzuk aztertzea, ondasun eta zerbitzuetara iristeko diferentziek eragiten dituzten desberdintasunak gainditu beharra baloratuz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai ote diren komunikazioek eta garraioek jarduerak pertsonal, ekonomiko eta sozialetan eragin dituzten erabakiak aztertzeke. Ezagutu beharko dira jarduerak ekonomiko berriek ingurumenean eta pertsonen bizitzan sortu dituzten aldaketak, landa inguruneke bizimoduaren eta hiri ingurunekearen artean eta herrialde batzuetakoaren eta beste batzuetakoaren artean oraindik ere badiren desberdintasunak, eta ondasun eta zerbitzuetara iristerakoan sortzen diren desberdintasunak gainditu beharra.

5. Udalerriko, autonomia erkidegoetako, Espainiar Estatu eta Europar Batasuneko gobernu organo eta eginkizun nagusiak ezagutzea, herritarrentzako zerbitzu publikoen kudeaketaren interesa eta parte-hartze demokratikoaren garrantzia baloratuz. Nafarroaren nortasunaren ezaugarriak, Foruaren jatorria eta berezitasunak eta Nafarroako gaur egungo erakundeak ezagutzea, daukaten balio historikoa ulertuz eta horiei irainaraztea baloratuz.

Irizpide honen bidez ebaluatuko da administrazio publikoetako gobernu organoek buruz ezagutzen dutena, bai eta zerbitzu publikoen kudeaketaren kalitateak pertsonen bizitzarako duen garrantzia ulertzen duten ere, adibidez zehatzak jarrita betiere. Nafarroaren berezitasun politikoak ezagutzen dituzten eta nortasun historikoa zaintzearen garrantziak ohartzen diren ere baloratuko da.

6. Eskala handiko plano eta mapak egin, interpretatu eta erabiltzea, zeinu konbentzionalak eta eskala grafikoa kontuan hartuta.

Espazioaren irudikapen grafikoak egin eta interpretatzeko gaitasuna ebaluatuko da irizpide honen bitartez. Espazioaren irudikapenak (airetik hartutako argazkia, planoak, mapa...) emandako informazioa xehetasunak interpretatzeko gaitasuna ebaluatu beharko da; horrekin batera, espazioaren irudikapen helburuari eta irudi horien erabilera aukerei buruzko azalpen orokor bat emateko gaitasuna. Planoei eta mapei egiten den laneko ohar eta interpretazioak besteei ahoz eta idatziz azaltzeko gaitasuna ere kontuan hartuko da.

7. Espainiako gizarteak lehenagoko garai batzuetan—historiaurrean, klasikoan, erdi aroan, aurrikuntzen garaian, garapen industrialekoan eta XX. mendean— zituen ezaugarri nabarmen batzuk identifikatzea, eta gertaera garrantzizkoak denbora ildoen arabera kokatzea.

Ebaluazio irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleek zenbait azarna, erabilera, ohitura, jarduerak eta tresna ezagutzen dituzten, garai historiko zehatz batzuetako bizimoduaren adierazle diren aldetik. Kontuan hartuko dira gertaera batzuen eta gertaera horiek denbora une batean agertzearen arteko loturak; hau da, aldi bereko gertauren eta segidaren denbora-kontzeptuak nola erabiltzen diren, gertaerak garai historiko zehatz baten aurrean edo ondoren kokatuz. Aipatu diren garai historikoen gainean egin beharko da ebaluazioa, kontuan hartuta gizateriaren garai historikoen mugapena konbentzio historiografiko baten ondorio dela eta, batzuk goiz samar kontzeptualizatzen has badaiteke ere, beste

batzuk mugatzen dituzten irizpideak, denboran hurbilenak direnak nahitaez, eskuratzen zailak direla Lehen Hezkuntzako ikasleentzat.

Elkartze hutsa ez denez xedea, ez litzateke egokia izanzen ebaluazioa ezaugarri batzuk garai historiko zehatz batekin lotzeko gaitasunean oinarritzea, baizik eta bilakaeraren alderdi batzuei gaineaz alpean bat (ez oso landua) emateko gaitasunean, eta, nolana ere, lotura hori egin ahal izateko arrazoibidean.

8. Ikerketa errazak planifikatu eta egitea gorputzek argiaren, elektrozitatearen, magnetismoaren, beroaren edo soinuaren aurrean zer jokatibide duten aztertzeko, eta emaitzak adierazten jakitea.

Ebaluazio honen bidez ebaluatu nahi da arlo honetako fenomeno fisiko eta kimiko desberdinei buruzko esperientzia errazak eta ikerketa txikiak egiteko zer gaitasun duten: arazoak planteatu, hipotesi bat adierazi, beharrezkoa den materiala hautatu, muntatu, egin, ondorioak atera, emaitzak adierazi, horietako bakoitzean eta zatiak egituratzean gaitasuna erakutsiz, bai eta fenomeno horien gaitasun oinarritzeko legeak ezagutzea ere.

9. Objektu eta aparatuak eraikitzeke planifikazioa egitea aurrez emandako helburu bat gogoan izanda, horretarako energia iturriak, operadoreak eta material egokiak erabiliz; beharrezkoa den eskuzko trebetasuna erakutsiko da eta batzuetan banakako lana eta beste batzuetan talde lana egingen.

Objektu edo aparatuak eraikitzeke planifikazioa egitea aurrez emandako gaitasuna ebaluatu nahi da irizpide honekin. Energia iturri desberdinen ezagutza ebaluatuko da, bai eta horietako bat aparatuaren funtzionamendurako egokia izateagatik hautatzeko gaitasuna ere. Operadoreen ezagutza ere baloratuko da (gurpila, balazta, etengailua, biela, engranajea, malkukia, polea, etab.), bai eta talde lanean lankidetzarako eta berdintasunerako jarrera agertzen den ere, norberaren eta beste segurtasuna zaindu beharra aintzat hartuz.

10. Arazo edo egoera zailtasun gabeei buruzko txosten bat aurkezteko paperean eta euskarri digitalean; horretarako iturri desberdinetako informazioa bildu beharko da (iturri zuzenak, liburuak, Internet), laneko plan bati segitu eta ondorioak adierazi. Nafarroako kultur eta arte ondarearen inguruko gaietako buruzko ikerketak egitea, eskolako liburutegiko materiala erabiliz.

Irizpide honez baliaturik ebaluatu nahi da ikasleek zer gaitasun duten informazio zehatz eta garrantzizkoa bildu, hautatu eta antolatzeko, emaitzak aztertzeko, ondorioak ateratzeko, esperientziaren berri emateko, segitu den prozesuari buruzko gogoeta egiteko eta ahoz eta idatziz adierazteko. Dokumentu idatziak kontsultatu eta erabiltzea eta irudiak, grafikoak eta taula estatistikoak ateratzea ere izanzen da ebaluazioaren xede. Kontuan hartuko da eskolako liburutegiko liburuak erabiltzean erakusten duten abilezia. Lanak paperean eta euskarri digitalean txukun, argi eta garbi aurkezteari ere arreta berezia jarriko zaio.

11. Ahozko eta idatzizko hizkuntza erabiltzea esperientziak kontatzeko eta pentsamenduak azaltzeko gizarako edo naturako egoeraren alderdi desberdinei buruz. Arloari dagozkion testuak irakurtzea.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da arloko testuen inguruko mintzamenari eta idazmenari dagozkionez lortu den hizkuntza gaitasuna, eta ikasi den berriazko hiztegiaren erabilera nolako den. Eskolako liburutegiko liburuaren erabilera egokia ere baloratuko da.

HEZKUNTZA ARTISTIKOA

Arte agerpen desberdinak etengabe agertzen dira pertsonen ingurunean eta bizitzan. Alde horietatik begiratuta, Arte Hezkuntzaren arloak ikasleek hautemate eta adierazpen estetikoak izaten lagundu nahi du, eta beren prestakuntza orokor eta kulturalerako ezinbestekoak diren edukiak bereganatzeko aukera eman nahi die.

Arte Hezkuntzaren arloan zentzumenen eta adimenaren alderdia, alderdi soziala eta emozioen, afektuaren eta estetika alderdiak sartzen dira, eta horrek zenbait mekanismo sorrarazten ditu, gaitasun desberdin eta konplexuak garatzeko bidea ematen dutenak, ikasleek prestakuntza integrarean eragin zuzena duen hezkuntza proiektioarekin, arreta garatzen laguntzen baitu, hautematea, adimena eta memoria suspertzen baititu epe labur eta luzera, irudimena eta sormena bultzatzen baititu eta ordena, parte-hartzea, lankidetzeta eta komunikazioa garatzeko bidea ematen baitu.

Arlo hau bi hizkuntza motek osatzen dute: plastikarenak eta musikarenak. Biak bi ardatzen inguruan egituratuta daude: hautematea eta adierazpena. Lehenengoan sartzen dira zentzumenaren, ikusmenaren, entzumenaren eta gorputzaren bidezko ezagutza izateko gaitasunei lotutako alderdiak, arte agerpenak ulertzen laguntzen dutenak, bai eta ekoizpen plastiko eta musikal desberdinak nolakoak diren jakin eta horiek in gozatzeko gaitasuna ere. Bigarrena kode eta teknika artistikoak ezagutu eta erabiltzearen bidez ideiak eta sentimenduak adierazteari buruzkoa da.

Arloaren barruan, elementu plastikoak behatzeari eta musika entzuteari buruzkoa da hautematea. Behaketaren zeregin nagusia natur ingurunea eta giza jarduera zein sormena interpretatu, ikertu eta azter-

tzea da; jarduera eta sormen hori ulertu behar da eguneroko bizitzako objektu eta elementuen eta adierazpen artistiko huts-hutsak direnen sortzaile gisa. Bestalde, entzutearen oinarria da musikaren interpretazio eta sormeneko prozesuetan eta grabatutako edo zuzeneko musika lanen entzunaldietan entzuten dena bereizi eta ulertzeko gaitasunak garatzea.

Adierazpenak, berriz, hizkuntza plastikoaren eta ikus-entzunezkoaren elementuak aztertzera eramaten du, bai eta materialen tratamendura eta hauteman eta sentitzen dena adierazteko aukerak lantzerantz, prestatze prozesuan plangintza bati jarraituz betiere. Interpretazio musikala ere aipatzen du, ahozko eta musika-tresna bidezko interpretazioarekin eta gorputz adierazpenarekin eta dantzarekin lotutako trebetasun teknikoak eta gaitasunak garatuz. Hizkuntza bat zein bestea erabiltzea ekoizpen plastiko edo musikal desberdinak asmatu eta sortzeko pizgarri da.

Bai hizkuntza plastikoa bai musikala ezaugarri propioak dituzten arte esparruak dira, baina, bi esparru horietako ekoizpenak eta ulermenak alderdi komunak dituztenez, arlo bakar batean sartu dira etapa honetan, horrela arte adierazpenaren eta irudikapenaren modu desberdinen arteko lotura estuak kontuan hartuko dituen ikuspegi orokorra eman ahal izateko. Hori dela eta, eta bereziki aipatzen direnak musika eta adierazpen plastikoa izan arren, dantzaren eta antzerkiaren edukiak ere sartzen dira arlo honen barnean.

Arlo honen bi ardatz nagusietatik abiatuz (Hautematea eta Adierazpena), lau multzotan banatu dira edukiak. 1. multzoak, Behaketa plastikoa, eta 3. multzoak, Entzutea, hautemateari buruzko edukiak biltzen dituzte hizkuntza plastikorako eta musikalerako, hurrenez hurren. 2. multzoak, Sormen eta adierazpen plastikoa, eta 4. multzoak, Interpretazio eta sormen musikala, adierazpenari buruzko edukiak biltzen dituzte bi hizkuntzetarako.

Edukiak bi ardatzen inguruan banatzearen helburua edukiak modu koherentean antolatzea da. Ez du, beraz, bata besteari gaitasun gaitasunik, eta ez dago horietako batekin lehenbizi hasi beharrik ere. Bien edukien arteko lotura oso estua da eta, horregatik, batzuk bai hautematean bai adierazpenean sartzen dira, esate baterako kolorearen, eritmoaren edo formaren kasuan.

Antzeko zerbait gertatzen da multzoekin. Edukiak multzo bereizietan sartzeak oinarritzeko zer ikaskuntza landu behar den argiago finkatzen laguntzen du. Arloko eduki multzoa egituratzeko modu honek ez du esan nahi batzuk besteetatik bereizita garatu behar direnik; hori argi gertatzen da beren arteko erlazioa ikusita.

Behaketa plastikoa izeneko multzoa ingurune naturalaren eta giza jardueraren eta sormenaren interpretazio, ikerketa eta azterketan oinarritzen da. Espazioari lotutako gaiak eta irudien esanahiaren interpretazioari eta mezu ikonikoen azterketari buruzko beste batzuk lantzen dira. Eduki horietatik, hautemateari lotuta, Sormen eta adierazpen plastikoa izeneko multzoa hornitzen dute. Multzo horretan sartzen da hizkuntza plastikoaren eta ikusizkoaren elementuen miaketa eta materialen tratamendua, eta hautemandakoa adierazteko aukera batzuk azaltzen dira, prestakuntza prozesuko plangintza bati jarraituz betiere.

Entzutea multzoan, entzunaldietan entzuten dena bereizi eta ulertzeko gaitasunaren garapenean oinarritzen dira edukiak, baina Interpretazio eta sormen musikala izeneko multzoan, berriz, interpretazioari lotutako trebetasun teknikoak eta gaitasunak heldu zaie, eta asmatzea bultzatzen da, mugimendu eta soinuak aztertu, hautatu eta konbinatzearen ondorioz ateratzen diren ekoizpen musikak batzuk inprobisatu eta sortuz. Musikaren elementuak eta haren kultur erreferenteak ez dira inoiz ere harengandik bereizten eta, beraz, multzo desberdinetan erabiltzen den errepertorioan sartzen dira. Horregatik, bai hizkuntza musikaren edukiak bai kultur adierazpen gisa hartuta musikari berari dagozkionak zeharka ageri dira bi multzoetan.

Oro har, Lehen Hezkuntzako Arte Hezkuntzak ikasleei aukera eman behar die inguruko errealitatearen ikusizko eta entzunezko elementuak hautematen eta horiekin elkarrekarigileak izaten. Horrek berarekin dakar kontzeptu, prozedura eta jarrerari ikuspegi integratu eta desartikulatua ez den baten ikuspegitik heldu beharra. Prozesu hori errazteko, prozedura gehienetan kontzeptuak eta jarrerak zehaztuta daude.

Arloak oinarritzeko gaitasunak garatzen laguntzea

Arte Hezkuntzaren arloak oinarritzeko gaitasun batzuk lortzen laguntzen du.

Arlo honek arte eta kultur gaitasunerako zuzeneko laguntza ematen du, hori osatzen duten alderdi guztietan. Etapa honetan, kode artistikoak ezagutzea eta horiei dagozkien teknika eta baliabideak erabiltzea izanzen da garrantzizkoena, eta ikasleari laguntza ematen zaio inguruan duen mundua hautematen eta ulertzen hasteko, bai eta adierazteko eta besteekin komunikatzeko dauzkan aukerak zabaltzeko ere. Hizkuntza artistikoak ematen dituzten baliabideak erabiliz, ideia bat modu pertsonalean irudikatu ahal izateak ekimena, irudimena eta sormena bultzatzen ditu eta, aldi berean, beste pentsamendu eta adierazpen modu batzuk errespetatzen erakusten du.

Baloratu behar da, baita ere, egitateak, bizipenak edo ideiak ahoz komunikatzeko gaitasuna, hizkuntzaren laguntzarekin norberaren jokabidea kontrolatzeko bide gisa.

4. Testuak irakurtzerakoan informazio zehatza aurkitzea eta inferentzia zuzenak egitea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek testuetan berariaz adierazitako informazio edo ideia garrantzitsuak detektatzeko eta ulertzeko gaitasuna duten –informazio puntualak abisuetan, oharretan, gonbidapenetan eta eskola testuetan– eta gauza ote diren azaleko esanahiaz haratago joateko eta testuan oinarrituriko inferentziak ateratzeko.

Narrazio testu literarioetan, gaitasun horrek berarekin dakar istorio bat eraikitzea bideratzen duten egitate nagusiak identifikatzea, pertsonaia nagusiak identifikatzea edo istorioaren testuinguruarekin loturiko alderdi erraz batzuk inferitzea (denbora, lekua...).

Halaber, ideiak detektatzeko hertsiki testualak ez diren alderdi batzuk (irudiak, testuaren banaketa edo tipografia) erabiltzeko trebetasunaren garapena ebaluatu behar da.

5. Haurren esperientziatik hurbil dauden testu idatzietan bildutako informazioa eta norberaren bizipenak eta ideiak erlazioztatzea adibide zehatzekin, eta ahoz irakurtzerakoan ulertzen dela agertzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna ote duten beren bizipenak eta ezagutzak testu idatzietan agertzen den informazio berriarekin erlazioztatzea, eta gaitasuna ote duten eskolan erabili ohi diren testuetatik heldu den informazioa erlazioztatzea, hura identifikatuz, konparatuz eta sailkatuz.

Baloratuko da, halaber, ezagutzen dituzten testuak ahoz irakurtzerakoan ulertzen ote dituzten, aldeztu aurretik isilik irakurri ondoren, funtsean deskodetzeko, etenei eta intonazioari erreparatuz. Kontuan hartuko da, azkenik, irakurtzeko ekimenaren hartzen ote duten eta hori eginez gozatzen ote duten.

6. Haurren esperientziarekin loturiko testuak idaztea eta berri-daztea, eredu argiekin jarraituz, testuen plangintza eta berriakuspena erabiliz, eta arau gramatikal eta ortografiko errazena eta alderdi formalak zainduz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek idatzizko kodea barneratu duten. Ikasleek gai izan behar dute ikasgelako pertsonen arteko harremanak berezkoak dituzten testuak idatzeko –deiak, zorian-emateak, oharak–, eta gai izan behar dute, halaber, informazioaren elkartruke idatzia gertatzen deneko eskola jardueretan parte hartzeko –eskolako albisteak argitaratzea...– eta idazketa ikasteko eta ezagutzak antolatze zereginean erabiltzeko. Halaber, literaturara hurbiltzea baloratuko da, jolas linguistikoak eginez edo ipuina edo olerkia bezalako generoak imitatuz.

Halaber, plangintzaren arabera eginiko idazkiak lantzeko prozesua ebaluatuko da –ereduak eta bestelako jarraibideak erabiliko dira– eta idazkiaren eraginkortasunarekin loturiko alderdien berriakuspena –nahi den xedea lortzea–, ziklo honetarako eskatzen den koherentzia eta zuzentasun gramatikal eta ortografikoarekin (oinarrizko arau ortografikoak erabiltzea du ardatz): hitzak zatitzea, koma erabiltzea zerrendatzeetan; puntuak eta galdera ikurra erabiltzea.

7. Ahozko tradizio testu literarioak ezagutzea eta haur literaturakoak, ziklorako egokiak, bai eta narrazioaren eta olerkiaren alderdi formal erraz batzuk, testu horien irakurketan eta idazketan laguntzeko.

Irizpide honekin ebaluatu nahi du entzuteko aztura garatzeko gaitasuna eta zikloak berezko dituen testu literarioez gozatzeko ohitura, bereziki narrazio testuekin eta olerkiekin (abestiak, erretratuak, asmakizunak, aho-korapiloak...), eta horien zentzua ulertzeko gaitasuna, konbentzio berariazko batzuk interpretatzeko; esate baterako egitura narratibo soila eta errima. Halaber, ebaluatu behar da testu literarioak aintzat hartzea eta harkik jarrera positiboak izatea, bai eta irakurketa eguneroko bizitzan txertatzea ere. Baloratuko da olerkiak eta testu errazak eritmo, ebakera eta intonazio egokiarekin dramatizatzea, bir-sortzea, memorizatzea eta errezitatzea lanetan parte hartzea.

8. Hitzetan, esakuneetan eta testuetan, ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena hobetzeko egiten diren segmentazioetan, ordena-alaketetan, kenketetan eta txertaketetan gertatzen diren aldaketa batzuk modu gidatuan identifikatzea.

Helburua da ebaluatzea ordena-alaketek, segmentazioek, kenketek eta txertaketek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko eta ezagutzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardueraren horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

9. Gramatikaren eta linguistikaren oinarritzko terminologia ulertzea eta erabiltzea, testuen produkzioarekin eta ulertzearekin loturiko jardueretan.

Irizpide honekin konprobatu nahi da ikasleak gauza ote diren oinarritzko termino gramatikalak eta linguistikoak erabiltzeko (testuen izendapenak, esakunea, hitza eta silaba; izen arrunta eta izen berezia; sin-

gularra eta plurala; maskulinoa eta femeninoa), ikasgelan egiten diren jardueretan. Erabilpen horrek suposatzen du halako elaborazio maila bat dagoela terminoek aipatzen dituzten kontzeptuetan.

Halaber, baloratuko da bat-bateko erabileran ekimenaren izatea eta termino horiek erabiltzeko interesa.

10. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarritzko estrategien eta ikusizko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argibideak eskatzea, hiztegiak erabiltzea eta egiten dituzten aurrerapenak baloratzea –oso oinarritzkoak badira ere–. Halaber, baloratuko da ikasteko prozesuetan nolabaiteko autonomia lortzea.

Bigarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etapan honetan zehar, ikasleek ikasi behar dute testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeari eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteei egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpen muntadunak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen da.

Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

• Entzutea eta ulertzea

• Ahozko testuak ulertzea ikasteko eta informatzeko, bai xede didaktikoa dutenak bai eguneroko erabiltzen diren testu ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaaldiak), eta formalizazio maila handiagokoak (gelako azalpenak).

• Irratitik, telebistatik edo Internetetik heldu diren ahozko testuak ulertu eta baloratzea, garrantzi berezia emanez albisteari, ikasleak egitate eta gertaera garrantzitsuei buruzko informazio orokorra jaso dezan.

• Ikus-entzunezko dokumentuak erabiltzea informazio muntadunak hautatu eta erlazioztatzea (identifikatzea, sailkatzea, konparatzea).

• Gizarteko komunikabideak baloratzea egitate eta gertaera muntadunei buruzko informazio orokorrak jasotzeko tresna gisa.

–Hitz egitea eta hizketan aritzea

• Parte hartzea eta laguntzea ohiko komunikazio egoeretan (informazioak, bizikidetasuna arautzen duten hizketaaldiak, eztabaidak edo jarraibideak), komunikazio egoerari egokituz eta baliabide linguistiko egokiak erabiliz (elementu lexikoak, gramatikalak, fonologikoak...).

• Ikasteko ahozko testuak sortzea, bai xede didaktikoa dutenak bai eguneroko erabiltzen direnak, ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaaldiak), eta formalizazio maila handiagokoak (gelako azalpenak).

• Ahozko elkarrenerginari buruzko arauak baloratzea eta errespetatzea (hitz egiteko txandak, elkartrukean paper desberdinak hartzea, ahots bolumen, jarrera eta keinu egokiak).

• Laguntza eta errespetu jarrerak ikaskuntza konpartituko egoeretan.

• Hizkuntza ez baztertzalea eta desberdintasuneko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

• Narrazio testuak: egitate erreal edo fantasiazkoen narrazioa alai-tasuna, tristezia, harridura edo antzeko sentimendua adierazten duten kontaeak.

• Dramatizazioak eta rol-playing. Elkarriketak.

• Deskribapenak: pertsonen, animalien, gauzen, lekuen, asmakizunen deskribapenak.

• Jarraibideak: jolas bat sortzeko jarraibideak, arauak, errezetak...

• Azalpen testuak: aurkezpenak, elkarriketak, albisteak, pertsonaia ezagun baten biografia, animalia baten bizitzari buruz ikasitakoa azaltzea... lehenik emandako fitxa bateko datuetatik abiatuz.

–Estrategiak eta trebetasunak

• Arretari eustea gelan aurkezturiko informazioetan.

• Aurkitzea Igorlearen asmoa eta hura diskurtsoan nola agertzen den.

• Informazioa hautatzea: identifikatzea entzundakoaren esanahi orokorra (gaia, gakoak), bigarren mailako ideiak.

• Ahozko azalpen formala egiteko estrategia egokiak erabiltzea, diskurtsoari buruzko aldeztu aurretiko plangintza eginez.

• Testuaren ulermen orokorrari, interpretatiboari eta kritikoari buruzko galderei erantzutea.

• Berariazko xede batzuekin erabilitako ezaugarri linguistikoak identifikatzea: hezteak, entretenitzeak.

• Entzundakoa baloratzea: forma, edukia.

• Ahozko diskurtsoa antolatzea, sarrera eta amaiera argiak jarritz, ordena logikoari eta kronologikoari jarraituz.

▪ Gelako hizketaldietan aktiboki parte hartzea, txanda errespetatuz diskurtsuaren inizatibari eusteko, erantzunen plangintza eginez, argitasunak eskatuz elkar ulertzen laguntzeko eta ideiak garatzen lagunduz.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea

Irakurtzeko behar diren trebetasunen –testua deskodetzea eta irakurtzea funtzionala– barneratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berriazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). 3. multzoarekin lotura estua edukiz, oso garrantzitsua da irakurtzeko zaletasuna sustatzea, gozamen eta prestakuntza iturri gisa.

Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

▪ Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan ohikoak diren testuen informazio muntaduna ulertzea; esate baterako, eskolako gutunak, gelako arauak edo jolasetarako arauak.

▪ Informazio orokorra ulertzea komunikabideetatik heldu diren testuetan (haurrentzako web orriak barne), azpimarra berezia eginez albisteetan eta zuzendariarentzako gutunetan, izenburuetan, sarrera laburretan, portadetan nabarmendutako informazioak aurkituz.

▪ Informazio muntadunak ulertzea ikastera eta informazioa hartzea bideratutako testuetan, bai xede didaktikoarekin sortutakoetan, bai eguneroko erabiltzen direnetan (liburuxkak, deskribapenak, jarraibideak eta azalpenak).

▪ Ozenki irakurtzea arintasunez, ebakera, erritmo, eten eta intonazio egokiak erabiliz.

▪ Ikasteko eta informazioa alderatzeko euskarri desberdinetatik heldu diren ezagutzak eta informazioak integratzea (identifikazioa, sailkapena, konparazioa, interpretazioa).

▪ Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta liburutegiak gidatutako erabiltzea, informazioa eta idatzizko lanen ereduak lortzeko.

▪ Idatzizko testuekiko interesa, informazio eta ikaskuntza iturri gisa, eta esperientziak komunikatzeko eta bizikidetasuna arautzeko bitarteko gisa.

–Idatzizko testuak sortzea:

▪ Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuak sortzea (eskolako gutunak, bizikidetasun arauak, deiak, eskabi-deiak...) genero horietako berezko ezaugarrien arabera.

▪ Garrantzizkotzat jotzen diren gertaerei buruz komunikabideek erabili ohi dituzten informazio eta iritzi testuak sortzea, azpimarra berezia eginez albisteetan eta zuzendariarentzako gutunetan, egoera simulatuetan nahiz errealetan.

▪ Esparru akademikoarekin lotutako testuak sortzea, informazioa lortzeko, antolatzeko eta komunikatzeko (galdetegiak, laburpenak, txosten errazak, deskribapenak, azalpenak...).

▪ Asmo literarioko testuak sortzea, adinerako egokiak (olerkiak, el-karrizketak, ipuinak...), hizkuntzaren adierazpen aukerak arakatuz, horretarako ereduak testuak behatuz eta analizatuz (irakasleak narratibiko istorioak edo ipuinak) eta irudimena eta sormena pizten dituzten baliabide eta jolasez baliatuz.

▪ Osagai grafiko eta paratestualak erabiltzea, gero eta zailtasun handiagoak, ulermena errazteko (ilustrazioak, grafikoak eta tipografia).

▪ Testuak prozesatzeko programa informatikoen erabilera gidatua.

▪ Idazketa baloratzea harreman sozialetarako tresna gisa eta informazioa eta ezagutzak lortu eta birlantzeko tresna gisa.

▪ Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta arau ortografikoak errespetatzea.

▪ Hizkuntza ez baztertzailea eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

▪ Narrazio testuak:

- Narrazio errealeak edo fantasiakoak (mitoak, kondairak, fabulak). Komikiak.
- Txisteak.
- Dramatizazioa.
- Beldurra, alaitasuna, tristezia, harridura edo bestelako sentimenduak sortzen dituzten egitate, gertaera eta gorabehera pertsonalak narratzea
- Postal edo gutun pertsonalak... egunerokoa.

▪ Deskribapenak:

- Norberaren edo ahaide baten deskribapenak, animalia batenak, eszena batzuenak, paisaiena eta gauzena, haien ezaugarriak adieraziz.
- Asmakizunak, gurutzegramak.

▪ Jarraibideak:

- Sukaldeko errezeta bat idaztea, osagaiak eta jarraitu beharreko pausoak barne

jolas bat azaltzea, behar diren materialak adieraziz; objektu bat egiteko bete beharreko arauak...

▪ Azalpen testuak:

- Egitateak, fenomenoak...
- Beste irakasgai batzuetako edukiak azaltzea.
- Albisteak.
- Biografia

▪ Testu etendunak:

- Iragarkiak, grafikoak, mapak, horma-irudiak

–Estrategiak eta trebetasunak

▪ Aldez aurretiko ezagutzak aktibatzea.

▪ Idazkiaren xedea identifikatzea.

▪ Izenburua interpretatzea.

▪ Zuzentasunez erantzutea testuen hitzez hitzeko ulermenari eta ulermen orokor eta kritikoari buruzko galderei.

▪ Irakurtzea adierazgarriaren baliabideak aplikatzea: intonazioa, erritmoa, etenak.

▪ Irakurtzetan aurrera eta atzera egitea, ulermena errazteko.

▪ Ideia orokorra hartzea, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak ezagutuz.

▪ Testuaren egiturari eta kohesio mekanismo batzuei antzematea: denborazko markagailu eta lokailuak, puntuaketa...

▪ Ezagutzen ez diren hitzen esanahia bilatzea.

▪ Testuarekin batera doazen irudiak, tipografia eta formatua interpretatzea.

▪ Azpimarratzeko teknikak erabiltzea ideia nagusien ulermena errazteko.

▪ Eskemak egitea edukiak ikasteko bitarteko gisa.

▪ Idatzizko testuak lantzea aurretiko plangintza batekin, gidoi bat diseinatuz; idatzizko testuaren idazketa eta berrikuspina egitea egokitasunari, koherentziari, kohesioari, zuzentasunari eta mailaren arabera komunikazio baliabide egokiak aberastasunari errepikatuz.

▪ Testua antolatzea. Aurkezpena, txukuntasuna eta lekuaren banaketa. Letraren irakurgarritasuna: tamaina, lerrotzea. Irudiak, tipografia, formatua.

▪ Erreferentziako testuak erabiltzea (hiztegiak, entziklopediak, testu liburuak, aldizkariak, dokumentalak, CD-ROMak, Internet).

3. multzoa.–Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren arloan sartzen da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuk ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogeen bat denik, hizkuntza arruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuk dituen. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertuz eta sortuz landuko da. Literatura, horrenbestez, beste bitarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

▪ Adinerako eta norberaren interesetarako egokiak diren obrak pertsonalki irakurtzea, isilik eta ozenki.

▪ Ahozko tradizioko narrazio testuen eta olerkien, haur literaturaren, obra klasikoaren egokitzapenen eta egungo literaturaren irakurtzea gidatua, euskarri desberdinekin.

▪ Irakurtzeko autonomia, gaiak eta testuak hautatzeko gaitasuna garatzea eta norberak gustukoaren duenaren adierazpena garatzea.

▪ Ikastetxeko liburutegiaren funtzionamendua ezagutzea eta jarduerak literarioetan parte hartzea.

▪ Zikloari egokitutako olerkiak memorizatzea eta errezipatzea, erritmo, ebakera eta intonazio egokiekin.

▪ Olerkiak eta kontakizunak birsortu eta osatzea, sentimenduak, emozioak, aldarreak edo gogoetak komunikatzeko, eredu batzuen ezaugarriak ezagutuz.

▪ Egoera eta testu literarioak dramatizatzea.

▪ Testu literarioa komunikazio tresna gisa, beste mundu, denbora eta kultura batzuk ezagutzeko iturri gisa eta norberaren gozamenetarako baliabide gisa baloratzea eta aintzat hartzea.

–Estrategiak eta trebetasunak

▪ Ipuinak edo narrazio laburrak kontatzea, denboraren eta espazioaren koherentziari eutsiz eta haien egiturari ere eutsiz; betiere, intonazioa, etenak, ahotsaren modulazioa eta abar errespetatu beharko dira.

• Egile ezagunen (klasikoak nahiz garaikideak) olerkiak errezitatzea, intereseko gaietarako buruzkoak eta norberaren gustuen araberrak.

• Adinaren arabera egokitutako testuen eta produkzio propioen dramatizazioa. Adierazpen linguistikorako eta ez-linguistikorako norberak dauzkan aukerak erabiltzea (gorputza, mugimendua, ahotsa), antzerki emanaldietan.

4. multzoa.—Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio eta prozesu hori hobetzen da, menperatze hobea eta handiagoa bideratuko duten elkarreraginak eta erabilera egoerak sustatuz. Gainera, ikasleen artean erabilera gogoetatsua sustatu behar da, pixkanaka proposatuz produkzioak behatzeko, analitzatzeko eta manipulatzeko jarduerak. Horrek bidea emanen die ikasleei ezagutza linguistikoak eta oinarriko terminologia garatzeko. Soilik ikasleen komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da eta esanahia ematen zaio, adin hauetan, gramatikaren inguruko gogoetari; hau da, aintzat hartu beharko dira ikasleen ezaugarri kognitibo eta linguistikoak, eta gogoeta komunikazio egoera desberdinekin eta prozesu diskurtsiboekin lotu behar da.

• Komunikazioaren testuinguruaren osagaiak ezagutzea, komunikazioaren elkartrukeko ahokozko edo idatzizko formen hautapenean eragina duten faktore gisa.

• Ulertzeko eta osatzeko errazak diren narrazioen, jarraibideen, deskribapenen eta azalpen errazen egiturak identifikatzea.

• Ahozko eta idatzizko hizkuntzen arteko desberdintasun garrantzitsuenen erreparatzea.

• Arau ortografikoak ezagutzea, gizartearen duten balioa eta idazkietan haiek betetzeko betebeharra aintzat hartuz.

• Testuaren kohesio elementuak behar bezala identifikatzea: puntuazio-markak, testu markagailu eta lokailuak, hitzak silabatan zatitzea.

• Fonema-grafia elkarteak identifikatu eta ezagutzea, letra mota edozein dela ere (letra larriak, xeheak, etzanak...).

• Gizarteko eta eskolako testuinguruan dagoen aniztasun linguistikoaren kontzientzia positiboa: eskolako hizkuntzak.

• Esakuneen konparaketa eta eraldaketa, elementuak txertatuz, kenduz, ordena aldatuz, zatituz, berrosatuz, horrela emaitzen gramatikaltasuna ebazteko eta kontzeptu linguistikoak eta metahizkuntzarenak garatzen laguntzeko.

• Ondoko terminologiari buruzko gogoeta, erabilera eta intuiziozko definizioa produkzio eta interpretazio jardueretan: landutako testuen izenak; esakunea, hitza eta silaba; generoa eta numeroa; determinatzaileak; aditzaren denbora (orainaldia, lehenaldia, geroaldia).

• Hitzen arteko erlazioak formarengatik (deklinazioa, hitz-elkarketa eta hitz-eratorpena) eta esanahiarengatik (sinonimoak eta antonimoak) ezagutzea, testuak ulertzeko eta osatzeko.

• Oinarriko egitura sintaktikoen konparaketa, haien baliokidetasun semantikoa edo esanahian egon daitezkeen alderazioak behatzeko.

• Esaldiak txertatzea eta koordinatzea, idatzizko testuen osiera hobetzeko tresna gisa.

• Esaldien arteko lotura desberdinen erabilera-aukerak arakatzea eta haiei buruz gogoeta egitea (gehiakuntza, kausa, aurkakotasuna, kontraesana...) testuen osaketari dagokionez.

• Esaldi motak ezagutzea: adieraztekoa, galderazkoa eta erreguzkoa.

• Esaldiaren funtsezko osagaiak identifikatzea, subjektuak eta predikatua, eta subjektuaren paper semantiko batzuk (egilea, jasailea...).

—Estrategiak eta trebetasunak

• Hiztegia handitzea eremu semantikoak, hitzen familiak, sinonimoak, antonimoak eta eratorpena eta elkarketa erabiliz.

• Komunikazioa lortzea erregistro egokia erabiliz eta adierazpide arruntgetara jo gabe.

• Zentzu orokorra gai jakin bati buruzko testuen produkzioan.

• Eskatutako testu motaren egitura tipikoa errespetatzea.

• Testuaren antolaketa, paragrafo-ideia banaketaren arabera.

• Paragrafo hasieretan, ondoz ondoko denbora adierazteko testu markagailu eta lokailuak erabiltzea, edo diskurtsuaren antolatzailerak.

• Aditz denborak egoki erabiltzea.

• Alfabetoa, alfabeto hurrenkera, hiztegia erabiltzen hasteko oinarri gisa.

• Hiztegien erabilera: polisemia.

5. multzoa.—Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko dauzkaten estrategiak etengabe hobetzera bideratuko dituen; xedea da ikasleek gero eta modu kontzienteagoan jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

• Ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituen estrategiak identifikatu eta konparatzea.

• Hiztegia, hizkuntzaren formak eta egiturak, testugintza eta abar ikasteko, trebetasun eta prozedura batzuk erabiltzea; besteak beste, ereduak behatzea, konparaketa, berrantolaketa, adibideak ematea, orokortzea.

• Gogoeta egitea hizkuntzari eta hizkuntzei buruz, ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak eta zuzenketak onartzea ikaskuntza prozesuaren atal gisa.

• Baloratzea hizkuntzak gauzak egiteko, antolatzeke eta ikasteko tresna bat direla.

—Estrategiak eta trebetasunak

• Testuekin batera datozen irudiez baliatzea informazioa lortzeko.

• Jardueren jarraibideak adi irakurtzea, eta bereziki erreparatzea ariketen hasieran egon ohi den adibideari.

• Koadernoaren ordenatua eta txukun edukitzea.

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak gero eta gehiago erabiltzea, bereziki testu prozesadorea.

• Ordenagailua erabiltzeko oinarriko trebetasunak menperatzea.

• Autoebaluazioa egiten hastea eta norberaren ikaskuntzaren kontzientzia hartzea.

• Lanak ebazteko laguntza ematea eta besteren laguntza onartzea. Ikasleekin parte hartzea eta haiekin elkarreraginean lan egitea.

• Bikoteka eta taldeka lan egitea, ezagutzen ekarpena eginez eta besteekin lankidetzan arituz.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek adierazten dute ziklo bakoitzerako ezarritako oinarriko helburu orokorrak zein diren

Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ohiko erabilera duten ahokozko testuen esanahia ulertzeko, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak identifikatzeko.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek nolako gaitasuna duten informazio garrantzitsua lortzeko, hautatzeko eta erlazioatzeko; betiere, ikasgelako ohiko egoeretan sortzen den informazioa izanen da, hain zuzen ere besteekiko harremanetan eta ikasteko garaian sortzen direnak, eta, halaber, gizarteko ingurunean (familia, irratia, telebista...) sortutako informazioa.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da, orobat, ea ikasleek nolabaiteko gaitasuna garatu ote duten testuak ulertzeko mekanismoei buruz eta erabilitako prozeduren gainean gogoeta egiteak ikasten ikasteko duen baliotza buruz.

2. Parte hartzea ikasgelako komunikazio egoeretan, elkartrukearen arauak errespetatuz: hitz egiteko txanda errespetatzea, entzutea, gauzak argitasunez adieraztea, intonazio egokia erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da bai ikasgelan gertatzen diren ahokozko elkartrukeko egoera desberdinetan aktiboki esku hartzeko gaitasuna, bai haietan parte hartzeko jarrera ere. Ohartarazi behar da gaitasun horiek lotura estua dutela komunikazio egoerak behatzeko gaitasunarekin —xedea, parte-hartzaile kopurua, elkartrukea gertatzen den lekua...—, eta haien ezaugarriak, gero eta era kontzienteago batean, zehazteko eta testuinguru bakoitzean egoki jarduteko gaitasunarekin.

3. Gauzak ahoz adierazten jakitea, ideiak, egitateak eta bizipenak modu erraz eta koherentean aurkezten dituzten testuen bitartez.

Irizpide honekin ebaluatu behar du ikasleak modu koherentean adierazteko duen gaitasuna egoera desberdinetan, eta lehen hizkuntza ikasteko eta jokabidea erregulatzeke tresna gisa erabiltzeko duen gaitasuna. Begiratu da ea ikaslea gauza den ezagutzak eta iritziak komunikatzeko, hiztegi, formula linguistiko, intonazio eta ebakera egokiak erabiliz.

Helburua da baloratzea era ikasleak gauza diren ahoz komunikatzeko ikasgelako bultzarekin loturiko egitateak eta ezagutzak eta, bestetik, gainerakoekin harreman harmoniatuak edukitzeke gaitasuna duten, horren barne dela hizketaldi bati hasiera emateko eta hari eusteko trebetasuna.

4. Testuak irakurtzerakoan informazio esplizitua kokatu eta berreskuratzea eta inferentzia zuzenak egitea.

Irizpide honekin baloratu nahi da ea ikasleak gauza diren testuetan zehaztutako informazioa edo ideiak detektatzeko eta ulertzeko —eskola esparruko gutunak, ikasgelako arauak, joko arauak, albisteak, zuzendariarentzako gutunak, eskolako testuak— eta gauza diren azaleko esanahiaz haratago joateko eta testuan oinarrituriko inferentzia zuzenak egiteko: aurreikus daitezkeen gertakariak, testuen xedea deduzitzea edo testuan eginiko orokortze batzuk identifikatzea.

Testu literarioetan, olerki batzuen ideia nagusiak identifikatzen ote diren ebaluatu behar da —berariaz adierazita daudenean—, eta ikasleek gaitasuna ote duten ipuin batean gatazka ezagutzeko, eta trebetasuna ote duten istorioetako pertsonaien arteko harremanak ulertzeko —modu

esplizituan agertzen ez direnean– edo gertakari batzuei gertatu aurretik antzemateko gauza ote diren.

Halaber, trebetasunak ote dituzten hertsiki testualak ez diren alderdi batzuk erabiltzeko ideia nagusiak identifikatzen laguntzeari begira: tipografia izenburuetan, sarrera laburretan, portadetan, liburuaketan; letra lodiak epigrafeetan eta testuetako bestelako leku nabarmenetan.

5. Norberaren ideiak interpretatu eta eskolan eta gizartearen erabiltzen diren testuetan bildutako informazioarekin integratzea, eta ahoz irakurtzerakoan ulertzen dela agertzea.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ea haurrek beren bizipenak eta ezagutzak erabiltzen dituzten ideien eta testuaren informazioaren arteko loturak ezartzeko. Ikasleek gai izan behar dute ulertzeko estrategiak erabiltzeko (irakurtzearen xedeaz kontzientea izatea, testu- eta testuinguru-adierazleak erabiltzeko aburuak formulatzeko eta frogatzeko) eta sortzen diren zalantzak ebazteko estrategiak erabiltzeko (aurrera eta atzera egitea, hiztegiaren kontsulta egitea, informazio osagarria bilatzea).

Halaber, ulermena ebaluatuko da ozenki irakurritz; ozenki irakurtzerakoan nolabaiteko segurtasuna behar da; zalantzarik eta errepikapenik gabe irakurri behar da, eta hitzak saltatu gabe. Garrantzitsua da ziklo honetan bermatzea deskodetzea zuzen eta arintasunez egiten dela.

6. Testu esanahidun desberdinak idaztea, berridaztea eta laburtzea, eguneroko eta eskolako egoeretan, modu antolatua eta egokian, testuen plangintza eta berrikuspina erabiliz, arau gramatikalak eta ortografikoak eta alderdi formalak zainduz, paperezko euskarriaren nahiz euskarri digitalean.

Ebaluatu nahi da ikasleak gai diren gelako pertsonen arteko harremanek berezkoak dituzten testuak idazteko –gutunak, bizikidetasun arauak, deiak, eskabideak– eta, orobat, komunikabideek berezko dituzten testuak, betiere ikasleen esperientziatik hurbil dauden gaiak buruzkoak; halere, modu berezian ebaluatu behar da ikasleak gai diren ikasteko autonomian aurrera egitea ahalbidetzen dieten testuak lantzeko –laburpenak, deskribapenak edo azalpenak–.

Literaturaren arloan, olerkiak edo kontakizunak birsortzeko edo imitatze gaitasuna ebaluatuko da; testu horietan, baliabide batzuk erabili beharko dira –esate baterako, modu intuitiboan bada ere, errima edo erritmoa olerkietan–. Irizpide honekin egiaztatu nahi da idatzizko testuen produkzioa prozesu honetara berezko dituen urratsen arabera gauzatzen dela (plangintza, testuaren idazketa, berrikuspina), eta urrats horiek baliagarriak direla baloratzen dela, hartara testu osoagoak eta komunikatzeko asmoari lotuagoak lortzeko.

Idazki guztietan, oinarriko arau ortografikoen erabilera eta aurkezpen argi, garbi eta ordenatua baloratuko dira. Prozesu horietan, komenigarria da testuak lantzeko eta aurkezteko baliabide informatikoak erabiltzeko trebetasuna ebaluatzea.

7. Ahozko tradizioako testu literarioak ezagutzea eta haur literaturakoak, ziklorako egokiak, bai eta narrazioaren eta olerkiaren oinarriko ezaugarriak, testu horien irakurketan eta idazketan laguntzeko.

Irizpide horrek ebaluatu nahi du adinerako eta zikloaren interesetarako egokiak diren testu literarioez autonomia gero eta handiagoarekin gozatzeko gaitasuna, eta testu horien zentzua ulertzeko gaitasuna, konbentzio berariazko batzuk interpretatzeari esker; esate baterako, behin eta berriz agertzen diren gaiak, kontraera literarioaren elementuak eta errima. Halaber, irakurketarako jarrera positiboa baloratu behar da, eguneroko bizitzaren berezko jardura den aldetik. Orobat, baloratuko da adierazpen eta sormen baliabide soilak arakatzeko gaitasuna, ereduak erabiliz, dramatizazio eta birsorkuntza lanetan.

8. Gelako eta ikastetxeko liburutegia erabiltzea; haren antolamendu eta funtzionamendu mekanismoak eta eskaintzen dituen aukerak ezagutzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi dira liburutegietako irakurketa jardueretan parte hartzea, liburutegiak erabiltzeko autonomia, materialak antolatze eta hautatzeko oinarriko prozeduren eta mekanismoen ezagutza eta horietako bakoitzak eskaintzen dituen aukerak. Halaber, baloratuko da plazer hutsarengatik irakurtzeko azturak barneratzea, erabiltzeko arauak errespetatzea eta liburutegiaren funtzionamendu egokian laguntzeko jarrera izatea.

9. Hitzetan, esakuneetan eta testuetan, ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena hobetzeko egiten diren segmentazioetan, ordena-aldaketetan, kenketetan eta txertaketetan gertatzen diren aldaketa batzuk identifikatzea.

Helburua da ebaluatzea txertaketek, kenketek, ordena-aldaketek, segmentazioek eta berrosatzeek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuari modu kritikoan errepartzeko; testuaren edukia buruz gogoeta egiteko eta hura ebaluatzeko; haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta baliabide litera-

rioak, eta egilearen ikuspuntua eta ofizioa aintzat hartzeko eta ebaluatzeko.

10. Gramatikaren eta linguistikaren terminologia, zikloari dagokiona, ulertzea eta erabiltzea testuak sortzeko eta ulertzeko jardueretan.

Irizpide honekin konprobatu nahi da ea ikasleek oinarriko ezagutza gramatikalak barneratu dituzten eta gauza ote diren terminologia egokia erabiltzeko haiei buruz hitz egiterakoan (aditzaren denborak –orainaldia, geroaldia, lehenaldia–, determinatzaileak, artikulua, zenbatzaileak, aurrizkiak, atzizkiak, hitz eratorriak, sinonimoak eta antonimoak eta abar).

Halaber, baloratu behar da terminologia hori erabiltzen ote den hizkuntzaren funtzionamenduari buruz hitz egiterakoan, ikasitakoa azaltzeko eta hari buruz gogoeta egiteko euskarri gisa.

11. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarriko estrategien eta ikusizko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argibideak eskatzea, eta hiztegiak eta oinarriko bitarteko teknologiko batzuk erabiltzea. Halaber, ebaluatuko da ikasleek gaitasuna ote duten beren aurrerapenak baloratzeko eta ikasteko nolabaitko autonomia lortu duten.

Hirugarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etaparen honetan zehar, ikasleek ikasi behar dute testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedearekin mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteek egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpen muntadunak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen da.

Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

- Entzutea eta ulertzea

- Ahozko testuak ulertzea ikasteko eta informatzeko, bai xede didaktikoa dutenak bai eguneroko erabiltzen diren testu ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), eta formalizazio maila handiagoak (gelako azalpenak, elkarrizketak edo eztabaidak).

- Irratitit, telebistatik edo Internetetik heldu diren ahozko testuak ulertzea, garrantzi berezia emanez albisteari, elkarrizketari, haurrentzako erreportajeei, eztabaidei eta gaurkotasuneko gaien iruzkinei, ikasleak egitate eta gertaera garrantzitsuei buruzko informazio orokorra jaso dezan eta informazioa eta iritzia bereiz ditzan.

- Ikus-entzunezko dokumentuak erabiltzea gero eta autonomia gehiagorekin eskuratu, hautatu eta erlazionatzeko ikasteko garrantzitsuak diren informazioak (identifikatzea, sailkatzea, konparatzea).

- Komunikabideak baloratzea ikasteko tresna gisa eta beste pertsona batzuen informazioak eta esperientziak eskuratzeko tresna gisa.

- Hitz egitea eta hizketan aritzea

- Parte hartzea eta laguntzea gizarte harremanetako komunikazio egoeretan, bereziki bizikidetasuna sustatzera bideratutakoetan (eztabaida edo dilema moralak), komunikazio egoerari egokituz eta baliabide linguistiko egokiak erabiliz (elementu lexikoak, gramatikalak, fonologikoak...).

- Ahozko testuak sortzea ikasteko eta informatzeko, bai xede didaktikoa dutenak bai eguneroko erabiltzen direnak, ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), eta formalizazio maila handiagoak (gelako azalpenak, elkarrizketak edo eztabaidak).

- Komunikabideetako ahozko testuak sortzea, haiek simulatuz eta informazioa eta iritzia eskaintzeko eta konpartitzeko parte hartuz.

- Iritzia azaltzea plan eta ekintza batzuei buruzko argudio laburrak eta azalpenak erabiliz.

- Ahozko elkarreraginari buruzko arauak baloratzea eta errespetatzea (hitz egiteko txandak, elkartrukean paper desberdinak hartzea, ahots bolumen, jarrera eta keinu egokiak).

- Laguntza eta errespetu jarrerak ikaskuntza konpartituko egoeretan.

- Hizkuntza ez baztertzaila eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

- Hizkuntzen ezagutza baloratzea kultur ondare gisa eta pertsonen arteko komunikaziorako bitarteko gisa.

–Testuak:

- Narrazio testuak: ipuinak, txistekak...

- Dramatizazioak eta rol-playing.

- Deskribapenak: deskribapen teknikoak, asmakizunak.

- Jarraibideak: jarraibideak, arauak, gidak.

• Azalpen testuak: azalpenak, definizioak, hitzaldia, elkarrizketak, inkestak, albisteak, artikulak, erreportajeak, biografia, animaliei edo landareei buruz ikasitako azaltzea... lehendik emandako fitxa batzue-tako datuetatik abiatuz, konparazioa edo bestelako eskemak erabiliz.

• Argudiozko testuak iritziak, eztabaidak, mahai inguruak.

–Estrategiak eta trebetasunak

• Arretari eustea gelan aurkezturiko informazioetan.

• Proposatutako lanaren xedea ulertzea.

• Entzundakoaren edukia laburbiltzea: solasaldi bat, argudio bat, irratiko edo telebistako programa bat, film bat...

• Ahozko azalpen formalean estrategia egokiak erabiltzea, diskurtsoaren alde aurretiko plangintza eginez eta azalpenaren zati desberdinak kontuan hartuz.

• Diskurtsoa antolatzea komunikazio egoerari egokitzuz, baliabide linguistiko egokiak erabiliz (enfasia, adibideak, umorea, gehiegikeriak...).

• Testuaren edukia eta forma direla eta, hitzez hitzeko ulermenari, ulermen orokorrari, interpretaziozko ulermenari eta gogoetazko ulermenari buruzko galderei erantzutea.

• Galdera egokiak egitea gaia argitzeko eta ideiak zabaltzeko.

• Oharrak hartzea.

• Entzundakoa baloratzea: forma, edukia.

• Inkestak eta elkarrizketak prestatzea, noiz, zergatik eta nola galdetzen den zehaztuz.

• Eztabaidetan parte hartzea, talde txikietan, zati desberdinak bereiziz eta moderatzaileak eta parte-hartzaileak gai jakin bat dela-eta duten aldeko edo kontrako jarrera identifikatzuz.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea

Irakurtzeko behar diren trebetasunen –testua deskodetzea eta irakurketa funtzionala– barneratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). 3. multzoarekin lotura estua edukiz, oso garrantzitsua da irakurtzeko zaletasuna sustatzea, gozamen eta prestakuntza iturri gisa.

Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

• Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuetako informazio muntaduna ulertzea: gutunak, arauak, jarduera programak, deialdiak, lanerako planak edo araudiak.

• Informazio orokorra ulertzea komunikabideetatik heldu diren testuetan (haurrentzako eta gazteentzako web orriak barne), azpimarra berezia eginez albistean, elkarrizketan, erreportajeetan eta zuzendariarentzako gutunetan, informazio orokorra lortzeko, nabarmendutako informazioak aurkituz.

• Euskarri digitalean nahiz paperean heldu diren ikasteko eta informatzeko eskolako testuak ulertzea, bai xede didaktikoarekin sortutakoak, bai erabilera sozialekoak direnak (informazio nahiz publizitate liburuxkak, prentsa, programak, zati literarioak).

• Testuan esplizituak ez diren mezuak interpretatzea.

• Ozenki irakurtzea arintasunez, ebakera, erritmo, eten eta intonazio egokiak erabiliz.

• Ikasteko euskarri desberdinetan heldu diren ezagutzak eta informazioak integratzea (konparazioa, sailkapena, identifikazioa eta interpretazioa), arreta berezia eskainiz grafikoen, eskemen eta bestelako ilustrazioen bitartez transmititzen diren datuei.

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologia modu gidatuan erabiltzea informazioa aurkitzeko, hautatzeko eta antolatzeko.

• Liburutegiak erabiltzea, liburutegi birtualak barne, modu gero eta autonomoagoan, informazioa eta idatzizko produkzioaren ereduak lortzeko.

• Idatzizko testuekiko interesa, informazio eta ikaskuntza iturri gisa, eta esperientziak komunikatzeko eta bizikidetasuna arautzeko bitarteko gisa.

• Edozein motatako bazterkeria dakarten mezuekiko jarrera kritikoa.

–Idatzizko testuak sortzea:

• Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuak sortzea (gutunak, arauak, programak, deialdiak, lanerako planak...) genero horietako berezko ezaugarrien arabera.

• Garrantzizkotzat jotzen diren egitate eta gertaerei buruz komunikabideek erabili ohi dituzten informazio eta iritzi testuak sortzea, azpimarra berezia eginez albistean, elkarrizketan, liburuen edo musikaren berri laburretan, zuzendariarentzako gutunetan... egoera simulatueta nahiz errealean.

• Esparru akademikoarekin lotutako testuak sortzea, informazioa lortzeko, antolatzeko eta komunikatzeko (galdetegiak, inkestak, laburpenak, eskemak, txostenak, deskribapenak, azalpenak...).

• Asmo literarioko testuak sortzea, adinerako egokiak (olerkiak, ipuinak eta idazlan errazak...), hizkuntzaren adierazpen aukerak arakatzuz, horretarako ereduak testuak behatuz eta analizatuz eta irudimena eta sormena pizten dituzten baliabide eta jolasez baliatuz.

• Osagai grafiko eta paratestualak erabiltzea ulermena errazteko (ilustrazioak, grafikoak, taulak eta tipografia).

• Testuak prozesatzeko programa informatikoak gero eta modu autonomoagoan erabiltzea.

• Idazketa baloratzea harreman sozialetarako tresna gisa eta informazioa eta ezagutzak lortu eta birlantzeko tresna gisa.

• Testu idatzizko zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta arau ortografikoak errespetatzea.

• Hizkuntza ez baztertzaila eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

• Narrazio testuak:

• Narrazio konplexuagoak, elkarrizketak eta deskribapen sekuentziak ere barne har ditzaketenak.

- Txistekak.

- Dramatizazioa.

• Deskribapenak:

- Pertsonaien, hirien, monumentuen, eszenen, paisaien eta gauzen deskribapenak, haien ezaugarri nagusiak aipatuz.

• Jarraibideak: errezeta, joko-arauak edo kirol baten arauak...

• Azalpen testuak:

- Pertsonaia bati edo animaliei buruzkoak, gutun pertsonalak, elkarrizketak, biografiak, albisteak, artikulak, erreportajeak.

• Argudiozko testuak

• Informazio eta publizitate testuei buruzko aldeko eta aurkako arrazoiak emanez, zuzendariarentzako gutunak...

• Testu etendunak:

–Iragarkiak, grafikoak, mapak.

–Estrategiak eta trebetasunak

• Aldez aurretiko ezagutzak aktibatzea.

• Idazkiaren xedea identifikatzea.

• Izenburua interpretatzea.

• Hitzez hitzeko ulermenari, ulermen orokorrari eta interpretaziozko ulermenari buruzko galderei eta testuaren edukari eta formari buruzkoei zuzen erantzutea.

• Irakurketa adierazgarriaren baliabideak aplikatzea: intonazioa, erritmoa, etenak.

• Irakurketan aurrera eta atzera egitea.

• Ideia orokorra harrapatzea, xede nagusiak zehaztuz eta testu batzuen elementu ez-esplizituak interpretatuz (zentzu bikoitza, umorea, ironia...).

• Testuaren egiturari eta kohesio mekanismo batzuei antzematea: testu markagailuak eta lokailuak, anaforak, aditz-denboren erabilera egokia...

• Ezagutzen ez diren hitzen esanahia bilatzea.

• Testuarekin batera doazen irudiak, tipografia eta formatua interpretatzea.

• Azpimarratzeko teknikak erabiltzea ideia nagusien ulermena errazteko.

• Eskemak egitea edukiak ikasteko bitarteko gisa.

• Idatzizko testuak lantzea aurretiko plangintza batekin (definizioak, azpimarrak, eskemak, laburpenak, mapa kontzeptualak), alde aurretiko gidoi bat diseinatuz; idatzizko testuaren idazketa eta berrikuspina egitea egokitasunari, koherentziari, kohesioari, zuzentasunari eta komunikazio baliabide egokiaren aberastasunari erreparatuz.

• Testua antolatzea. Aurkezpena, txukuntasuna eta lekuaren banaketa. Letraren irakurgarritasuna: tamaina, lerrokatzea, irudiak, tipografia, formatua.

• Informazio osagarria bilatzea (erreferentziako testu kritikoetan, informazio iturri desberdinak erabiliz (liburutegia, hezkuntza programak, Internet) curriculumeko hizkuntzetan).

3. multzoa.–Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren arloan sartzen da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuk ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogeen bat denik, hizkuntza arruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuk dituen. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertuz eta sortuz landuko da. Literatura, horrenbestez, beste bitarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

• Adinerako eta norberaren interesetarako egokiak diren obrak pertsonalki irakurtzea, isilik eta ozenki.

• Ahozko tradizioen narrazio testuen, haur literaturaren, obra klasikoaren egokitzapenen eta egungo literaturaren irakurketa gidatua, euskarri desberdinekin.

• Irakurtzeko autonomia, gaiak eta testuak hautatzeko gaitasuna garatzea eta norberak gustukoaren duenaren adierazpena garatzea.

• Ikastetxeko liburutegia erabiltzea eta jarduera literarioetan parte hartzea.

• Zikloari egokitutako olerkiak memorizatzea eta errezipitazioa, erritmo, ebakera eta intonazio egokiek.

• Olerkiak eta kontakizunak birsortu eta osatzea, sentimenduak, emozioak, aldarreak edo gogoetak komunikatzeko, eredu batzuen ezaugarriak ezagutzea.

• Olerkien, kontakien eta antzerki lanen irakurketa komentatua, konbentzio literarioei (generoak, figurak...) eta behin eta berriz agertzen diren gai eta korapiloak errepikatuz.

• Olerkiak irakurtzea, errezipitazioa, entzutea eta osatzea, oinarritzko osagaiak bereiziz: errima, neurria, melodia eta bertsogintza.

• Testu literarioen dramatizazioa eta irakurketa dramatizatu.

• Testu literarioa komunikazio tresna gisa, beste mundu, denbora eta kultura batzuk ezagutzeko iturri gisa, kultur egitate gisa eta norberaren gozamenerako baliabide gisa baloratzea eta aintzat hartzea.

–Estrategiak eta trebetasunak

• Antzerki testuen adierazpen ezaugarriak (harridura zeinuak, eten puntuak, etenak, gidioak) eta kanpoko egitura (ekitaldiak, eszenak, akotazioak) identifikatzea.

• Testu literarioak sortzea (ipuinak, olerkiak, abestiak eta antzerki-rako olerkiak eta obra laburrak), emandako jarraibide edo ereduak abiatuz. Hiztegiaren, sintaxiaren, fonetikaren eta erritmoaren baliabideak erabiltzea produkzio horietan.

• Testu literarioen dramatizazioari buruz eginiko ikaskuntzak beste egoera batzuekin (antzerkia, telebista, zinema...)

4. multzoa.–Hizkuntzaren ezagutza.

Ikasleek hizkuntza berraztertzeko prozesuari jarraipena ematen zaio eta prozesu hori hobetuz, enperatze hobea eta handiagoa bideratuko duten elkarrekin eta erabilera egoerak sustatuz. Gainera, ikasleen artean erabilera gogoetatsua sustatu behar da, pixkanaka proposatuz produkzioak behatzeko, analizatzeko eta manipulatzeko jarduerak. Horrek bidea eman die ikasleei ezagutza linguistikoak eta oinarritzko terminologia garatzeko. Soilik ikasleen komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da eta esanahia ematen zaio, adin hauetan, gramatikaren inguruko gogoetari; hau da, aintzat hartu beharko dira ikasleen ezaugarri kognitibo eta linguistikoak, eta gogoeta komunikazio egoera desberdinekin eta prozesu diskurtsiboekin lotu behar da.

• Egoerari buruzko testuinguruaren osagaien arteko erlazioak eta ahozko eta idatzizko diskurtsuetan azaltzen diren forma linguistikoak identifikatzea.

• Ulertzeko eta osatzeko errazak diren narrazioen, jarraibideen, deskribapenen eta argudio-azalpen errazen egiturak ezagutzea.

• Arau ortografikoak ezagutzea, gizartearen duten balioa eta idazkietan haiek betetzeko betebeharrak aintzat hartuz.

• Testuaren kohesio eta tipografia elementuak behar bezala identifikatzea: puntuazio-markak, azpimarrak, letra lodia..., testua antolatze moduak, laburdurak, hitzak silabatan zatitzea, lerro bukaerako marrazkia.

• Fonema-grafia elkartea identifikatu eta ezagutzea, letra mota edozein dela ere (letra larriak, xeheak, etzanak...).

• Eratorpena, konparaketa, alderaketa eta beste prozedura batzuk erabiltzea hitzak zuzenak diren ala ez ebazteko eta arau ortografikoak orokortzeko.

• Eskolako eta gizarte testuinguruan dagoen aniztasun linguistikoaren kontzientzia positiboa: dialektoak, kontaktuan dauden hizkuntzak.

• Esakuneen konparaketa eta eraldaketa, elementuak txertatuz, kenduz, ordenaz aldatzen, zatituz, berrosatuz, horrela emaitzen gramatikaltasuna ebazteko eta kontzeptu linguistikoak eta metahizkuntza-renak garatzen laguntzeko.

• Ondoko terminologiari buruzko gogoeta, erabilera eta intuiziozko definizioa produkzioa eta interpretazio jardueretan: landutako testuen izenak; silaba tonikoa eta atonua; esakunea: esaldia eta perpausa; esakune motak: deklaraziozkoa, galderazkoa, harridurazkoa, aginduzkoa; loturak: preposizioa eta juntagailua; hitz multzoak: nukleoa eta osagarriak; adjektiboa; aditz denbora (lehenaldi zehaztugabea, lehenaldi burutugabea eta lehenaldi burutua); pertsona gramatikala; agintera eta infinitiboa; subjektua eta predikatua; izenaren osagarriak eta aditzaren osagarriak.

• Egitura sintaktikoen konparaketa, haien baliokidetasun semantiko edo esanahian egon daitezkeen alderazioak erabakitzea.

• Perpausen txertaketa eta koordinazioa, azalpenerako berezko prozedura gisa.

• Esaldien arteko lotura desberdinen erabilera-aukerak arakatzea eta haiei buruz gogoeta egitea (kausa, ondorioa, xedea, kontraesana, baldintza...) testuen osaketari dagokionez.

• Perpausaren oinarritzko osagaien identifikazioa: subjektua eta predikatua.

• Perpaus aktiboak pasibo bihurtzea eta alderantziz, eragilearen eta objektuaren kontzeptuak erabiltzeko, testu jakin batzuk ulertzeari begira.

• Estilo zuzenetik zehar estilora pasatzea narrazioan.

–Estrategiak eta trebetasunak

• Hiztegia handitzea eremu semantikoak, hitzen familiak, sinonimoak, antonimoak, eratorpena eta elkarketa, berariazko hiztegia eta esakerak erabiliz.

• Komunikazioa lortzea komunikazio egoeran egokia den erregistroa erabiliz.

• Zentzu orokorra gai jakin bati buruzko testuen produkzioan; behar den informazioa edukitzea.

• Eskatzen den testu motaren egitura tipikoa errespetatzea, prozedura tipografikoaren erabilera barne (zenbaketa, azpitituluak...), kasu bada.

• Testuaren antolaketa, paragrafo-idea banaketaren arabera, idazkiaren zatiak erlazionatuz.

• Paragrafo hasieretan, ondoko ondoko denbora adierazteko testu markagailu eta lokailuak erabiltzea, edo diskurtsuaren antolatzaileak.

• Progresio logikoa, informazio hutsunerik gabe eta behar ez diren errepikapenak egin gabe.

• Aditz denborak egoki erabiltzea.

• Errepikapen tresnak erabiltzea: hitz batzuk nahita errepikatzea...

• Hiztegia ondokoetarako erabiltzea: zalantzak argitzeko, definizioak sortzeko, adiera zuzena hautatzeko... edo hitzei buruzko informazioak lortzeko: fonetikoak, lexikoak, gramatikak eta abar...

• Perpausak manipulatzeko, osagaiak gehituz, kenduz eta ordenaz aldatuz. Konparaketak, imitazioak.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko dauzkaten estrategiak etengabe hobetuz bideratuko dituen; xedea da ikasleek gero eta modu kontzienteagoan jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

• Hiztegia, hizkuntzaren formak eta egiturak, testugintza eta abar ikasteko, trebetasun eta prozedura batzuk erabiltzea; besteak beste, ereduak behatzea, konparaketa, berrantolaketa, adibideak ematea, orokortzea.

• Ikaskuntzaren kontzientzia eta autonomia gero eta handiagoa. Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza, autozuzenketa eta autoebaluazio prozesuaren atal gisa.

• Kontsultarako eta informaziorako bitarteko grafikoak eta teknologia berriek eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

• Baloratzea hizkuntzak ikasteko, antolatze, adierazteko eta eza-gutzak transmititzeko tresna bat direla.

• Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta baloraziotik abiatuz.

–Estrategiak eta trebetasunak

• Ikusizko baliabideak erabiltzea.

• Laguntza eta argibideak eskatzea.

• Hiztegiak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak lanerako tresna gisa erabiltzea, hizkuntza zuzen erabiliz.

• Autoebaluazioa egiten ikastea eta norberaren ikaskuntzaren kontzientzia hartzea.

• Bikoteka eta lan taldeak eraginkortasunez lan egitea, ezagutzen ekarpena eginez eta gainerakoek ekarpenak errespetatuz.

• Lanak ezarritako irizpideei jarraituz antolatzea, eta agenda esleitutako lanak egiten laguntzeko baliabide gisa erabiltzea.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideak adierazten dute ziklo bakoitzerako ezarritako oinarritzko helburu orokorrak zein diren.

Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ahozko testuen esanahia harrapatzea, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak ezagutuz eta esplizituak ez diren ideiak, irizpideak eta baloreak identifikatuz.

Helburua da komunikabideetatik eta eskolako testuingurutik heldu diren informazioak lortzeko, hautatzeko eta erlazionatzeko gaitasuna ebaluatzea; bereziki, lekuari eta espazioari buruzko informazioak eta sekuentzia logikoari buruzkoak.

Halaber, ebaluatu nahi da ea ikasleak gauza diren testuaren hitzez hitzeko esanahiaz haratago ikasteko, eta gauza ote diren edukari buruzko dedukzioak eta inferentziak egiteko, informazioa eta iritzia bereizteko eta osagai inplizitu batzuk –besteak beste, ironia edo esanahi bikoitza– interpretatzeko. Halaber, ebaluatu nahi da ea ikasleek nola-baiteko gaitasuna garatu ote duten testuak ulertzeko mekanismoei buruz eta erabilitako prozeduren gainean gogoeta egiteak ikasten ikasteko duen balioari buruz.

2. Parte hartzea ikasgelako komunikazio egoeretan, elkartrukarean arauak errespetatuz: hitz egiteko txanda errespetatzea, diskurtsoa antolatzea, entzutea eta gainerakoan esku-hartzeak norberaren diskurtsoan sartzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da bai ikasgelan gertatzen diren ahozko elkartrukeko egoera desberdinetan aktiboki esku hartzeko gaitasuna, bai haietan parte hartzeko jarrera ere. Ohartarazi behar da gaitasun horiek eskatzen dutela komunikazio egoerak behatzeko gaitasuna izatea –xedeak, parte-hartzaile kopurua eta ezaugarriak, elkartrukea gertatzen den lekua...–, eta haien ezaugarriak kontzienteki zehazteko eta testuinguru bakoitzean egoki jarduteko gaitasuna.

3. Gauzak ahoz adierazten jakitea, ezagutzak, egitateak eta iritzia modu koherentean aurkezten dituzten testuen bitartez.

Irizpide honek ebaluatu behar du ea ikasleek gauzak modu antolatu eta koherentean adierazten dituzten, betiere komunikazio genero eta egoeraren arabera. Ikasleek gauza izan behar dute eduki garrantzitsuak hautatzeko eta haien adierazteko hiztegi eta formula egokiak erabiliz eta egoera horietan berezkoak diren baliabideak erabiliz; besteak beste, ahots, jarrera eta keinu egokiak. Baloratu behar da ikasleek ahozko kontakera eta ikasgelako azalpenak sortzeko duten gaitasuna, bai eta ikasten dituzten alderdiei buruzko gogoetak ozenki azaltzeko duten gaitasuna ere.

Baloratzea da, halaber, harreman sozial asegarriak ezartzen diren, eta ikasleek berdinaren artean hizketaldi bat hasteko, hizketaldian aritzeko eta hizketaldiari amaiera emateko trebetasuna duten.

4. Testuak irakurtzean informazio esplizitua kokatu eta berreskuratzea eta inferentziak egitea, xede nagusiak zehaztuz eta testu batzuen esanahi bikoitza interpretatuz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gauza diren testuetan –deialdiak, jarduera programak, lan plangintzak– esplizituak diren informazio edo ideia muntadunak bilatzeko, aurkitzeko eta hautatzeko, eta haietan adierazitakoaren arabera jarduteko; gauza diren beren esperientziatik hurbil dauden egitatei buruzko informazioa lortzeko komunikabideetan, izenburu eta sarrera laburretan irakurketa azkarra erabiliz, eduki orokorra aldezturik ezagutzeko; gauza diren azpimarra eta beste teknika batzuk erabiltzeko eskolako testuetan esplizituak diren ideia nagusiak eta bigarren mailakoak zehazte aldera.

Halaber, ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna duten azaleko esanahiaz haratago joan eta inferentzia zuzenak ateratzeko: aurreikus daitzeko gertakariak indutzea, testuen xedea deduzitzea edo orokortze batzuk identifikatzea. Are esanahi bikoitzak edo ironiak harrapatzea ere.

Testu literarioetan, olerki batzuen ideia nagusiak identifikatzen ote diren ebaluatu behar da, edo gaitasuna ote duten kontaktuz ez-linealak jarraitzeko, eta trebetasuna ote duten istorioetako pertsonaien arteko harremanak ulertzeko, modu esplizituan agertzen ez direnean, edo gertakariak gertatu aurretik antzemateko gauza ote diren.

5. Norberaren ideiak interpretatu eta testuetan bildutako informazioarekin integratzea, informazioak konparatuz eta alderatuz, eta ahoz irakurtzerakoan ulertzen dela agertzea.

Ebaluazio irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gai direla testu desberdinetan bildutako informazioak gero eta autonomia gehiagorekin erabiltzeko, eta irakurtzeko jardueran ulermen estrategiak txertatu dituztela; esate baterako, idazkiaren xedea identifikatzea, testu-adierazleak erabiltzea, aurrera eta atzera egitea, hiztegiaren kontsulta egitea edo informazio osagarria bilatzea.

Irizpide honekin lortu nahi da, halaber, ulermena ebaluatzea ozenki egini irakurketaren bitartez; irakurketa hori, izan ere, behar bezain arin eta behar den inonazioarekin egin behar da, isileko irakurketa bezala; azkartasunean eta ulermenean aurrera egitea baloratuko da.

6. Iritziak eta informazioak narratzea, azaltzea, deskribatzea, laburtzea eta adieraztea, eguneroko eta eskolako egoeretan erlasionaturiko testu idatzietan, betiere modu antolatu eta egokian, esakuneak elkarrekin lotuz, testuen plangintza eta berrikuspina modu ohikoan erabiliz, eta arau gramatikalak eta ortografikoak eta alderdi formalak zainduz, paperezko euskarriaren nahiz euskarri digitalean.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gauza direla gauzak idatziz adierazteko, modu koherentean eta idazki bat sortzeko proze-

suak berezkoak dituen urratsak eginez (plangintza, testua idaztea, berrikustea). Beharrezkoa da ikasleek baloratzea urrats horiek baliagarriak direla testu osoagoak eta xedearekin lotuagoak lortzeko. Ikasleek gai izan behar dute gelako pertsonen arteko harremanek berezkoak dituzten testuak idazteko –gutunak, arauak, jarduera programak, deialdiak, lanerako plangintza kolektiboak– eta, orobat, komunikabideek berezko dituzten testuak, betiere ikasleen esperientziatik hurbil daudenak –albisteak, elkarriketa, liburuei edo musikari buruzko berri laburra, zuzendariarentzako gutuna–, eta ikasteko beste arlo batzuetan erabili ohi diren testuak; halere, modu berezian ebaluatu behar da ikasleak gai diren ikasteko autonomian aurrera egitea ahalbidetzen dieten testuak lantzeko –laburpenak, eskemak, txostenak, deskribapenak, azalpenak–.

Literaturaren arloan, olerkiak edo kontakizunak birsortzeko gaitasuna ebaluatuko da; testu horietan, baliabide batzuk erabili beharko dira –esate baterako, errima edo erritmoa olerkietan.

Idazki guztietan, paperezko euskarriaren nahiz euskarri digitalean egon, ohikoak diren arau ortografikoaren automatizazio maila ebaluatuko da, bai eta zalanza ortografikoak behar diren euskarriak (hiztegiak, apunteak...) erabiliz ebazteko gaitasuna ere.

7. Ahozko tradizioako testu literarioak ezagutzea eta haur literaturakoak, ziklorako egokiak, bai eta narrazioaren eta olerkiaren ezaugarriak, testu horien irakurketan eta idazketan laguntzeko.

Irizpide horrek ebaluatu nahi du adinerako eta zikloaren interesetarako egokiak diren testu literarioez autonomiarekin gozatzeko gaitasuna, eta testu horien zentzua ulertzeko gaitasuna, konbentzio berriazko batzuk interpretatzeari esker; esate baterako, behin eta berriz agertzen diren gaiak, kontakera literarioaren elementuak, errima, neurria, konparaketak eta metafora. Ebaluatu behar da, halaber, ikasleen ekimena eta irakurketarako jarrera positiboa izatea. Adierazpen eta birsorkuntza baliabideak erabiltzeko gaitasuna baloratuko da, dramatizazio edo birsorkuntza lanetan, eta olerkiak eta bestelako testuak memorizatzerakoan.

8. Liburutegiak, bideotekak eta abar arintasunez erabiltzea eta maneiatzea, eta ulertzea obrak eta bestelako materialak antolatzeak eta hautatzeko mekanismoak. Gelan eta ikastetxean erabilgarri dauden material bibliografikoaren eta bestelako materialen zaintzan eta hobekuntzan laguntzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai ote diren eskura dituzten liburutegiak aktiboki eta autonomiaz erabiltzeko; garatu ote dituzten irakurketarako gustua eta haien ohiko erabiltzaileak izateko behar diren jarrerak eta prozedurak. Baloratu behar da, orobat, liburutegien funtzionamenduari eta antolamenduari buruzko ezagutza, bai eta haien mantentzean eta zaintzan laguntzeko gaitasuna ere.

9. Hitzetan, esakuneetan eta testuetan, ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena hobetzeko egiten diren segmentazioetan, ordena-alaketetan, kenketetan eta txertaketetan gertatzen diren aldaketak identifikatzea.

Helburua da ebaluatzea txertaketek, kenketek, ordena-alaketek, segmentazioek eta berrosatzeek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jarduerak horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuari modu kritikoan erreparatzeko; testuaren edukari buruz gogoeta egiteko eta hura ebaluatzeko; haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta baliabide literarioak, eta egilearen ikuspuntua eta ofizioa aintzat hartzeko eta ebaluatzeko.

10. Gramatikaren eta linguistikaren terminologia, zikloari dago-kiona, ulertzea eta erabiltzea testuak sortzeko eta ulertzeko jardueretan.

Irizpide honekin konprobatu nahi da ea ikasleek erabiltzen den hizkuntzari buruzko oinarriko ezagutza gramatikalak barneratu dituzten. Egiaztatu nahi da ikasleek ikasketa horiek erabiltzen dituztela testuak egiterakoan eta berrikusterakoan, komunikazio hobeak lortze aldera. Halaber, baloratuko da arazo linguistiko batzuei buruz eztabaidatzeko behar den terminologia erabiltzea, egiten diren oharpenak ordenatzea eta ikasitakoa azaltzea. Etaparen bukaeran, ondokoak sartzen dira eduki horien barrenean: testuen izendapenak, esakuneak osatzen dituzten elementuak, hitz mota desberdinen ezagutza (izena, adjektiboa, aditza eta abar) eta hitzak osatzeko moduari buruzko oinarriko nozioak (genero eta numero aldaerak; denbora, numero eta pertsona aldaerak; maiz erabiltzen diren aurizkiak eta atzizkiak eta abar).

11. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarriko estrategien eta ikusizko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argibideak eskatzea, eta hiztegiak eta oinarriko bitarteko teknologiko batzuk erabiltzea. Halaber, ebaluatuko da ikasleek gaitasuna ote duten beren aurrerapenak baloratzeak eta ikasteko nolabaitko autonomia lortu duten

EUSKARA ETA LITERATURA. D EREDUA (L1)

Helburuak

Etapla honetan, Euskara eta Literatura irakasgaiaren irakaskuntzak honako gaitasunak garatzea izanen du helburu:

1. Eguneroko gaiekin loturiko ahozko eta idatzizko diskurtsoak ulertzea, jarduera sozial eta kulturalako testuinguru desberdinetan.

2. Gauzak ahoz adieraztea, hitz egitea eta hizketan jardutea, eta gauzak idatziz adieraztea, diskurtsoak eta testuak eginez esaldi erraz eta egokiak, eguneroko bizitzaren testuinguru desberdinetan.

3. Europako eleaniztasunaren errealitatea baloratzea, eta Espainiako, eta euskararen aldaera linguistikoak, kultur aberastasuna direlako.

4. Ahozko hizkuntza modu espontaneo eta egokian erabiltzea norberaren intereseko edo eguneroko bizitzako gaietan (familia, zaletasuna, gaurkotasuneko gertaerak...), errespetuzko eta laguntzazko jarrerak edukiz.

5. Formatu konbentzionalean, erakunde publiko edo pribatuakiko komunikazioan erabiltzen diren idazki mota desberdinak erabiltzea, eskolarekin eta eskola-jarduerarekin loturiko egoeretan.

6. Komunikabideak eta informazioaren teknologiak erabiltzea eguneroko gaiei buruzko informazio orokorrak lortzeko, interpretatzeko eta baloratzeko eta gai horiei buruzko iritziak adierazteko.

7. Hizkuntza eskola-jardueran eraginkortasunez eta kritikotasunez erabiltzea, bai informazioa aurkitu, bildu eta prozesatzeko, bai esparru akademikoak berezkoak dituen testuak idazteko.

8. Irakurketa gozamenarako, ezagutzarako eta norbera aberasteko iturri gisa erabiltzea, esparru desberdinetan (literarioan, zientifikoan, sozialean...) eta tradizio literarioaren ezagutzara hurbiltzea testu literarioen bitartez.

9. Gaiaren eta konplexutasunaren ikuspuntutik egokiak diren genero desberdinetako testuak ulertzea eta sortzea, eta hizkuntza literarioaren berariazko konbentzioen ezagutzetan hastea.

10. Hizkuntzari eta erabilera linguistikoaren arauak buruzko ezagutzez baliatzea modu egokian, koherentean eta zuzenean idazteko eta hitz egiteko, eta ahozko zein idatzizko testuak ulertzeko.

11. Hizkuntzen erabilera sozial desberdinei buruz gogoeta egitea, balio-juzkuak eta aurreiritzi klasiak, arrazistak edo sexistak dakartzaten estereotipo linguistikoak saihesteko.

12. Ikaskuntzarako abileziak eta trebetasunak barneratzea eta komunikazioari buruzko ezagutzak eta estrategiak beste hizkuntza batzuetara transferitzea.

*Lehen zikloa**Edukiak*

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etapla honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeari eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteei egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen dira.

▪ Entzutea eta ulertzea

▪ Ikasteko ahozko testu errazak ulertzea, bai xede didaktikoz sortutakoak bai eguneroko erabilerakoak (gelako azalpenak, galderak, aginduak, agurrak, jokoak, dokumentalak...).

▪ Haurren esperientziatik hurbil dauden egitate eta gertaerei buruzko irratiko eta telebistako ahozko testuak ulertzea eta baloratzea (filmak, dokumentalak).

▪ Era askotako euskarrietako ikus-entzunezko informazioak ulertzea eta haien arteko erlazioak ezartzea (identifikazioa, sailkapena, konparazioa).

–Hitz egitea eta hizketan aritzea

▪ Parte hartzea eta laguntzea gelako komunikazio egoeretan (oharrak, jarraibideak, bizipenei eta sentimenduen buruzko hizketaldiak edo narrazioak), argitasunez eta hiztegi, forma linguistiko, intonazio eta ebakera egokiak erabiliz, diskurtsoan lekuaren, kronologiaren edo logikaren arabera ordenari jarraituz.

▪ Ikasteko ahozko testuak produzitzea, didaktikoak nahiz eguneroko gaiei buruzkoak (ikaskideen aurrean azalpen laburrak egitea, ikaskuntzaren edukiei buruzko hizketaldiak eta lanaren antolamenduari buruzko azalpenak).

▪ Ahozko adierazpena, ebakera eta intonazio egokiak. Euskarak berezko dituen fonemen ebakera: z, s, x, tz, ts, tx, tt,

▪ Ahozko elkarrizkaginar buruzko arauak baloratzea eta errespetatzea (entzutea, hitz egiteko txandak errespetatzea, mintzakideari begiratzea, ahots bolumenaren moderazioa eta erritmo egokia erabiltzea).

▪ Laguntza eta errespetu jarrerak ikaskuntza konpartituko egoeretan.

▪ Hizkuntza ez baztertzaila eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

▪ Esparru desberdinetan, jarrera positibo eta aktiboak edukitzea hizkuntzarekiko erregistroak direla eta.

–Testuak:

▪ Narrazio testuak: ipuinak, gertaeren narrazioa alaitasuna, harridura edo bestelako sentimenduren bat sortzen duen zerbaiten kontaketa.

▪ Filmak eta dokumentalak.

▪ Dramatizazioak eta simulazioak.

▪ Deskribapenak: norberaren edo ahaideren baten deskribapenak, ipuin ezagun bateko pertsonaienak, animalia batenak, gauza batenak, paisaienak..., asmakizunak...

▪ Jarraibideak: errezetak, jokoak, aginduak...

▪ Hizketaldi espontaneoak: kortesiazko formulak...

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Arretari eustea gelan aurkezturiko informazioetan, grabazioetan, antzerkian, ikuskizunetan.

▪ Entzundakoari buruzko ideia orokorra eta xehetasun oso garrantzitsuak identifikatzea.

▪ Ipuin bateko gertaeren sekuentzia egitea.

▪ Testuaren ulermen orokorrari buruzko galderei erantzutea.

▪ Kontaera batean fikzioa eta errealitatea bereiztea.

▪ Ahozko diskurtsoa antolatzea ordena logikoari edo kronologikoari jarraituz.

▪ Gelako hizketaldietan aktiboki parte hartzea, txanda errespetatuz eta ahots bolumen eta erritmo egokiak erabiliz.

▪ Entzundakoari buruzko iruzkin egokiak egitea, iritziak eta jarraibideak ematea, sentimenduak eta ikuspuntuak azaltzea, galdetzea...

▪ Hizkuntzaren erregistro egokiak erabiltzea gainerakoekin komunikatzeko.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea.

Irakurtzeko –testua deskodetzea– eta irakurketa funtzionalerako –adierazkorra eta isilekoa– behar diren trebetasunak eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narrazioak baloratzea). 3. multzoarekin lotura estua edukiz, oso garrantzitsua da irakurtzeko zaletasuna sustatzea, gozamen eta prestakuntza iturri gisa.

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

▪ Informazio zehatzak ulertzea haurren esperientziatik hurbil dauden eguneroko egoerei buruzko testu propioetan; esate baterako, gonbiteak, zorian-emateak, oharrak eta deiak.

▪ Haurren esperientziatik hurbil dauden egitate eta gertaerei buruzko informazio orokorra ulertzea, komunikabideetatik heldu diren testuetan; albisteetan jarriko da azpimarra berezia.

▪ Informazioak ulertzea ikastera bideratuta eta esperientziarekin oso lotuta dauden testuetan, bai xede didaktikoarekin sortutakoetan, bai eguneroko erabiltzen direnetan (liburuxkak, deskribapenak, jarraibideak eta azalpenak).

▪ Ozenki irakurtzea, ebakera, erritmo, eten eta intonazio egokiak erabiliz.

▪ Ikasteko euskarri desberdinetatik heldu diren ezagutzak eta informazioak identifikatzea (identifikazioa, sailkapena, konparazioa).

▪ Informazioaren eta komunikazioaren teknologiaren eta liburutegien erabileraren hastapenak, informazioa eta idatzizko lanaren ereduak lortzeko.

▪ Idatzizko testuekiko interesa, informazio eta ikaskuntza iturri gisa, eta esperientziak komunikatzeko eta bizikidetasuna arautzeko bitarteko gisa.

–Idatzizko testuak sortzea:

▪ Haurren esperientziatik hurbil dauden eguneroko egoerei buruzko testu propioak sortzea; esate baterako, gonbidapenak, zorian-emateak, ohar edo deiak. Horretarako, testu-generoetan ohikoak diren ezaugarriak erabiliko dira.

▪ Komunikabideen testu bereizgarriak sortzea (titularrak, argazki-oinak, albiste laburrak...) haurren esperientziatik hurbil dauden gertaerei buruz, eskola giroan egokiak diren euskarriak erabiliz (horma-irudiak, eskola-egunkariak, aldizkariak...).

▪ Eskola giroarekin lotutako testuak sortzea, informazioa lortzeko, antolatzeko eta komunikatzeko (galdetegiak, laburpen edo eskema gisa erabilitako zerrendak, deskribapenak, oinarritzko azalpenak...).

- Asmo literarioko testuak sortzea, adinerako egokiak (biko erri-matua, esloganak, elkarriketak, ipuinak, koplak...).
- Idatzizko konbentzioak barneratzea: zehaztasuna, argitasuna, errepikapenak saihestea.

- Osagai grafiko eta paratestual errazak erabiltzea ulermena errazteko (ilustrazioak eta tipografia).

- Testuak prozesatzeko programa informatikoak erabiltzen hastea.

- Idazketarekiko interesa, harremanak izateko, informazioa lortzeko eta ikasteko tresna den aldetik.

- Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta arau ortografikoekiko interesa.

–Testuak:

- Narrazio testuak:

- Narrazio errealek edo fantasiakoak, ilustrazioekin.

- Postal edo gutun pertsonalak.

- Eguneroko bizitzako gertakariak.

- Dramatizazioak.

- Deskribapenak:

- Norberaren edo ahaideren baten deskribapenak, ipuin ezagun bateko pertsonaienak, animalia batenak, gauza batenak, paisaiak...

- Argazki-oina

- Asmakizunak, atsoitizak.

- Jarraibideak: errezetak, jokoak, deiak, agindu errazak...

–Trebetasunak eta estrategiak

- Aldez aurretiko ezagutzak aktibatzea eta hipotesiak aurretik egitea.

- Izenburua interpretatzea.

- Zuzentasunez erantzutea testuen hitzez hitzeko ulermenari eta ulermen orokorrari buruzko galderei.

- Irakurketa adierazgarriaren baliabideak aplikatzea: intonazioa, erritmoa, etenak.

- Irakurketan aurrera eta atzera egitea, ulermena errazteko.

- Ohiko erabilera duten testuen esanahi orokorra ulertzea.

- Narrazio testuaren zati garrantzitsuenak ezagutzea: hasiera, korapiloa eta amaiera.

- Ezagutzen ez diren hitzen esanahia galdetzea.

- Testuarekin batera doazen irudiak interpretatzea.

- Eskatutako lan bati erantzuteko testu idatziak lantzea, paragrafoak bereiziko dituen egitura bat erabiliz.

- Testua antolatzea. Aurkezpena, txukuntasuna eta lekuaren banaketa. Letraren irakurgarritasuna: tamaina, lerrokatzea.

3. multzoa.–Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren ikuspegiaren pean sartu da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuk ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogeen bat denik, hizkuntza arruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuk dituen. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertuz eta sortuz landuko da. Literatura, horrenbestez, beste bi-tarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

- Testu literarioen entzunaldia eta irakurketa gidatua, irakurtzeko zaletasuna bultzatzeko.

- Haurren interesen eta haien giza prestakuntzaren beharren arabera irakurketa gidatua eta autonomia, isilpean eta ozenki, irakurtzeko autonomiara iristeko pixkanaka.

- Ikasgelako eta ikastetxeko liburutegia erabiltzea, ikus-entzunezko agiriak ere bai, irakurketara hurbiltzeko bitarteko gisa.

- Zikloari egokitutako olerkiak, abestiak, koplak ulertzea, memori-zatzea eta errezipatzea, erritmo, ebakera eta intonazio egokiekin.

- Narrazio testuak eta izaera poetikokoak (asmakizunak, atsoitizak...) birsortzea eta berridaztea, ereduak erabiliz.

- Egoera eta testu literarioak dramatizatzea.

- Irakurketa baloratzea, gai eta testuen hautaketarekiko interesa; lehentasun pertsonalak komunikatzeko interesa; testu literarioa norberaren gozamenarako tresna dela antzematea.

–Trebetasunak eta estrategiak

- Entzutea ipuinak, olerkiak, aho-korapiloak, lelote-gaiak, asmakizunak, abestiak.

- Ahozko testuak memorizatzea eta azaltzea, aldez aurretiko lan bat eginez testuaren ulermenari buruz eta parte hartzeko gustua sustatuz.

- Narratzea edo errezipatzea ipuinak, asmakizunak, olerkiak, lelote-gaiak eta aho-korapiloak.

- Adinari egokitutako testuak dramatizatzea, taldean parte hartzeko gustua garatuz.

4. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio eta prozesu hori hobetzen da. Soilik ikasleek komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da eta esanahia ematen zaio gramatikaren inguruko gogoetari. Horrenbestez, edukien sekuentzia gauzatuko da ikasleek ezaugarri kognitibo, psikologiko eta linguistikoak aintzat hartuz.

- Egoera sozialek komunikazioaren elkartrukeak baldintzatzen dituen faktore gisa betetzen duten papera aitortzea.

- Komunikazioa testu idatzien bitartez gertatzen den testuinguruak identifikatzea eta idazketak esparru batzuetan daukan garrantzia baloratzea.

- Ikasgelan maiz erabiltzen diren testuak identifikatzea, elementu paratestual eta testualetatik abiatuta.

- Ahozko eta idatzizko hizkuntzen arteko desberdintasunei erreparatzea.

- Soinuaren eta grafiaren arteko harremanari erreparatzea hizkuntzaren sisteman.

- Hitza idazketa zatitzeko oinarriko tresna gisa identifikatzea.

- Ortografia arau errazten ezagutzea.

- Osagai linguistikoak ordeztzea, txertatzea, kentzea, ordenaz aldatzea eta zatitzea, esakuneen funtzionamendua ikusteko eta baliabide berriak barneratzeko.

- Produktzio eta interpretazio jardueretan, ondoko terminoak identifikatzen eta erabiltzen hastea: landutako testuen izenak; esakunea, hitza eta silaba; izena, izen arrunta eta izen berezia.

–Trebetasunak eta estrategiak

- Ahozko eta idatzizko produktzioetan hiztegia zabaltzea, eremu semantikoak, hitzen familiak, maiz erabiltzen diren sinonimoak eta antonimoak erabiliz.

- Komunikazioa lortzea erregistro egokia erabiliz eta adierazpide arruntgetara jo gabe.

- Testuen produktzioaren esanahi orokorra.

- Testua paragrafo desberdinetan banatzea.

- Ondoz ondoko denbora adierazteko testu markagailuak eta lokailuak.

- Aditz denborak bereiztea: orainaldia, lehenaldia eta geroaldia.

- Testu zatiak manipulatzea eta eraldatzea.

- Alfabetoa, alfabeto hurrenkera erabiltzen hastea.

- Hiztegia erabiltzeko hastapenak.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta

Sistema linguistikoaren unitatei buruzko gogoeta erabilpenerako baldintzen inguruan planteatzen da, eta norberaren ahozko eta idatzizko produktzioen ebaluazioa eta zuzentasuna txertatzeko ezinbesteko baldintza gisa, ikaskuntza autonomia errazte aldera. Gogoeta, eztabaida, adibideak jartzea eta abar. Lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar dira.

- Eskolako lan pertsonalak eta taldeko lanak eta eginbeharrak eraginkortasunez egiten ikastea.

- Hizkuntzari eta hizkuntzei, ikaskuntzari berari eta lanaren antolamenduari buruz gogoeta egitea.

- Hiztegia, hizkuntzaren formak eta egiturak, testugintza eta abar ikasteko, trebetasun eta prozedura batzuk erabiltzea; besteak beste, ereduak behatzea, konparaketa, berrantolaketa, adibideak ematea, orokortzea.

- Euskara komunikatzeko eta harremanak izateko bitarteko gisa baloratzea.

- Taldean lan egiteko ardura txikiak onartzea.

–Trebetasunak eta estrategiak

- Testuekin batera datozen irudiez baliatzea informazioa lortzeko.

- Lanak garbitasunez eta ordenaz egitea.

- Erabiltzen diren tresnak eta materialak ordenatzea eta zaintzea.

- Lanak arrazoizko denbora batean bukatzen saiatzea.

- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak gero eta gehiago erabiltzea.

- Gehiago eta hobeki ikasteko interesa.

- Hizkuntzaren erabilera espontaneoak ikaskideekin.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarriko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ohiko erabilera duten ahozko testuen esanahi orokorra ulertzea, informazio garrantzitsuenak identifikatuz.

Irizpide honek erreferentzia egiten dio eguneroko bizitzan ahozko testuak ulertzeko gaitasunari, bai ikasgelan bai ingurune hurbilenean.

Lehen ziklo honetan, informazio orokorrak edo oso zehatzak lortzea biltzen da, ikasleek eskatutako lanak egin ahal izan ditzaten eta ikasgelako bizitzan parte har dezaten.

Irizpide honek ebaluatu nahi du, halaber, ea ikasleek nolabaiteko gaitasuna garatu ote duten oinarritzko gogoeta bat egiteko testuak ulertzeko mekanismoei buruz eta mezu desberdinak gertatzen direneko moduei buruz.

2. Parte hartzea ikasgelako komunikazio egoeretan, elkartrukearen arauak errespetatuz: hitz egiteko txanda errespetatzea, entzutea, mintzakideari begiratzea, gaiari eustea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi dira bai ikasgelan gertatzen diren ahozko elkartruke egoera desberdinetan aktiboki esku hartzeko gaitasuna, bai haietan parte hartzeko jarrera ere. Ohartarazi behar da gaitasun horiek lotura estua dutela komunikazio egoerak behatzeko gaitasunarekin –xede, parte-hartzaileak, elkartrukea gertatzen den lekua...–, eta haien ezaugarriak, oraindik intuitiboki bada ere, zehaztu eta egoki jarduteko gaitasunarekin.

3. Gauzak ahoz adierazten jakitea, egitateak, bizipenak edo ideiak modu antolatuan aurkeztzen dituzten testuen bitartez.

Irizpide honek ebaluatu nahi du ikasleak gauzak argitasunez eta zehaztasunez adierazteko duen gaitasuna, betiere komunikazio gene-roaren eta egoeraren arabera, hiztegi, formula linguistiko, intonazio eta ebakera egokiak erabiliz.

Baloratu behar da, baita ere, egitateak, bizipenak edo ideiak ahoz komunikatzeko gaitasuna, hizkuntzaren laguntzarekin norberaren jokat-bidea kontrolatzeko bide gisa.

4. Testuak irakurtzerakoan informazio zehatza aurkitzea eta inferentzia zuzenak egitea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek testuetan berariaz adierazitako informazio edo ideia garrantzitsuak detektatzeko eta ulertzeko gaitasuna duten –informazio puntualak abisuetan, oharretan, gonbidapenetan eta eskola testuetan– eta gauza ote diren azaleko esanahiaz haratago joateko eta testuan oinarrituriko inferentziak ateratzeko.

Narrazio testu literarioetan, gaitasun horrek berarekin dakar istorio bat eraikitzea bideratzen duten egitate nagusiak identifikatzea, pertsonaia nagusiak identifikatzea edo istorioaren testuinguruarekin loturiko alderdi erraz batzuk inferitzea (denbora, lekua...).

Halaber, ideiak detektatzeko hertsiki testualak ez diren alderdi batzuk (irudiak, testuaren banaketa edo tipografia) erabiltzeko trebetasunaren garapena ebaluatu behar da.

5. Haurren esperientziatik hurbil dauden testu idatzietan bildutako informazioa eta norberaren bizipenak eta ideiak erlazioatzea adibide zehatzekin, eta ahoz irakurtzerakoan ulertzen dela agertzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna ote duten beren bizipenak eta ezagutzak testu idatzietan agertzen den informazio berriarekin erlazioatzeko, eta gaitasuna ote duten eskolan erabili ohi diren testuetatik heldu den informazioa erlazioatzeko, hura identifikatuz, konparatuz eta sailkatuz.

Baloratuko da, halaber, ezagutzen dituzten testuak ahoz irakurtzerakoan ulertzen ote dituzten, alde zuzenetik isilik irakurri ondoren, funtsean deskodetzeko, etenei eta intonazioari erreparatuz. Kontuan hartuko da, azkenik, irakurtzeko ekimena hartzen ote duten eta hori eginez gozatzen ote duten.

6. Haurren esperientziarekin loturiko testuak idaztea eta berri-daztea, eredu argiei jarraituz, testuen plangintza eta berrikuspina erabiliz, eta arau gramatikal eta ortografiko errazena eta alderdi formalak zainduz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek idatzizko kodea barneratu duten. Ikasleek gai izan behar dute ikasgelako pertsonen arteko harremanek berezkoak dituzten testuak idazteko –deiak, zorian-emateak, oharak–, eta gai izan behar dute, halaber, informazioaren elkartruke idatzia gertatzen deneko eskola jardueretan parte hartzeko –eskolako albisteak argitaratzea...– eta idazketa ikasteko eta ezagutzak antolatze-zo zereginean erabiltzeko. Halaber, literaturara hurbiltzea baloratuko da, jolas linguistikoak eginez edo ipuina edo olerkia bezalako generoak imitatuz.

Halaber, plangintzaren arabera eginiko idazkiak lantzeko prozesua ebaluatuko da –ereduak eta bestelako jarraibideak erabiliko dira– eta idazkiaren eraginkortasunarekin loturiko alderdien berrikuspina –nahi den xede lortzea– ziklo honetarako eskatzen den koherentzia eta zuzentasun gramatikal eta ortografikoarekin (oinarritzko arau ortografikoak erabiltzea du ardatz): hitzak zatitzea, koma erabiltzea zerrendatzeetan; puntua eta galdera ikurra erabiltzea.

7. Ahozko tradiziozko testu literarioak ezagutzea eta haur literaturakoak, ziklorako egokiak, bai eta narrazioaren eta olerkiaren alderdi formal erraz batzuk, testu horien irakurketan eta idazketan laguntzeko.

Irizpide honek ebaluatu nahi du entzuteko aztura garatzeko gaitasuna eta zikloak berezko dituen testu literarioez gozatzeko ohitura, be-

reziki narrazio testuekin eta olerkiekin (abestiak, errefracuak, asmakizunak, aho-korapiloak...), eta horien zentzua ulertzeko gaitasuna, konbentzio berariazko batzuk interpretatzeari esker; esate baterako egitura narratibo soila eta errima. Halaber, ebaluatu behar da testu literarioak aintzat hartzea eta harekiko jarrera positiboak izatea, bai eta irakurketa eguneroko bizitzan txertatzea ere. Baloratuko da olerkiak, bertsoak eta testu errazak erritmo, ebakera eta intonazio egokiarekin dramatizatzeko, birstortzeko, memorizatzeko eta errezitatzeko lanetan parte hartzea.

8. Hitzetan, esakuneetan eta testuetan, ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena hobetzeko egiten diren segmentazioetan, ordena-alaketetan, kenketetan eta txertaketetan gertatzen diren aldaketa batzuk modu gidatuan identifikatzea.

Helburua da ebaluatzea ordena-alaketek, segmentazioek, kenketek eta txertaketek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko eta ezagutzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jarduerara horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

9. Gramatikaren eta linguistikaren oinarritzko terminologia ulertzea eta erabiltzea, testuen produkzioarekin eta ulertzearekin loturiko jardueretan.

Irizpide honekin konprobatu nahi da ikasleak gauza ote diren oinarritzko termino gramatikalak eta linguistikoak erabiltzeko (testuen izendapenak, esakunea, hitza eta silaba; izen arrunta eta izen berezia; singularra eta plurala), ikasgelan egiten diren jardueretan. Erabilpen horrek suposatzen du halako elaborazio maila bat dagola terminoek aipatzen dituzten kontzeptuetan.

Halaber, baloratuko da bat-bateko erabileran ekimena izatea eta termino horiek erabiltzeko interesa.

10. Estrategia batzuk erabiltzea ikasten ikasteko.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da ikaskuntza prozesuan laguntzen duten oinarritzko estrategiak erabiltzen diren, hala nola ikusizko baliabideak erabiltzea, laguntza eta argibideak eskatzea, hiztegiak erabiltzea eta aurrerapenen balorazioa, oinarritzkoa bada ere. Halaber, ikaskuntza prozesuetan nolabaiteko autonomia lortzea baloratuko da.

Etapan honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedei eta mintzakideei egokitzuz. Halaber, ikasi behar dute besteei egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen dira.

Bigarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea

Ahozko testuak ulertzea ikasteko eta informatzeko, bai xede didaktikoa dutenak bai eguneroko erabiltzen direnak, ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), eta formalizazio maila handiagokoak (gelako azalpenak).

- Irratitik, telebistatik edo Internetetik heldu diren ahozko testuak ulertu eta baloratzea, garrantzi berezia emanez albisteari, ikasleak egitate eta gertaera garrantzitsuei buruzko informazio orokorra jaso dezan.

- Ikus-entzunezko dokumentuak erabiltzea informazio muntadunak lortu, hautatu eta erlazioatzeko (identifikatzea, sailkatzea, konparatzea).

- Gizarteko komunikabideak baloratzea egitate eta gertaera muntadunei buruzko informazio orokorrak jasotzeko tresna gisa.

–Hitz egitea eta hizketan aritzea

- Parte hartzea eta laguntzea ohiko komunikazio egoeretan (informazioak, bizikidetasuna arautzen duten hizketaldiak, eztabaidak edo jarraibideak), komunikazio egoerari egokitzuz eta baliabide linguistiko egokiak erabiliz (elementu lexikoak, gramatikalak, fonologikoak...), diskursoan lekuaren, kronologiaren edo logikaren arabera ordenari jarraituz.

- Ikasteko ahozko testuak sortzea, bai xede didaktikoa dutenak bai eguneroko erabiltzen direnak, testu ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), eta formalizazio maila handiagokoak (gelako azalpenak).

- Ahozko adierazpena, ebakera eta intonazio egokiarekin. Euskarak berezko dituen fonemen ebakera: z, s, x, tz, ts, tx, tt,

- Ahozko elkarrenerginari buruzko arauak baloratzea eta errespetatzea (entzutea, hitz egiteko txandak errespetatzea, mintzakideari begiratzea, elkartrukean paper desberdinak hartzea, ahots bolumen, jarrera eta keinu egokiak).

- Laguntza eta errespetu jarrerak ikaskuntza konpartituko egoeretan.

- Hizkuntza ez baztertzaila eta desberdintasunetik errespetua gordetzen duena erabiltzea.

• Esparru desberdinetan, jarrera positibo eta aktiboak edukitzea hizkuntzarekiko erregistroak direla eta.

–Testuak:

• Narrazio testuak: egitate erreal edo fantasiazkoen narrazioa alaitasun, tristezia, harridura eta antzeko sentimenduak adierazten dituzten kontaeak...

• Dramatizazioak, simulazioak eta elkarriketak.

• Deskribapenak: pertsonen, animalien, gauzen, lekuen deskribapenak, asmakizunak.

• Jarraibideak: jolas bat sortzeko jarraibideak, arauak, errezetak...

• Azalpen testuak: aurkezpenak, elkarriketak, albisteak, pertsonaia ezagun baten biografia, animalia baten bizitzari buruz ikasitakoa azaltzea... lehenetik emandako fitxa bateko datuetatik abiatuz.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Arretari eustea gelan aurkezturiko informazioetan.

• Aurkitzea igorlearen asmoa eta hura diskurtsoan nola agertzen den.

• Informazioa hautatzea: identifikatzea entzundakoaren esanahi orokorra (gaia, gakoak) eta bigarren mailako ideiak.

• Testuaren ulermen orokorrari, interpretatiboari eta kritikoari buruzko galderei erantzutea.

• Berariazko xede batzuekin erabilitako ezaugarri linguistikoak identifikatzea: hezteak, entretentzea.

• Entzundakoa baloratzea: forma, edukia.

• Diskurtsoa antolatzea, sarrera eta amaiera argiak jarritz, ordena logikoari edo kronologikoari jarraituz.

• Ahozko azalpen formalak egiteko estrategia egokiak erabiltzea, diskurtsoari buruzko alde aurretiko plangintza eginez (eskema, grafikoa, taula...).

• Gelako hizketaldietan aktiboki parte hartzea, txanda errespetatuz diskurtsoaren inizatibari eusteko, erantzunen plangintza eginez, argitasunak eskatuz elkar ulertzen laguntzeko eta ideiak garatzen lagunduz.

• Hizkuntzarako egokiak diren erregistroak erabiltzea, ikasgelan, jolas-orduetan eta jardueren osagarrietan gainerakoekin komunikatzeko.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea.

Irakurtzeko –testua deskodetzea– eta irakurketa funtzionalerako –adierazkorra eta isilekoa– behar diren trebetasunak eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). 3. multzoarekin lotura estua edukiz, oso garrantzitsua da irakurtzeko zaletasuna sustatzea, gozamen eta prestakuntza iturri gisa.

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

• Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan ohikoak diren testuen informazio muntaduna ulertzea; esate baterako, eskolako gutunak, gelako arauak edo jolasetarako arauak.

• Informazio orokorra ulertzea komunikabideetatik heldu diren testuetan (haurrentzako web orriak barne), albisteetan azpimarra berezia eginez, izenburuetan, sarrera laburretan, portadetan nabarmendutako informazioak aurkituz.

• Informazioa muntadunak ulertzea ikastera eta informazioa hartzea bideratutako testuetan, bai xede didaktikoarekin sortutakoetan, bai eguneroko erabiltzen direnetan (liburuxkak, deskribapenak, jarraibideak eta azalpenak).

• Ozenki irakurtzea arintasunez, ebakera, erritmo, eten eta intonazio egokiak erabiliz.

• Ikasteko eta informazioa alderatzeko euskarri desberdinetatik heldu diren ezagutzak eta informazioak integratzea (identifikazioa, sailkapena, konparazioa, interpretazioa).

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta liburutegiak erabiltzea, informazioa eta idatzizko lanen ereduak lortzeko.

• Idatzizko testuekiko interesa, informazio eta ikaskuntza iturri gisa, eta esperientziak komunikatzeko eta bizikidetasuna arautzeko bitarteko gisa.

• Edozein motatako bazterkeria dakarten mezuekiko jarrera kritikoak.

–Idatzizko testuak sortzea:

• Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuak sortzea (eskolako gutunak, bizikidetasun arauak, deiak, eskabideak...) testu-generoen berezko ezaugarrien arabera.

• Garrantzizkotzat jotzen diren gertaerei buruz komunikabideek erabili ohi dituzten informazio eta iritzi testuak sortzea, azpimarra berezia eginez albisteetan eta zuzendariarentzako gutunetan, egoera simulatuetan nahiz errealetan.

• Esparru akademikoarekin lotutako testuak sortzea, informazioa lortzeko, antolatzeko eta komunikatzeko (galdetegiak, laburpenak, txosten errazak, deskribapenak, azalpenak...).

• Asmo literarioko testuak sortzea, adinerako egokiak (olerkiak, elkarriketak, ipuinak, bertsoak...), hizkuntzaren adierazpen aukerak arakatzeko, horretarako ereduak testuak behatuz eta analizatuz (irakasleak narraturiko istorioak edo ipuinak) eta irudimena eta sormena pizten dituzten baliabide eta jolasez baliatuz.

• Osagai grafiko eta paratestualak erabiltzea, gero eta zailtasun handiagokoak, ulermena errazteko (ilustrazioak, grafikoak eta tipografia).

• Testuak prozesatzeko programa informatikoen erabilera gidatua.

• Idazketa baloratzea harreman sozialetarako eta pentsamendua antolatzeko tresna gisa eta informazioa eta ezagutzak lortu eta birlantzeko tresna gisa.

• Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta arau ortografikoak errespetatzea.

• Hizkuntza ez baztertzaila eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

• Narrazio testuak:

- Narrazio errealek edo fantasiazkoak (mitoak, kondairak, fabulak). Komikiak.

- Txistekak.

- Dramatizazioa.

- Ikara, alaitasuna, tristezia, harridura edo bestelako sentimenduak sortzen dituzten egitate, gertaera eta gorabehera pertsonalak narratzea

- Postal edo gutun pertsonalak, gonbidapenak, egunerokoa.

• Deskribapenak:

• Norberaren edo ahaide baten deskribapenak, animalia batenak, eszena batzuenak, paisaiak eta gauzak, haien ezaugarriak adieraziz.

- Asmakizunak, gurutzegramak.

• Jarraibideak:

- Sukaldeko errezeta bat idaztea, osagaiak eta jarraitu beharreko pausoak barne

jolas bat azaltzea, behar diren materialak adieraziz; objektu bat egiteko bete beharreko arauak...

• Azalpen testuak:

- Egitateak, fenomenoak...

- Beste irakasgai batzuetako edukiak azaltzea.

- Albisteak.

- Biografia

• Testu etendunak:

- Iragarkiak, grafikoak, mapak, horma-irudiak

–Trebetasunak eta estrategiak

• Aldez aurretiko ezagutzak aktibatzea eta hipotesiak aurretik egitea eta haiek egiaztatzea.

• Idatzkiaren xedea identifikatzea.

• Izenburua interpretatzea.

• Zuzentasunez erantzutea testuen hitzez hitzeko ulermenari eta ulermen orokor eta kritikoari buruzko galderei.

• Irakurketa adierazgarriaren baliabideak aplikatzea: intonazioa, erritmoa, etenak.

• Irakurketan aurrera eta atzera egitea, ulermena errazteko.

• Testuaren ideia orokorra hartzea, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak ezagutuz eta paragrafo bakoitzeko ideia nagusia ere aurkituz.

• Testuaren egiturari eta kohesio mekanismo batzuei antzematea: denborazko markagailu eta lokailuak, puntuaketa...

• Ezagutzen ez diren hitzen esanahia bilatzea.

• Testuarekin batera doazen irudiak, tipografia eta formatua interpretatzea.

• Azpimarratzeko teknikak erabiltzea ideia nagusien ulermena errazteko.

• Eskemak egitea edukiak ikasteko bitarteko gisa.

• Erreferentziako testuak erabiltzea informazio iturri gisa, testuen ulermen eta produkzio hobeak lortzeko (hiztegiak, entziklopediak, dokumentalak, CD-Romak eta Internet).

• Idatzizko testuak lantzea aurretiko plangintza batekin, gidoi bat diseinatuz; idatzizko testuaren idazketa eta berrikuspina egitea egokitasunari, koherentziari, kohesioari, zuzentasunari eta mailaren arabera komunikazio baliabide egokiak aberastasunari erreparatuz.

• Testua antolatzea. Aurkezpena, txukuntasuna eta lekuaren banaketa. Letraren irakurgarritasuna: tamaina, lerrokatzea.

3. multzoa.–Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren ikuspegiaren pean sartu da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuk ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogeen bat denik, hizkuntza arruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuk dituen. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertuz eta sortuz landuko da. Literatura, horrenbestez, beste bi-tarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

• Adinerako eta norberaren interesetarako egokiak diren obrak pertsonalki irakurtzea, isilik eta ozenki.

• Ahozko tradizioko narrazio testuen eta olerkien, haur literaturaren, obra klasikoaren egokitzapenen eta egungo literaturaren irakurketa gidatua, euskarri desberdinekin.

• Irakurtzeko autonomia, gaiak eta testuak hautatzeko gaitasuna garatzea eta norberak gustukoaren duenaren adierazpena garatzea.

• Ikastetxeko liburutegiaren funtzionamendua ezagutzea eta jardueren literarioetan parte hartzea.

• Zikloari egokitutako olerkiak, abestiak, bertsoak ulertzea, memori-zatzea eta errezipitazioa, erritmo, ebakera eta intonazio egokiekin.

• Olerkiak, bertsoak eta kontakizunak birstutu eta osatzea, sentimenduak, emozioak, aldarreak edo gogoetak komunikatzeko, eredu batzuen ezaugarriak ezagutzeko.

• Egoera eta testu literarioak dramatizatzea.

• Testu literarioa komunikazio tresna gisa, beste mundu, denbora eta kultura batzuk ezagutzeko iturri gisa eta norberaren gozamenetarako baliabide gisa baloratzea eta aintzat hartzea.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Ipuinak edo narrazio laburrak kontatzea, denboraren eta espazioaren koherentziari eutsiz eta haien egiturari ere eutsiz; betiere, intonazioa, etenak, ahotsaren modulazioa eta abar errespetatu beharko dira.

• Egile ezagunen (klasikoak nahiz garaikideak) olerkiak errezipitazioa, intereseko gaiak buruzkoak eta norberaren gustuen araberrakoa.

• Testu literarioak sortzen hastea (ipuinak, olerkiak, abestiak, bertsoak eta antzerkirako obra laburrak), emandako jarraibide edo eredu-tatik abiatuz.

• Adinaren arabera egokitutako testuen eta produkzio propioen dramatizazioa. Adierazpen linguistikorako eta ez-linguistikorako norberak dauzkan aukerak erabiltzea (gorputza, mugimendua, ahotsa), antzerki emanaldietan.

4. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

• Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio eta prozesu hori hobetzen da. Soilik ikasleek komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da eta esanahia ematen zaio gramatikaren inguruko gogoetari. Horrenbestez, edukien sekuentzia gauzatuko da ikasleek ezaugarri kognitibo, psikologiko eta linguistikoak aintzat hartuz.

• Komunikazioaren testuinguruaren osagaiak ezagutzea, komunikazioaren elkartrukeko ahozko edo idatzizko formen hautapenean eragina duten faktore gisa.

• Ulertzeko eta osatzeko errazak diren narrazioen, jarraibideen, deskribapenen eta azalpen errazen egiturak identifikatzea.

• Ahozko eta idatzizko hizkuntzen arteko desberdintasun garrantzitsuenen erreparazioa.

• Arau ortografikoak ezagutzea, gizartearen duten balioa eta idazkietan haiek betetzeko betebeharrak aintzat hartuz.

• Testuari kohesioa ematea eta erabilera grafikoko elementuak behar bezala identifikatzea: puntuazio-markak, testu markagailu eta lokaillak...

• Fonema-grafia elkarrekin identifikatu eta ezagutzea, letra mota edozein dela ere (letra larriak, xeheak, etzanak...). Hitzak silabatan zatitzea.

• Gizarteko eta eskolako testuinguruan dagoen aniztasun linguistikoaren kontzientzia positiboa: euskalkiak eta hizkuntzak eskolan.

• Eguneroko ohiturak eta giza harremanetako moduen erabilera ezagutzea.

• Esakuneen konparaketa eta eraldaketa, elementuak txertatuz, kenduz, ordena aldatuz, zatituz, berrosatuz, horrela emaitzen gramatikaltasuna ebazteko eta kontzeptu linguistikoak eta metahizkuntzarenak garatzen laguntzeko.

• Ondoko terminologiari buruzko gogoeta, erabilera eta intuiziozko definizioa produkzio eta interpretazio jardueretan: landutako testuen izenak; esakunea, hitza eta silaba; determinatzaileak, hizkiak; aditz denbora (orainaldia, lehenaldia, geroaldia).

• Hitzaren arteko erlazioak formarengatik (deklazioa, hitz-elkarketa eta hitz-eratorpena) eta esanahiarengatik (sinonimoak eta antonimoak) ezagutzea, testuak ulertzeko eta osatzeko.

• Oinarritzko egitura sintaktikoen konparaketa, haien baliokidetasun semantikoa edo esanahian egon daitezkeen aldatzeak behatzeko.

• Esaldiak txertatzea eta koordinatzea, idatzizko konposizioa hobetzeko tresna gisa.

• Esaldien arteko lotura desberdinen erabilera aukerak arakatzea eta haiei buruz gogoeta egitea (gehikuntza, kausa, aurkakotasuna, kontraesana...) testuen osaketari dagokionez.

• Esaldi motak ezagutzea: adieraztekoa, galderazkoa eta erre-guzkoa.

• Esaldiaren funtsezko osagaiak identifikatzea, subjektuak eta predikatua, eta subjektuaren paper semantiko batzuk.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Hiztegia handitzea eremu semantikoak, hitzen familiak, sinonimoak, antonimoak eta eratorpena eta elkarketa erabiliz.

• Komunikazioa lortzea erregistro egokia erabiliz eta adierazpide arruntetara jo gabe.

• Zentzu orokorra gai jakin bati buruzko testuen produkzioan.

• Eskatutako testu motaren egitura tipikoa errespetatzea.

• Testuaren antolaketa, paragrafo-idea banaketaren arabera.

• Paragrafo hasieretan, ondoko ondoko denbora adierazteko testu markagailuak eta lokaillak erabiltzea, edo diskurtsoaren antolatzaileak.

• Aditz denborak egoki erabiltzea.

• Alfabetoa, alfabeto hurrenkera, hiztegia erabiltzeko oinarri gisa.

• Hiztegien erabilera: polisemia.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta

Sistema linguistikoaren unitateei buruzko gogoeta erabiltzenerako baldintzen inguruan planteatzen da, eta norberaren ahozko eta idatzizko produkzioen ebaluazioa eta zuzentasuna txertatzeko ezinbesteko baldintza gisa, ikaskuntza autonomia errazte aldera. Gogoeta, eztabaida, adibideak jartzea eta abar. Lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar dira.

• Ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituen estrategiak identifikatu eta konparatzea.

• Hiztegia, hizkuntzaren formak eta egiturak, testugintza eta abar ikasteko, trebetasun eta prozedura batzuk erabiltzea; besteak beste, ereduak behatzea, konparaketa, berrantolaketa, adibideak ematea, orokortzea.

• Gogoeta egitea hizkuntzari eta hizkuntzei buruz, ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak eta zuzenketak onartzea ikaskuntza prozesuaren atal gisa.

• Baloratzea hizkuntzak nork bere burua antolatzeke eta ikasteko tresna bat direla.

• Hizkuntza komunikatzeko, harremanak izateko eta informazioak eskuratzeko bitarteko gisa baloratzea.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Testuekin batera datozen irudiez baliatzea informazioa ulertzeko.

• Jardueren jarraibideak adi irakurtzea, eta bereziki erreparatzea ariketen hasieran egon ohi den adibideari.

• Koadernoaren ordenatua eta txukun edukitzea.

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak gero eta gehiago erabiltzea, bereziki testu prozesadoreak.

• Ordenagailua erabiltzeko oinarritzko trebetasunak menperatzea.

• Autoebaluazioa egiten hastea eta norberaren ikaskuntzaren kontzientzia hartzea.

• Lanak ebazteko laguntza ematea eta besteren laguntza onartzea. Ikaskideekin parte hartzea eta haiekin elkarreraginean lan egitea.

• Bikoteka eta taldea lan egitea, ezagutzen ekarpena eginez eta besteekin lankidetzan arituz.

• Hizkuntzaren erabilera espontaneoa ikaskideekin harremanetan.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarritzko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ohiko erabilera duten ahozko testuen esanahia ulertzea, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak identifikatuz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek nolako gaitasuna duten informazio garrantzitsua lortzeko, hautatzeko eta erlazioatzeko; betiere, ikasgelako ohiko egoeretan sortzen den informazioa izanen da, hain zuzen ere besteekin harremanetan eta ikasteko garaian sortzen direnak, eta, halaber, gizarteko ingurunean (familia, irratia, telebista...) sortutako informazioa.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da, orobat, ea ikasleek nolabaiteko gaitasuna garatu ote duten testuak ulertzeko mekanismoei buruz eta erabiltako prozeduren gainean gogoeta egiteak ikasten ikasteko duen baliokidetasuna.

2. Parte hartzea ikasgelako komunikazio egoeretan, elkartrukarearen arauak errespetatuz: hitz egiteko txanda errespetatzea, entzutea, gauzak argitasunez adieraztea, intonazio egokia erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da bai ikasgelan gertatzen diren ahozko elkartruke egoera desberdinetan aktiboki esku hartzeko gaitasuna, bai haietan parte hartzeko jarrera ere. Ohartarazi behar da gaitasun horiek lotura estua dutela komunikazio egoerak behatzeko gaitasunarekin –xede, parte-hartzaile kopurua, elkartrukea gertatzen den lekua...–, eta haien ezaugarriak, gero eta era kontzienteago batean, zehazteko eta testuinguru bakoitzean egoki jarduteko gaitasunarekin.

3. Gauzak ahoz adierazten jakitea, ideiak, egitateak eta bizipenak modu erraz eta koherentean aurkezten dituzten testuen bitartez.

Irizpide honek ebaluatu behar du ikasleak modu koherentean adierazteko duen gaitasuna egoera desberdinetan, eta lehen hizkuntza ikasteko eta jokabidea erregulatzeko tresna gisa erabiltzeko duen gaitasuna. Begiratu da ea ikaslea gauza den ezagutzak eta iritziak komunikatzeko, hiztegi, formula linguistiko, intonazio eta ebakera egokiak erabiliz.

Helburua da baloratzea eta ikasleak gauza diren ahoz komunikatzeko ikasgelako bizitzarekin loturiko egitateak eta ezagutzak eta, bestetik, gainerakoekin harreman harmoniatsuak edukitzeko gaitasuna duten, horren barne dela hizketaldi bati hasiera emateko eta hari eusteko trebetasuna.

4. Testuak irakurtzerakoan informazio esplizitua kokatu eta berreskuratzea eta inferentzia zuzenak egitea.

Irizpide honekin baloratu nahi da ea ikasleak gauza diren testuetan zehaztutako informazioa edo ideiak detektatzeko eta ulertzeko –eskola esparruko gutunak, ikasgelako arauak, joko arauak, albisteak, zuzendariarentzako gutunak, eskolako testuak– eta gauza diren azaleko esanahiaz haratago joateko eta testuan oinarrituriko inferentziak egiteko: aurreikus daitezkeen gertakariak, testuen xedea deduzitzea edo testuan eginiko orokortze batzuk identifikatzea.

Testu literarioetan, olerki batzuen ideia nagusiak identifikatzen ote diren ebaluatu behar da –berariaz adierazita daudenean–, eta ikasleek gaitasuna ote duten ipuin batean gatazka ezagutzeko, eta trebetasuna ote duten istorioetako pertsonaien arteko harremanak ulertzeko –modu esplizituan agertzen ez direnean– edo gertakari batzuei gertatu aurretik antzemateko gauza ote diren.

Halaber, trebetasunak ote dituzten hertsiki testualak ez diren alderdi batzuk erabiltzeko ideia nagusiak identifikatzen laguntzeari begira: tipografia izenburuetan, sarrera laburretan, portadetan, liburuxketan; letra lodiak epigrafeetan eta testuetako bestelako leku nabarmenetan.

5. Norberaren ideiak interpretatu eta eskolan eta gizartearen erabiltzen diren testuetan bildutako informazioarekin integratzea, eta ahoz irakurtzerakoan ulertzen dela agertzea.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ea haurrek beren bizipenak eta ezagutzak erabiltzen dituzten ideien eta testuaren informazioaren arteko loturak ezartzeko. Ikasleek gai izan behar dute ulertzeko estrategiak erabiltzeko (irakurtzearen xedeaz kontzientea izatea, testu eta testuinguru adierazleak erabiltzea aburuak formulatzeko eta frogatzeko) eta sortzen diren zalantzak ebazteko estrategiak erabiltzeko (aurrera eta atzera egitea, hiztegiaren kontsulta egitea, informazio osagarria bilatzea).

Halaber, ulermena ebaluatuko da ozenki irakurriz; ozenki irakurtzerakoan nolabaiteko segurtasuna behar da; zalantzarik eta errepikapenik gabe irakurri behar da, eta hitzak saltatu gabe. Garrantzitsua da ziklo honetan bermatzea deskodetzea zuzen eta arintasunez egiten dela.

6. Testu esanahidun desberdinak idaztea, berridaztea eta laburtzea, eguneroko eta eskolako egoeretan, modu antolatua eta egokian, testuen plangintza era berrikuspenean erabiliz, eta arau gramatikalki eta ortografikoki alderdi formalak zainduz, paperezko euskarrian nahiz euskarri digitalean.

Ebaluatu nahi da ikasleak gai diren gelako pertsonen arteko harremanek berezkoak dituzten testuak idazteko –gutunak, bizikidetasun arauak, deiak, eskabideak– eta, orobat, komunikabideek berezko dituzten testuak, betiere ikasleen esperientziatik hurbil dauden gaiak buruzkoak; halere, modu berezian ebaluatu behar da ikasleak gai diren ikasteko autonomian aurrera egitea ahalbidetzen dieten testuak lantzeko –laburpenak, deskribapenak edo azalpenak–.

Literaturaren arloan, olerkiak edo kontakizunak birsortzeko edo imitatzeko gaitasuna ebaluatuko da; testu horietan, baliabide batzuk erabili beharko dira –esate baterako, modu intuitiboan bada ere, errima edo erritmoa olerkietan–. Irizpide honekin egiaztatu nahi da idatzizko testuen produkzioa prozesu honek berezko dituen urratsen arabera gauzatzen dela (plangintza, testuaren idazketa, berrikuspenean), eta urrats horiek baliagarriak direla baloratzen dela, hartara testu osoagoak eta komunikatzeko asmoari lotuagoak lortzeko.

Idazki guztietan, oinarritzko arau ortografikoen erabilera eta aurkezpen argi, garbi eta ordenatua baloratuko dira. Prozesu horietan, komenigarria da testuak lantzeko eta aurkezteko baliabide informatikoak erabiltzeko trebetasuna ebaluatzea.

7. Ahozko tradizioko testu literarioak ezagutzea eta haur literaturakoak, ziklorako egokiak, bai eta narrazioaren, olerkiaren eta bertsoaren oinarritzko ezaugarriak, testu horien irakurtzetan eta idazketan laguntzeko.

Irizpide horrek ebaluatu nahi du adinerako eta zikloaren interesetarako egokiak diren testu literarioez autonomia gero eta handiagoarekin gozatzeko gaitasuna, eta testu horien zentzua ulertzeko gaitasuna, konbentzio berariazko batzuk interpretatzeari esker; esate baterako, behin eta berriz agertzen diren gaiak, kontaera literarioaren elementuak eta errima. Halaber, irakurtzetarako jarrera positiboa baloratu behar da, eguneroko bizitzaren berezko jardura den aldetik. Orobat, baloratuko da adierazpen eta sormen baliabide soilak arakatzeko gaitasuna, ereduak erabiliz, dramatizazio eta birsorkuntza lanetan.

8. Gelako eta ikastetxeko liburutegia erabiltzea; haren antolamendu eta funtzionamendu mekanismoak eta eskaintzen dituen aukerak ezagutzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi dira liburutegietako irakurketa jardueretan parte hartzea, liburutegiak erabiltzeko autonomia, materialak antolatzeak eta hautatzeko oinarritzko prozeduren eta mekanismoen ezagutza eta horietako bakoitzak eskaintzen dituen aukerak. Halaber, baloratuko da plazer hutsarengatik irakurtzeko azturak barneratzea, erabiltzeko arauak errespetatzea eta liburutegiaren funtzionamendu egokian laguntzeko jarrera izatea.

9. Hitzetan, esakuneetan eta testuetan, ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena hobetzeko egiten diren segmentazioetan, ordena-aldaketetan, kenketetan eta txertaketetan gertatzen diren aldaketa batzuk identifikatzea.

Helburua da ebaluatzea txertaketek, kenketek, ordena-aldaketek, segmentazioek eta berrosatzeek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuari modu kritikoan errepartzeko; testuaren edukiri buruz gogoeta egiteko eta hura ebaluatzeko; haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta baliabide literarioak, eta egilearen ikuspuntua eta ofizioa aintzat hartzeko eta ebaluatzeko.

10. Gramatikaren eta linguistikaren terminologia, zikloari dagokiona, ulertzea eta erabiltzea testuak sortzeko eta ulertzeko jardueretan.

Irizpide honekin konprobatu nahi da ea ikasleek oinarritzko ezagutza gramatikalki barneratu dituzten eta gauza ote diren terminologia egokia erabiltzeko haiei buruz hitz egiterakoan (aditzaren denborak –orainaldia, geroaldia, lehenaldia–, determinatzaileak, zenbatzaileak, hizkiak, hitz eratorriak, sinonimoak eta antonimoak eta abar).

Halaber, baloratu behar da terminologia hori erabiltzen ote den hizkuntzaren funtzionamenduari buruz hitz egiterakoan, ikasitakoa azaltzeko eta hari buruz gogoeta egiteko euskarri gisa.

11. Estrategia batzuk erabiltzea ikasten ikasteko.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da ikaskuntza prozesuan laguntzen duten oinarritzko estrategiak erabiltzen diren, hala nola ikusizko baliabideak erabiltzea, laguntza eta argibideak eskatzea, hiztegiak eta oinarritzko baliabide teknologiko batzuk erabiltzea. Halaber, aurrerapenak baloratzen joateko gaitasuna ebaluatuko da, bai eta ikaskuntzan nolabaiteko autonomia lortzea ere.

Hirugarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Eta honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeare eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteei egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabiltzeko hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen dira.

–Entzutea eta ulertzea

• Ahozko testuak ulertzea ikasteko eta informatzeko, bai xede didaktikoa dutenak bai eguneroko erabiltzen direnak, ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), eta formalizazio maila handiagoak (gelako azalpenak, elkarriketak edo eztabaidak).

• Irratitik, telebistatik edo Internetetik heldu diren ahozko testuak ulertzea eta baloratzea, garrantzi berezia emanez albisteari, elkarriketari, haurrentzako erreportajei, eztabaidei eta gaurkotasuneko gaien iruzkinei, ikasleak egitate eta gertaera garrantzitsuei buruzko informazio orokorra jaso dezan eta informazioa eta iritzia bereiz ditzan.

• Ikus-entzunezko dokumentuak erabiltzea gero eta autonomia gehiagorekin lortu, hautatu eta erlaziozateneko ikasteko garrantzitsuak diren informazioak (identifikatzea, sailkatzea, konparatzea).

• Komunikabideak baloratzea ikasteko tresna gisa eta beste pertsona batzuen informazioak eta esperientziak eskuratzeko tresna gisa.

–Hitz egitea eta hizketan aritzea

• Parte hartzea eta laguntzea gizarte harremanetako komunikazio egoeretan, bereziki bizikidetasuna sustatzera bideratutakoetan (eztabaida edo dilema moralak), komunikazio egoerari egokituz eta baliabide linguistiko egokiak erabiliz (elementu lexikoak, gramatikak, fonologikoak...) eta diskurtso ordenatu eta koherente batez baliatuz.

• Ahozko testuak sortzea ikasteko eta informatzeko, bai xede didaktikoa dutenak bai eguneroko erabiltzen direnak, ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), etai formalizazio maila handiagoak (gelako azalpenak, elkarrizketak edo eztabaidak).

• Komunikabideetako ahozko testuak sortzea, haiek simulatuz eta informazioa eta iritzia eskaintzeko eta konpartitzeko parte hartuz.

• Iritzia azaltzea plan eta ekintza batzuei buruzko argudio laburrak eta azalpenak erabiliz.

• Ahozko adierazpena, ebakera eta intonazio egokiekin. Euskarak berezko dituen fonemen ebakera: z, s, x, tz, ts, tx, tt, dd...

• Ahozko elkarreraginari buruzko arauak baloratzea eta errespetatzea (hitz egiteko txandak errespetatzea, mintzakideari begiratzea, elkartrukean paper desberdinak hartzea, ahots bolumen, jarrera eta keinu egokiak).

• Laguntza eta errespetu jarrerak ikaskuntza konpartituko egoeretan.

• Hizkuntza ez baztertzalea eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

• Hizkuntzen ezagutza baloratzea kultur ondare gisa eta pertsonen arteko komunikaziorako bitarteko gisa.

• Esparru desberdinetan, jarrera positibo eta aktiboak edukitzea hizkuntzarekiko erregistroak direla eta.

–Testuak:

• Narrazio testuak: ipuinak, txistak, elkarrizketak, biografiak...

• Dramatizazioak eta simulazioak.

• Deskribapenak: deskribapen teknikoak, asmakizunak.

• Jarraibideak: jarraibideak, arauak, gidak.

• Azalpen testuak: azalpenak, definizioak, hitzaldia, elkarrizketak, inkestak, albisteak, artikulak, erreportajeak, biografia, bi animalia edo landareri buruz ikasitakoa azaltzea (lehendik emandako fitxa batzuetako datuetatik abiatuz, konparazioa edo bestelako eskemak erabiliz).

• Argudiozko testuak: iritziak, eztabaidak, mahai inguruak.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Arretari eustea gelan aurkezturiko informazioetan.

• Proposatutako lanaren xedea ulertzea.

• Entzundakoaren edukia laburbiltzea: solasaldi bat, argudio bat, irratiko edo telebistako programa bat, film bat...

• Testuaren edukia eta forma direla eta, hitzez hitzeko ulermenari, ulermen orokorrari, interpretaziozko ulermenari eta gogoetazko ulermenari buruzko galderei erantzutea.

• Galdera egokiak egitea gaia argitzeko eta ideiak zabaltzeko.

• Oharrak hartzea.

• Entzundakoa baloratzea: forma, edukia.

• Diskurtsoa antolatzea komunikazio egoerari egokituz, baliabide linguistiko egokiak erabiliz (enfasia, adibideak, umorea, gehiegikeriak...).

• Inkestak eta elkarrizketak prestatzea, noiz, zergatik eta nola galdetzen den zehaztuz.

• Ahozko azalpen formalean estrategia egokiak erabiltzea, diskurtsoaren alde zurretiko plangintza eginez eta azalpenaren zati desberdinak kontuan hartuz (eskema, grafikoa, taula...).

• Eztabaidetan parte hartzea, talde txikietan, zati desberdinak bereiziz eta moderatzaileak eta parte-hartzaileak gai jakin bat dela-eta duten aldeko edo kontrako jarrera identifikatuz.

• Hizkuntzarako egokiak diren erregistroak erabiltzea, ikasgelan, jolas-orduetan eta jarduera osagarrietan gainerakoekin komunikatzeko.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea.

Irakurtzeko –testua deskodetzea– eta irakurketa funtzionalerako –adierazkorrak eta isilekoak– behar diren trebetasunak eskuratzeko lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berriazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). 3. multzoarekin lotura estua edukiz, oso garrantzitsua da irakurtzeko zaletasuna sustatzea, gozamen eta prestakuntza iturri gisa.

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

• Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuetako informazio muntaduna ulertzea: gutunak, arauak, jarduera programak, deialdiak, lanerako planak edo araudiak.

• Informazio orokorra ulertzea komunikabideetatik heldu diren testuetan (haurrentzako eta gazteentzako web orriak barne), albisteetan azpimarra berezia eginez, elkarrizketan eta erreportajeetan, informazio orokorra lortzeko, nabarmendutako informazioak aurkituz.

• Euskarri digitalean nahiz paperean heldu diren ikasteko eta informatzeko eskolako testuak ulertzea, bai xede didaktikoaz sortutakoak, bai erabilera sozialekoak direnak (informazio nahiz publizitate liburuxkak, prentsa, programak, zati literarioak).

• Testuan esplizituak ez diren mezuek interpretatzea.

• Ozenki irakurtzea arintasunez, ebakera, erritmo, eten eta intonazio egokiak erabiliz.

• Ikasteko euskarri desberdinetan heldu diren ezagutzak eta informazioak integratzea (konparazioa, sailkapena, identifikazioa eta interpretazioa), arreta berezia eskainiz grafikoen, eskemen eta bestelako ilustrazioen bitartez transmititzen diren datuei.

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea informazioa aurkitzeko, hautatzeko eta antolatzeko.

• Liburutegiak erabiltzea, liburutegi birtualak barne, modu gero eta autonomoagoan, informazioa eta idatzizko produkzioarako ereduak lortzeko.

• Idatzizko testuekiko interesa, informazio eta ikaskuntza iturri gisa, eta esperientziak komunikatzeko eta bizikidetasuna arautzeko bitarteko gisa.

• Edozein motatako bazterkeria dakarten mezuekiko jarrera kritikoa.

–Idatzizko testuak sortzea:

• Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuak sortzea (gutunak, arauak, programak, deialdiak, lanerako planak...) testu-generoen berezko ezaugarrien arabera.

• Garrantzizkotzat jotzen diren egitate eta gertaerei buruz komunikabideek erabili ohi dituzten informazio eta iritzi testuak sortzea, azpimarra berezia eginez albistean, elkarrizketan, liburuen edo musikaren berri laburretan, zuzendariarentzako gutunetan... egoera simulatuetan nahiz errealean.

• Esparru akademikoarekin lotutako testuak sortzea, informazioa lortzeko, antolatzeko eta komunikatzeko (galdetegiak, inkestak, laburpenak, eskemak, txostenak, deskribapenak, azalpenak...).

• Asmo literarioko testuak sortzea, adinerako egokiak (olerkiak, bertsoak, ipuinak eta idazlan errazak...), hizkuntzaren adierazpen aukerak arakatzuz, horretarako ereduak testuak behatuz eta analizatuz eta irudimena eta sormena pizten dituzten baliabide eta jolasez baliatuz.

• Osagai grafiko eta paratestualak erabiltzea ulermena errazteko (ilustrazioak, grafikoa, taulak eta tipografia).

• Testuak prozesatzeko programa informatikoak gero eta modu autonomoagoan erabiltzea.

• Idazketa baloratzea harreman sozialeko eta pentsamendua antolatzeko tresna gisa eta informazioa eta ezagutzak lortu eta birlantzeko tresna gisa.

• Testu idatzizko zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta arau ortografikoak errespetatzea.

• Hizkuntza ez baztertzalea eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

• Narrazio testuak:

– Narrazio konplexuagoak (elkarrizketak eta deskribapen sekuentziak ere barne har ditzaketenak...).

– Txistak.

– Dramatizazioa.

• Deskribapenak:

– Pertsonaien, hirien, monumentuen, eszenen, paisaien eta gauzen deskribapenak, haien ezaugarri nagusiak aipatuz.

• Jarraibideak: errezeta, joko-arauak edo kirol baten arauak...

• Azalpen testuak:

– Pertsonaia bati edo animaliei buruzkoak, gutun pertsonalak, elkarrizketak, biografiak, albisteak, artikulak, erreportajeak...

• Argudiozko testuak

• Informazio eta publizitate testuei buruzko aldeko eta aurkako arrazoiak emanez, zuzendariarentzako gutunak...

• Testu etendunak:

– Iragarkiak, grafikoa, mapak, horma-irudiak

–Trebetasunak eta estrategiak

• Aldez aurretiko ezagutzak aktibatzea eta hipotesiak aurretik egitea eta haiek egiaztatzea.

• Idazkiaren xedea identifikatzea.

• Izenburua interpretatzea.

• Testuaren edukia eta forma direla eta, hitzez hitzeko ulermenari, ulermen orokorrari eta interpretaziozko ulermenari buruzko galderei zuzen erantzutea.

• Irakurketa adierazgarriaren baliabideak aplikatzea: intonazioa, eritmoa, etenak.

• Irakurketan aurrera eta atzera egitea.

• Ideia orokorra harrapatzea, xede nagusiak zehaztuz eta testu batzuen esanahi bikoitza interpretatuz.

• Testuaren egiturari eta kohesio mekanismo batzuei antzematea: testu markagailuak eta lokailuak, anafarak, aditz-denboren erabilera egokia...

• Ezagutzen ez diren hitzen esanahia bilatzea.

• Testuarekin batera doazen irudiak, tipografia eta formatua interpretatzea.

• Azpimarratzeko teknikak erabiltzea ideia nagusien eta ezagutzen ez diren hitzen ulermena errazteko.

• Idazketan aurreratzea. Egiaztatzea esaldi bakoitzak aurrera egiten duela eta informazio berria dakarrela.

• Eskemak egitea edukiak ikasteko bitarteko gisa.

• Idatzizko testuak lantzea aurretiko plangintza batekin (definizioak, azpimarrak, eskemak, laburpenak, mapa kontzeptualak), alde aurretiko gidoi bat diseinatzuz; idatzizko testuaren idazketa eta berrikuspene egitea egokitasunari, koherentziari, kohesioari, zuzentasunari eta komunikazio baliabide egokien aberastasunari erreparatuz.

• Testua antolatzea. Aurkezpena, txukuntasuna eta lekuaren banaketa. Letraren irakurgarritasuna: tamaina, lerrokatzea.

• Informazio osagarria bilatzea, erreferentziako testu kritikoetan, iturri desberdinak erabiliz (liburutegia, hezkuntza programak, Internet) curriculumeko hizkuntzetan.

3. multzoa.–Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren ikuspegiaren pean sartu da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuk ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogeneo bat denik, hizkuntza aruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuk dituen. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertuz eta sortuz landuko da. Literatura, horrenbestez, beste bitarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

• Adinerako eta norberaren interesetarako egokiak diren obrak pertsonalki irakurtzea, sililik eta ozenki.

• Ahozko tradiziozko narrazio testuen eta olerkien, haur literaturaren, obra klasikoaren egokitzapenen eta egungo literaturaren irakurketa gidatua, euskarri desberdinekin.

• Irakurtzeko autonomia, gaiak eta testuak hautatzeko gaitasuna garatzea eta norberak gustukoaren duenaren adierazpena garatzea.

• Ikastetxeko liburutegia erabiltzea eta jarduera literarioetan parte hartzea.

• Zikloari egokitutako olerkiak, abestiak ulertzea, memorizatzea eta errezipatzea, eritmo, ebakera eta intonazio egokiekin.

• Olerkiak eta kontakizunak birsortu eta osatzea, sentimenduak, emozioak, aldarteak edo gogoetak komunikatzeko, eredu batzuen ezaugarriak ezagutzeko.

• Olerkien, kontaren eta antzerki lanen irakurketa komentatua, konbentzio literarioei (generoak, figurak...) eta behin eta berriz agertzen diren gai eta korapiloak erreparatuz.

• Bertsoak irakurtzea, errezipatzea, entzutea eta osatzea, oinarritzko osagaiak bereiziz: errima, neurria, melodia eta bertsogintza.

• Testu literarioen dramatizazioa eta irakurketa dramatizatua.

• Testu literarioa komunikazio tresna gisa, beste mundu, denbora eta kultura batzuk ezagutzeko iturri gisa, kultur egitate gisa eta norberaren gozamenerako baliabide gisa baloratzea eta aintzat hartzea.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Antzerki testuen adierazpen ezaugarriak (harridura zeinuak, eten puntuak, etenak, gidoiak) eta kanpoko egitura (ekitaldiak, eszenak, akotazioak) identifikatzea.

• Testu literarioak sortzea (ipuinak, olerkiak, abestiak, bertsoak eta antzerkirako obra laburrak), emandako jarraibide edo ereduetatik abiatuz. Hiztegiaren, sintaxiaren, fonetikaren eta eritmoaren baliabideak erabiltzea produkzio horietan.

• Testu literarioen dramatizazioari buruz eginiko ikaskuntzak beste egoera batzuekin (antzerkia, telebista, zinema...) lortzea, haiek hobeki ulertzeko.

• Bertsoek ideiak eta emozioak eraginkortasunez adierazteko dituzten aukerak ezagutu eta erabiltzea: komunikazio testuinguruko parametroak, bertsoaren ezaugarriak, diskurtsoaren sekuentziak, hizkuntzaren erregistroak, hizkuntzaren zuzentasuna eta literatur baliabideak.

• Bertsoan kantuaren adierazpenerako aukerak ezagutu eta erabiltzea: melodia aukeratzea, intonazioa, intentsitatea, modulazioa, isiltasuna, herri melodiak ezagutzea...

4. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratze prozesuari jarraipena ematen zaio eta prozesu hori hobetzen da. Soilik ikasleen komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da eta esanahia ematen zaio gramatikaren inguruko gogoetari. Horrenbestez, edukien sekuentzia gauzatuko da ikasleen ezaugarri kognitibo, psikologiko eta linguistikoak aintzat hartuz.

• Egoerari buruzko testuinguruaren osagaien arteko erlazioak eta ahozko eta idatzizko diskurtsoetan azaltzen diren forma linguistikoak identifikatzea.

• Ulertzeko eta osatzeko errazak diren narrazioen, jarraibideen, deskribapenen eta argudio-azalpen errazen egiturak ezagutzea.

• Arau ortografikoak ezagutzea, gizartearen duten balioa eta idazkietan haiek betetzeko betebeharrak aintzat hartuz.

• Testuari kohesioa emateko eta erabilera grafikoko elementuak behar bezala identifikatzea: puntuazio-markak, testuaren ezaugarri tipografikoak (azpimarrak, letra lodia...), testua antolatze moduak, laburdurak, lerro bukaerako marratxoak.

• Fonema-grafia elkarteak identifikatu eta ezagutzea, letra mota edozein dela ere (letra larriak, xeheak, etzanak...). Hitzak silabatan zatitzea.

• Eratorpena, konparaketa, alderaketa eta beste prozedura batzuk erabiltzea hitzak zuzenak diren ala ez ebazteko eta arau ortografikoak orokortzeko.

• Hizkuntzaren eta haren kokapenaren ezagutza kultur egitate aberasgarri gisa baloratzea.

• Identifikatzea erkidegoko hizkuntza desberdinekin loturiko alderdi sozio-kulturalak (jaiegunak, kortesia formulak, ohiturak, eguneroko errutinak) eta oinarritzko ezaugarriak (historikoak, geografikoak eta linguistikoak).

• Eskolako eta gizarteko testuinguruan dagoen aniztasun linguistikoaren kontzientzia positiboa: euskalkiak eta kontaktuan dauden hizkuntzak.

• Eguneroko ohiturak eta giza harremanetako moduen erabilera ezagutzea.

• Esakuneen konparaketa eta eraldaketa, elementuak txertatuz, kenduz, ordena aldatuz, zatituz, berrosatuz, horrela emaitzen gramatikaltasuna ebazteko eta kontzeptu linguistikoak eta metahizkuntzarenak garatzen laguntzeko.

• Ondoko terminologiari buruzko gogoeta, erabilera eta intuiziozko definizioa produkzio eta interpretazio jardueretan: landutako testuen izenak. Silaba, esakunea: esaldia eta perpausa; esakune motak: deklaraziozkoa, galderazkoa, harridurazkoa, aginduzkoa. Perpausako ordena: galdegia eta ezezko perpausetako ordena; loturak: preposizioa eta juntagailuak. Hitz multzoak: nukleoa eta osagarriak; izena; adjektiboa; adberbioa; postposizioak; aditza: maizen erabiltzen diren aditz trinkoen jokia, aditz perifrastikoak eta trinkoak bereiztea, aditz-denbora: orainaldia, lehenaldia, geroaldia, agintera, infinitiboa; aditzaren aspektua; pertsona gramatikala. Numeroa, deklinabidea, mugagabea. Euskararen eta gaztelaniaren artean dauden desberdintasun morfologiko eta sintaktikoak identifikatzea.

• Egitura sintaktikoen konparaketa, haien baliokidetasun semantiko edo esanahian egon daitezkeen alderdiak erabakitzeko.

• Perpausen txertaketa eta koordinazioa, azalpenerako berezko prozedura gisa.

• Esaldien arteko lotura desberdinen erabilera-aukerak arakatzea eta haiei buruz gogoeta egitea (kausa, ondorioa, xedea, kontraesana, baldintza...) testuen osaketari dagokionez.

• Perpausaren oinarritzko osagaien identifikazioa: subjektua eta predikatua. Eta subjektuaren eginkizun semantikoa (egilea, jasailea, kausa).

• Estilo zuzenetik zehar estilora nola pasa narrazioetan.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Hiztegia handitzea eremu semantikoak, hitzen familiak, sinonimoak, antonimoak, eratorpena eta elkarketa, berariazko hiztegia eta esaerak erabiliz.

• Komunikazioa lortzea komunikazio egoeran egokia den erregistroa erabiliz.

• Zentzu orokorra gai jakin bati buruzko testuen produkzioan behar den informazioa edukitzea.

• Eskatzen den testu motaren egitura tipikoa errespetatzea, prozedura tipografikoen erabilera barne (zenbaketa, azpituak...), kasua bada.

• Testuaren antolaketa, paragrafo-idea banaketaren arabera, idazkietan zatiak erlazionatuz.

• Paragrafo hasieretan, ondoz ondoko denbora adierazteko testu markagailuak eta lokailuak erabiltzea, edo diskurtsoaren antolatzaileak.

- Progresio logikoa, informazio hutsunerik gabe eta behar ez diren errepikapenak egin gabe.
- Aditz denborak egoki erabiltzea.
- Errepikapen tresnak erabiltzea: hitz batzuk nahita errepikatzea...
- Hiztegia ondokoetarako erabiltzea: zalantzak argitzea, definizioak sortzea, adiera zuzena hautatzea... Hitzetatik era askotako informazioak lortzea: fonetikoak, lexikoak, gramatikak...
- Perpausak manipulatzeko, osagaiak gehituz, kenduz eta ordenaz aldatuz. Konparaketak, imitazioak.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta

Sistema linguistikoaren unitatei buruzko gogoeta erabilpenerako baldintzen inguruan planteatzen da, eta norberaren ahozko eta idatzizko produkzioen ebaluazioa eta zuzentasuna txertatzeko ezinbesteko baldintza gisa, ikaskuntza autonomoa errazte aldera. Gogoeta, eztabaida, adibideak jartzea eta abar. Lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar dira.

- Hiztegia, hizkuntzaren formak eta egiturak, testugintza eta abar ikasteko, trebetasun eta prozedura batzuk erabiltzea; besteak beste, ereduak behatzea, konparaketa, berrantolaketa, adibideak ematea, orokortzea.

- Ikaskuntzaren kontzientzia eta autonomia gero eta handiagoa. Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza, autozuzenketa eta autoebaluazio prozesuaren atal gisa.

- Kontsultarako eta informaziorako bitarteko grafikoak eta teknologia berriak eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

- Baloratzea hizkuntzak ikasteko, antolatze, adierazteko eta eza-gutzak transmititzeko tresna bat direla.

- Hizkuntza komunikatzeko, harremanak izateko eta informazioak eskuratzeko bitarteko gisa baloratzea.

- Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta baloraziotik abiatuz.

–Trebetasunak eta estrategiak

- Ikusizko baliabideak erabiltzea.
- Laguntza eta argibideak eskatzea.
- Hiztegiak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologia lanerako tresna gisa erabiltzea, hizkuntza zuzen erabiliz.
- Autoebaluazioa egiten ikastea eta norberaren ikaskuntzaren kontzientzia hartzea.
- Bikoteka eta lan taldeak eraginkortasunez lan egitea, ezagutzen ekarpena eginez eta gainerakoek ekarpenak errespetatuz.
- Lanak ezarritako irizpideei jarraituz antolatzea, eta agenda esle-tutako lanak egiten laguntzeko baliabide gisa erabiltzea.
- Hizkuntzaren erabilera espontaneo ikaskideekiko harremanetan.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarritzko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ahozko testuen esanahia harrapatzea, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak ezagutuz eta esplizituak ez diren ideiak, iritziak eta baloreak identifikatuz.

Helburua da komunikabideetatik eta eskolako testuingurutik heldu diren informazioak lortzeko, hautatzeko eta erlazionatzeko gaitasuna ebaluatzea; bereziki, lekuari eta espazioari buruzko informazioak eta sekuentzia logikoari buruzkoak.

Halaber, ebaluatu nahi da ea ikasleak gauza diren testuaren hitzez hitzeko esanahiaz haratago ikasteko, eta gauza ote diren edukiri buruzko dedukzioak eta inferentziak egiteko, informazioa eta iritzia bereizteko eta osagai implizitu batzuk –besteak beste, ironia edo esanahi bikoitza– interpretatzeko. Halaber, ebaluatu nahi da ea ikasleek nola-baiteko gaitasuna garatu ote duten testuak ulertzeko mekanismoei buruz eta erabilitako prozeduren gainez gogoeta egiteak ikasten ikasteko duen balioari buruz.

2. Parte hartzea ikasgelako komunikazio egoeretan, elkartrukearen arauak errespetatuz: hitz egiteko txanda errespetatzea, diskurtsoa antolatzea, entzutea eta gainerakoek esku-hartzeak norberaren diskurtsoan sartzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da bai ikasgelan gertatzen diren ahozko elkartruke egoera desberdinetan aktiboki esku hartzeko gaitasuna, bai haietan parte hartzeko jarrera ere. Ohartarazi behar da gaitasun horiek eskatzen dutela komunikazio egoerak behatzeko gaitasuna izatea –xede, parte-hartzaile kopurua eta ezaugarriak, elkartrukea gertatzen den lekua...–, eta haien ezaugarriak kontzienteki zehazteko eta testuinguru bakoitzean egoki jarduteko gaitasuna.

3. Gauzak ahoz adierazten jakitea, ezagutzak, egitateak eta iritziak modu koherentean aurkezten dituzten testuen bitartez.

Irizpide honek ebaluatu behar du ea ikasleek gauzak modu antolatu eta koherentean adierazten dituzten, betiere komunikazio genero eta egoeraren arabera. Ikasleek gauza izan behar dute eduki garrantzitsuak hautatzeko eta haiek adierazteko hiztegi eta formula egokiak erabiliz eta egoera horietan berezkoak diren baliabideak erabiliz; besteak beste, ahots, jarrera eta keinu egokiak. Baloratu behar da ikasleek ahozko kontaerak eta ikasgelako azalpenak sortzeko duten gaitasuna, bai eta ikasten dituzten alderdiei buruzko gogoetak ozenki azaltzeko duten gaitasuna ere.

Baloratzea da, halaber, harreman sozial asegarriak ezartzen diren, eta ikasleek berdinaren artean hizketaldi bat hasteko, hizketaldian aritzeko eta hizketaldiari amaiera emateko trebetasuna duten.

4. Testuak irakurtzean informazio esplizitua kokatu eta berreskuratzea eta inferentziak egitea, xede nagusiak zehaztuz eta testu batzuen esanahi bikoitza interpretatuz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gauza diren testuetan –deialdiak, jarduera programak, lan plangintzak– esplizituak diren informazio edo ideia muntadunak bilatzeko, aurkitzeko eta hautatzeko, eta haietan adierazitakoaren arabera jarduteko; gauza diren beren esperientziatik hurbil dauden egitatei buruz informatzeko komunikabideetan, izenburu eta sarrera laburretan irakurketa azkarra erabiliz, eduki orokorra alde aurretik ezagutzeko; gauza diren azpimarra eta beste teknika batzuk erabiltzeko eskolako testuetan esplizituak diren ideia nagusiak eta bigarren mailakoak zehazte aldera.

Halaber, ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna duten azaleko esanahiaz haratago joan eta inferentzia zuzenak ateratzeko aurreikus daitzekkeen gertakariak indutzea, testuen xede deduzitzea edo orokortze batzuk identifikatzea. Are esanahi bikoitzak edo ironiak harrapatzea ere.

Testu literarioetan, olerki batzuen ideia nagusiak identifikatzen ote diren ebaluatu behar da, edo gaitasuna ote duten kontakizun ez-linealak jarraitzeko, eta trebetasuna ote duten istorioetako pertsonaien arteko harremanak ulertzeko, modu esplizituan agertzen ez direnean, edo gertakariak gertatu aurretik antzemateko gauza ote diren.

5. Norberaren ideiak interpretatu eta testuetan bildutako informazioarekin integratzea, informazioak konparatuz eta alderatuz, eta ahoz irakurterakoan ulertzen dela agertzea.

Ebaluazio irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gai direla testu desberdinetan bildutako informazioak gero eta autonomia gehiagorekin erabiltzeko, eta irakurtzeko jardueran ulermen estrategiak txertatu dituztela; esate baterako, idazkiaren xede identifikatzea, testu-adierazleak erabiltzea, aurrera eta atzera egitea, hiztegiaren kontsulta egitea edo informazio osagarria bilatzea.

Irizpide honekin lortu nahi da, halaber, ulermena ebaluatzea ozenki eginko irakurketaren bitartez; irakurketa hori, izan ere, behar bezain arin eta behar den intonazioarekin egin behar da, isileko irakurketa bezala; azkartasunean eta ulermenean aurrera egitea baloratuko da.

6. Iritziak eta informazioak narratzea, azaltzea, deskribatzea, laburtzea eta adieraztea, eguneroko eta eskolako egoerekin erlazionaturiko testu idatzietan, betiere modu antolatu eta egokian, esakuneak elkarrekin lotuz, testuen plangintza eta berrikuspina modu ohikoan erabiliz, eta arau gramatikak eta ortografikoak eta alderdi formalak zainduz, paperezko euskarrian nahiz euskarri digitalean.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gauza direla gauzak idatziz adierazteko, modu koherentean eta idazki bat sortzeko prozesuak berezkoak dituen urratsak eginez (plangintza, testua idaztea, berrikustea). Beharrezkoa da ikasleek baloratzea urrats horiek baliagarriak direla testu osoagoak eta xedearekin lotuagoak lortzeko. Ikasleek gai izan behar dute gelako pertsonen arteko harremanek berezkoak dituzten testuak idatzeko –gutunak, arauak, jarduera programak, deialdiak, lanerako plangintza kolektiboak– eta, orobat, komunikabideek berezko dituzten testuak, betiere ikasleen esperientziatik hurbil daudenak –albisteak, elkarriketa, liburuei edo musikari buruzko berri laburra, zuzendariarentzako gutuna–, eta ikasteko beste arlo batzuetan erabili ohi diren testuak; halere, modu berezian ebaluatu behar da ikasleak gai diren ikasteko autonomian aurrera egitea ahalbidetzen dieten testuak lantzeko –laburpenak, eskemak, txostenak, deskribapenak, azalpenak–.

Literaturaren arloan, olerkiak edo kontakizunak birsortzeko gaitasuna ebaluatuko da; testu horietan, baliabide batzuk erabili beharko dira –esate baterako, errima edo erritmoa olerkietan–.

Idazki guztietan, paperezko euskarrian nahiz euskarri digitalean egon, ohikoak diren arau ortografikoaren automatizazio maila eta zalantza ortografikoak behar diren euskarriak (hiztegiak, apunteak...) erabiliz ebazteko gaitasuna ebaluatuko da.

7. Ahozko tradizioko testu literarioak ezagutzea eta haur literaturakoak, ziklorako egokiak, bai eta narratzaileen, olerkietaren eta bertsoaren ezaugarriak, testu horien irakurketan eta idazketan laguntzeko.

Irizpide horrek ebaluatu nahi du adinerako eta zikloaren interesetarako egokiak diren testu literarioez autonomiarekin gozatzeko gaitasuna, eta testu horien zentzua ulertzeko gaitasuna, konbentzio bera-

riazko batzuk interpretatzeari esker; esate baterako, behin eta berriz agertzen diren gaiak, kontaera literarioaren elementuak, errima, neurria, konparaketak eta metafora. Ebaluatu behar da, halaber, ikasleen ekimena eta irakurketarako jarrera positiboa izatea. Adierazpen eta birsorkuntza baliabideak erabiltzeko gaitasuna baloratuko da, dramatizazio edo birsorkuntza lanetan, olerkiak, bertsoak eta bestelako testuak memorizatzerakoan.

8. Liburutegiak, bideotekak eta abar arintasunez erabiltzea eta maneiatzea, eta ulertzea obrak eta bestelako materialak antolatzeke eta hautatzeko mekanismoak. Gelan eta ikastetxean erabilgarri dauden material bibliografikoak eta bestelako materialen zaintza eta hobekuntza laguntzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da haurrak gai ote diren eskura dituzten liburutegiak aktiboki eta autonomiaz erabiltzeko; garatu ote duten irakurketarako gustua eta haien ohiko erabiltzaileak izateko behar diren jarrerak eta prozedurak. Baloratu behar da, orobat, liburutegien funtzionamenduari eta antolamenduari buruzko ezagutza, bai eta haien mantentzean eta zaintzan laguntzeko gaitasuna ere.

9. Hitzetan, esakuneetan eta testuetan, ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena hobetzeko egiten diren segmentazioetan, ordena-aldakaketan, kenketetan eta txertaketetan gertatzen diren aldaketak identifikatzea.

Helburua da ebaluatzea txertaketek, kenketek, ordena-aldaketek, segmentazioek eta berrosatzeek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuari modu kritikoan erreparatzeko; testuaren edukiari buruz gogoeta egiteko eta hura ebaluatzeke; haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta baliabide literarioak, eta egilearen ikuspuntua eta ofizioa aintzat hartzeko eta ebaluatzeke.

10. Gramatikaren eta linguistikaren terminologia, zikloari dago-kiona, ulertzea eta erabiltzea testuak sortzeko eta ulertzeko jardueretan.

Irizpide honekin konprobatu nahi da ea ikasleek erabiltzen den hizkuntzari buruzko oinarritzko ezagutza gramatikalak barneratu dituzten. Egiaztatu nahi da ikasleek ikasketa horiek erabiltzen dituztela testuak egiterakoan eta berrikusterakoan, komunikazioa hobea lortze aldera. Halaber, baloratuko da arazo linguistikoa batzuei buruz eztabaidatzeko behar den terminologia erabiltzea, egiten diren oharpenak ordenatzea eta ikasitakoa azaltzea. Etoparen bukaeran, ondokoak sartzen dira eduki horien barrenean: testuen izendapenak, euskalkiak badaudela ezagutzea, esakuneak osatzen dituzten elementuak, hitz mota desberdinen ezagutza (izenak, adjektiboak, aditzak eta abar) eta hitzak osatzeko moduari buruzko oinarritzko nozioak (denbora, numero eta pertsona aldaerak; maiz erabiltzen diren aurrizkiak eta atzizkiak eta abar).

11. Estrategia batzuk erabiltzea ikasten ikasteko.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da ikaskuntza prozesuan laguntzen duten oinarritzko estrategiak erabiltzen diren, hala nola ikusizko baliabideak erabiltzea, laguntza eta argibideak eskatzea, hiztegiak eta oinarritzko baliabide teknologiko batzuk erabiltzea. Halaber, aurrerapenak baloratzen joateko gaitasuna ebaluatuko da, bai eta ikaskuntza nolabaiteko autonomia lortzea ere.

EUSKARA. A EREDUA (L2)

Helburuak

Euskara irakasgaiaren irakaskuntzak helburu izanen du komunikatzeko oinarritzko gaitasuna garatzea, eta hori honako gaitasunetan zehazten da:

1. Mezuak entzutea eta ulertzea era askotako ahozko elkarreragietan, euskara estandarrean, eta testu horien bidez transmititutako informazioak erabiltzea lan esperientziarekin loturiko lan zehatz eta askotarikoak egiteko.

2. Gauzak ahoz adierazteko eta elkarreragiteko gauza izatea eduki eta garapen ezagunak dituzten egoera erraz eta ohikoetan, ahozko eta ahozkoen besteko prozedurak erabiliz eta errespetuzko eta laguntza jarrera edukiz: gustuak, desioak, iritziak, sentimenduak edo gai bati buruzko informazio soilak adieraztea.

3. Norberaren esperientziekin eta interesekin loturiko testu askotarikoak ulertuz irakurtzea, eta haietatik informazio orokorra eta berriraketa ateratzea aldez aurretik ezarritako xede jakin batekin. Irakurketa entretenitzeko eta informatzeko iturri gisa baloratzea.

4. Irakurketa norberaren gozamenarako eta aberastasunerako iturri gisa erabiltzea.

5. Era askotako testuak, xede desberdinekin, idaztea, ikasgelan aurretik landutako gaien buruzkoak, ereduez baliatuz.

6. Adierazpen egokia lortzeko behar diren hitzak barneratzea, hiztegia eta teknika lagungarriak erabiliz, eta liburutegiaz oinarritzko baliabide gisa baliatuz.

7. Euskararen alderdi fonetikoak, erritmoari doazkionak, azentzuak eta intonazioa ezagutzea; egitura linguistikoak eta alderdi lexikoak ere ezagutzea, eta haiek komunikazioaren oinarritzko osagai gisa erabiltzea.

8. Nafarroako eleantzasuna ezagutu eta errespetatzea eta hura aintzat hartzea, eta jarrera positiboa edukitzea hizkuntzaren aldaera linguistikoaren erabilerarekiko, eta errespetua izatea hizkuntzekiko eta haien hitzunikiko eta kulturarekiko.

9. Dimentsio soziokulturala ezagutu eta lantzea.

10. Harbera izatea, eta intereseko eta norberaren buruarekiko konfiantzako jarrera edukitzea ikasteko gaitasuna eta hizkuntzaren erabilera direla eta.

11. Beste hizkuntza batzuen aldez aurretiko ezagutza eta esperientziez baliatzea hizkuntza modu azkarrago, eraginkorrago eta autonomoago batez barneratzeko.

12. Euskara askotariko edukiak ikasteko tresna gisa baloratzea.

13. Informazioa lortzeko eta euskaraz komunikatzeko eskura dauden bitarteko guztiak, teknologia berriak barne, gero eta autonomia gehiagoz erabiltzen ikastea.

Lehen zikloa

Edukiak

1. multzoa.—Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etapan honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukiak eta adierazpenaren forma xedeari eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteei egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joan dira.

—Entzutea eta ulertzea. Hitz egitea eta hizketan aritzea

▪ Ahozko mezu errazak ulertzea ikasgelan lanak egiteko.

▪ Ikus-entzunezko euskarrietatik eta euskarri informatikoetatik heldu diren mezu errazak entzun eta ulertzea.

▪ Ahozko elkarreragina egoera errealean edo simulatuetan, komunikazio errutinen bidez lortutako ahozko eta ahoz besteko erantzunak erabiliz.

▪ Aldez aurretik ezagutzen diren ahozko testuak produzitzea, errutina, antzespen, abesti, errezitate eta dramatizazioetan aktiboki parte hartuz.

▪ Oinarritzko estrategiak erabiltzea ahozkoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuingurua eta hitzez besteko testuingurua erabiltzea eta gaiari edo egoerari buruzko aldez aurreko ezagupenak —ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik euskarara transferitutakoak— erabiltzea.

▪ Taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, errutinak...) ahoz parte hartzeko interesa.

▪ Hizkuntza komunikatzeko tresna gisa baloratzea.

—Testuak:

▪ Ipuinak, azalpenak, jarraibideak, deiak, deskribapenak, olerkiak eta abestiak, irakaslearekiko hizketaldiak, ikaslearen arteko elkarrizketak, dramatizazioak.

—Trebetasunak eta estrategiak

▪ Entzutea eta ulertzea

▪ Ahozko testu errazen esanahi orokorra harrapatzea —testuak eskuragarriak eta esanahidunak izanen dira ikasleendako—; testu horiek lotura bat izanen dute ikaslearen ideiekin edo ikaslearen interesekoak diren edo ikasleei jakin-mina sortzen dieten esperientziekin.

▪ Oinarritzko estrategiak erabiltzea (testuinguruari erreparatzea, galderak egitea, zeinuen hizkuntza interpretatzea, arretari eustea...) ahozko testu errazak ulertzeko.

▪ Erantzun fisikoak ematea ahozko agindu batzuen arabera.

▪ Eguneroko adierazpenei egoki erantzutea

esate baterako: agurrak, erantzunak, materiala banatzeko jarraibideak, oinarritzko beharren adierazpenak, autonomia-azturen jarraibideak, eguraldiaren jarraipena, eskolako gorabeherei buruzko iruzkinak (ikaslearen bertaratzeko, urtebetetzeko), ikasgelan jarduerak antolatzeke jarraibideak.

▪ Ahozko adierazpena eta elkarreragina:

▪ Aldez aurretik ezagutzen diren ahozko testuak errezitate edo interpretatzea, antzezpen konpartituetan, abestietan, dramatizazioetan, jolasetan (ikusimakusi...).

▪ Errutinazko lanei buruzko ahozko testuak sortzea, haietan ohikoak diren gertakariak eta bizipenak aurkeztuz: aurkezpenak, data, gelako arduraduna, eguraldi fenomenoak...

• Elkarriketetan eta hizketaldietan lagungarri gertatzen diren oinarriko arauak errespetatzea: arreta, kontzentrazioa, itxarotea, txandak, erantzuna mintzakidearen esku-hartzeari egokitzea...

• Ikasgelako dinamikan sor daitekeen ohiko elkarrekin linguistikoan parte-hartze aktiboa izatea (funtsean, buruz ikasitako formulen bidez): baiezkotzea edo ezezkotzea esatea, galdetzea eta erantzutea, eskatzea, eskerrak ematea, barkamena eskatzea, jarraibide bat ematea, gustua adieraztea...

• Landutako ahozko testuari buruz iritzia ematea eta egindako baloraziorik buruz argudiatzea

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea.

Irakurtzeko –testua deskodetzea– eta irakurketa funtzionalerako –adierazkorra eta isilekoa– behar diren trebetasunak eskuratzeko lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutza eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narritiboak baloratzea).

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

• Elkarrekin erreale edo simulatuaren aktiboki parte hartuz aurretik ezagututako hitz eta esaldi errazak irakurtzea.

• Irakurtzeko estrategiak erabiltzen hastea: ikusizko testuingurua eta hitzezko testuingurua erabiltzea eta gaiari edo egoerari buruzko alde aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik transferitutakoak– erabiltzea.

• Irakurketa baloratzea: ikaslearen gaitasun eta intereserako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

• Ahozko elkarrekin aktiboki parte hartuz aurretik ezagututako hitz eta esaldiak idaztea, eta gero, haiek irakurri behar diren jardueretan informazioa transmititu eta konpartitzea, edo horrekin jolas egitea.

• Testuen produkzioan oinarriko estrategiak erabiltzen ohitzea, eredu batetik abiatuz: helburua eta edukia definitzea.

• Hezkuntzarako programa informatikoak erabiltzen ikastea, mezu errazak irakurtzeko eta idatzeko.

• Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa.

–Testuak:

• Ipuinak, deskribapenak, deiak, jarraibideak, olerkiak, abestiak, postalak, gutunak, gonbidapenak, azalpenak, galderen erantzunak, zerrendak, argazki oinak...

–Trebetasunak eta estrategiak

• Ulertzeko irakurketa

• Idatzizko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, irakurketaren oinarriko estrategiak erabiliz. izenburuaren garrantzia, testuinguruari eta ilustrazioei erreparatzea, ezagutzen diren beste hizkuntzetatik transferitutako alde aurretiko ezagutze baliatzea, egia/gezurra erako galderei erantzunez, marrazki batean seinale bat eginez, marrazkiak eginez...

• Eskuragarriak eta esanahidunak diren testu idatzi egokiak xedea ezagutzea (gelako horma-irudiak, zerrendak, euskarrik grafikoa, gutunak...).

• Irakaslearen ahozko irakurketa erne jarraitzea eta hartaz erreferente gisa baliatzea banakako irakurketarako.

• Ozenki irakurtzea, irakurtzen ikastea

• Testu idatzian gelan maiz erabiltzen diren hitzak eta berriki ikasitako beste batzuk identifikatzea.

• Lan jakin bat egiteko jarraibideak ulertzea (esaldi bat marrazki batekin, eskuz egin beharreko lan batekin, jolas batekin lotzea; hitzak bereiztea, idatziz erantzutea testuinguru jakin bateko aginduei...).

• Idatzizko adierazpena.

• Ahoz ezagututako hitz eta esaldiak idaztea.

• Testuinguru jakin bateko testu errazak idaztea, jarraibide batzuen arabera eta ereduak erabiliz (gonbidapenak, postalak, proiektu batean erabiltako elementuen zerrendak, deskribapen laburrak, gutunak...). Helburua eta edukia definitzea.

• Abestien letrak idatziz jartzea.

• Testu errazetan, puntuazioa (puntuak erabiltzea esaldiaren bukaeran), garbitasuna eta irakurgarritasuna bezalako oinarriko alderdiei erreparatzea.

• Ordenagailuaren erabilera ezagutzea, programa informatiko bat abiatzeko eta ixteko.

• Denbora pasak, gurutzegramak, letra zopak eta abar ebaztea.

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

• Euskararen alderdi fonetikoak, erritmoari doazkionak, azentuak eta intonazioa ezagutzea, eta haiek erabiltzea ahozkoaren ulermenerako eta produkzioerako.

• Grafia, ebakera eta esanahia orokorrean lotzea, ezagutzen diren ahozko adierazpideak irudikatzen dituzten eredu idatziak erabiliz.

• Testuen produkzioan oinarriko estrategiak erabiltzen ohitzea, eredu batetik abiatuz: helburua, xedea eta edukia hautatzea.

• Ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituen estrategiak konparatzea.

• Euskara egoera desberdinetan erabiltzeko interesa.

• Euskararen berezko hiztegia eta egiturak, lehendik erabiltakoak, ezagutzea eta erabiltzea.

• Gelan landutako sekuentzia didaktikoekin eta errutinekin loturiko hiztegia: familia, eskola, ipuinetako pertsonaiak, jokoak, koloreak, gorputzeko atalak, eguraldi fenomenoak, etxeko animaliak eta haien ingurunea, ofizioak...

• 100era arteko zenbakiak. Ordinalak.

• Pertsonen deskribapenarekin –fisikoa nahiz izaerari buruzkoa– loturiko adjektiboak. txikia-ertaina-altua, lodia-argala, zikina-garbia, zintzoa-bihurria, langilea-alferra, ona-gaitza...

• Txikiagoa da / handiagoa da konparazioak.

• Deklinazio markak: nor eta zer singularrean eta pluralean; nor, non eta zerezkoa singularrean.

• Nola / Nolako

• Lekuzko eta moduzko adierazpideak: gainean, azpian, ondoan, pozik, triste, negarrez, barrez...

• Pertsonaien, gauzen eta lekuen deskribapenarekin loturiko alderdiak, sekuentzia didaktikoetan landutakoak. Horma-irudi, gutun edo postalaren bidezko informazioarekin lotutakoak; narrazioarekin lotutakoak; lan bat egiteko edo jolas baterako jarraibideekin lotutakoak.

• Denborazko markatzaile eta lokailuak (lehenengo, gero, azkenik).

• Ekintza adierazteko aditzak eta laguntzaileak, aginterak eta eskolako errutinekin lotutakoak (tori, ekarri, etorri, eman, eseri, jarri, isildu, hartu, bildu, lotu, askatu, jantzi,...).

• Gustuak eta desioak adierazten dituzten aditzak: gustatzen zait / ez zait gustatzen; nahi dut / ez dut nahi.

• Maiz erabiltzen diren esaldiak: ekarri dut, ahaztu dut, ez dut ekarri, komunera joan naiteke, bukatu dut, ez dut bukatu...

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

• Euskal mitologiaren pertsonaiak, istorioak eta ohiturak ezagutzea.

• Usadioak eta ohiturak ezagutzea.

• Bertako joko eta kirolak identifikatu eta ezagutzea.

• Haur abestiak, bertsoak eta asmakizunak ikastea.

• Hizkuntzarekiko eta haren kulturarekiko jarrera harbera izatea.

5. multzoa.–Ikaskuntzari buruzko gogoeta.

• Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazionatzea eta ereduak behatzea– hiztegia eta hizkuntzaren funtsezko egiturak barneratzeko.

• Hizkuntzari, ikaskuntzari berari eta lanaren antolamenduari buruz gogoeta egitea.

• Kontsultarako eta informaziorako bitarteko grafikoak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiek eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

• Konfiantza izatea hizkuntza ikasteko norberak daukan gaitasunean eta lankidetzan aritzea gustukoa izatea.

• Baloratzea hizkuntza gauzak egiteko eta ikasteko tresna bat dela.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Hizkuntza erabiltzea gainerakoekin komunikatzeko, ikasgelan eta ikasgelatik kanpo.

• Lanak garbitasunez eta ordenaz egitea, eta xehetasunak zaintzea.

• Erabiltzen diren tresnak eta materialak ordenatzea eta zaintzea.

• Lanak arrazoizko denbora batean bukatzen saiatzea.

• Hitz eta adierazpide gehiago ikasteko interesa adieraztea.

Ebaluazio irizpideak

1. Ahozko testuen ideia orokorra harrapatzea eta berariazko osagai batzuk identifikatzea, testuinguruaren osagai linguistikoak eta ez-linguistikoak erabiliz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea neska-mutilak gai diren ahozko mezu baten ideia orokorra gero eta hobeki harrapatzeko, aurrez aurreko komunikazio egoeretan, keinuen eta mimikaren laguntzarekin eta behar beste errepikatuz, eta gai diren gako hitzak eta oinarriko adierazpideak ezagutu eta ulertzeko, hain zuzen ere gelako jarduerekin eta eskolako testuinguruarekin lotura dutenak.

2. Ahozko elkarrekin oso zuzenduetan parte hartzea, gai eza-gunei buruzkoetan, erraz aurreikus daitezkeen komunikazio egoeretan.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai diren modu errazean erantzuteko egindako eskaerei edo jarraibideei, eta informazioak emateko. Elkarrekin ezagutzen diren gaiak, alde aurretik landutako gaiak edo berehalako komunikazio beharrekiko loturiko gaiak buruzkoak izanen dira; esate baterako, agur egitea, nor bere burua aurkezte, gustuei buruz hitz egitea, komunikazio egoera ezagunetan –errutinak,

ohiturak, gelako hizkuntza, antzezpenak, errezitateak edo abestiak... Baloratuko da, halaber, ikasleek gelako jardueretan aktiboki parte hartzeko duten gaitasuna.

3. Aurretik ahoz aurkeztutako hitzak eta esaldi errazak, gai eza-gunei eta interesekoei buruzkoak, irakurri eta identifikatzea.

Irizpide honekin irakurtzeko –ozenki irakurtzeko ere bai– eta era guztietako jardueren bidez ahoz ezagututako hitzak eta esaldiak ulertzeko gaitasuna ebaluatu nahi da. Irakurketak ikusizko elementuak hartuko ditu oinarri, adierazpide horiek agertzen direneko testuinguruari buruzkoak, eta jolas eta komunikazio jardueren atal bat izanen da.

4. Hitzak, adierazpide ezagunak eta esaldiak idaztea ereduak erabiliz eta xede jakin batekin.

Irizpide honekin ebaluatuko da ea ikasleak gai diren ahoz eta maiz erabilitako hitzak eta esaldi errazak, jarduera anitzetan errepikatutakoak, idazteko. Idazketa eredu bat behatzu hasiko da, eta funtzionaltasun jakin bat daukan lan zehatz bateko –esate baterako ohar bat idaztea, horma-irudi bat egitea, urtebetetzea zoriontzea edo abesti edo olerki bat osatzea– atal bat izan behar du.

5. Ohiko komunikazio testuinguruetan agertzen diren adierazpideen soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutu eta egitea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak, adierazpideak entzuten, errepikatzen eta aurreratu aktiboki parte hartzen dutenean, eta ozenki irakurtzeko jardueretan, soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko gauza ote diren, ereduetatik abiatuta betiere.

6. Euskara ikasteko interesa eta jakin-mina erakustea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek hizkuntza ikasteko parte hartzen duten, ahaleginak egiten dituzten eta interesa erakusten duten. Halaber, baloratuko da ea beste pertsonekin komunikatzeko hizkuntzak ezagutzearen garrantziaren kontzientzia hartzen duten, eta hizkuntzen aniztasuna guztientzat aberasgarria den elementu gisa aintzat hartzen duten.

7. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, laguntza eskatzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, ikusizko hiztegiak erabiltzea eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarriko estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinue bidezko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argibideak eskatzea, ikusizko hiztegiak erabiltzea eta egiten dituzten aurrerapenen balorazioa –oso oinarrikoa bada ere–.

Bigarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etapan honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeari eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteek egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen dira.

–Entzutea eta ulertzea. Hitz egitea eta hizketan aritzea

• Ahozko mezu gero eta konplexuagoak entzutea eta ulertzea; esate baterako, jarraibideak edo azalpenak, ahozko elkarreragin gidatuak edo multimedia grabazioak, informazio orokorra eta informazio zehatzen bat ateratzeko.

• Ahozko elkarreragina egoera erreal edo simulatueta, ahozko eta ahoz besteko erantzunak emanez; erantzun horiek aukera gutxi batzuen artean hautatzekoak izanen dira, gidatuak izatek gero eta urrunago dauden testuingurueta.

• Aldez aurretik ezagutzen diren ahozko testuak sortzea, parte-hartze aktiboa edukiz antzezpen konpartitueta, abestietan, errezitateetan, dramatizazioetan, elkarreragin gidatueta... edo bestela, laguntza eta ereduak aldez aurretik prestatutakoetan.

• Oinarriko estrategiak erabiltzea ahozkoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuinguru eta hitzez besteko testuinguru erabiltzea eta gaiari edo egoerari buruzko aldez aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik euskarara transferitutakoak– erabiltzea.

• Banakako edo taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, taldeko lanak...) gauzak ahoz adierazteko interesa.

• Hizkuntza komunikatzeko tresna gisa baloratzea.

–Testuak:

• Elkarriketak, inkestak, albisteak, eguraldi iragarpenak, errezetak, joko arauak, olerkiak, abestiak, arrazoiak eta iritziak ematea, eraikin edo kale baten kokapenari buruzko informazioa ematea.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Entzutea eta ulertzea

• Hitzun desberdinek euskarri desberdinetan sortutako ahozko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, eta ulertzeko estrategia oinarrikoak erabiltzea, entzun aurretik, entzun bitartean eta entzun eta ondoren (testuinguruari erreparatzea, izenburuaren esanahia bereiztea edo orokortzea egitea, adibideak, egitateak eta iritziak, gako hitzak...).

• Informazioaren garrantzia baloratzea zuzeneko inferentziak eginez. Testu baten ideia nagusiari antzematea eta testu bati izenburua ematea.

• Elkarriketetan parte hartzen dutenak identifikatzea eta haien esku hartzeko txandak bereiztea.

• Ahozko adierazpena eta elkarreragina:

• Ahozko testu errazak buruz ikastea, antzeztea eta errepikatzea, ikasgelako lanetan, eta jolasetan jardun ahal izateko; jarraibideak ematea, galderak egitea, hizketaldietan parte hartzea...

• Ahozko testuak sortzea, komunikazio egoeraren ezaugarriak identifikatuz eta, betiere, intonazio egokia erabiliz: galdetzea, zorionak ematea, onartzea, gaitzestea, deitoratzea, eguraldia aurreratea, arrazoiak ematea, iritzia ematea...

• Ahozko testuak sortzea, haietan gertaera eta bizipen pertsonalak aurkeztuz, gidoi baten laguntzarekin edo errutinetan, jarraibideetan eta deskribapenetan oinarrituriko informazioez baliatuz, betiere ereduak laguntza edukiz.

• Ahozko testu esanahidunak sortzea komunikazio egoera eskuragarrietan, denborazko sekuentzia errespetatuz ideien, datuen, gertaeren segida batean... (lehenengo, gero, ondoren, azkenik).

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea.

Irakurtzeko –testua deskodetzea– eta irakurketa funtzionalerako –adierazkorra eta isilekoa– behar diren trebetasunak eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narritiboak baloratzea).

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

• Paperean nahiz euskarri digitalean idatzitako testu mota desberdinak irakurri eta ulertzea, betiere ikaslearen gaitasun linguistikoari egokituak, informazio orokorra eta berariazkoa erabiltzeko, lan bat garatzen ari denean edo irakurketaz gozatzeko.

• Irakurketako estrategiak erabiltzen hastea: ikusizko testuinguruak elementuak eta gai edo egoerari buruzko aurretiazko ezagutzak erabiltzea (ezagutzen dituen hizkuntzetatik transferituak), hitz eta adierazpen ezezagunen esanahia deduzituz.

• Irakurketa baloratzea. Ikaslearen gaitasun eta intereserako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

• Haurren esperientziatik hurbil dauden eguneroko egoerei buruzko testu propioak irakurri eta idaztea; esate baterako, gonbiteak, gutunak, zorion-emateak, oharrak, deiak, liburuxkak, errezetak...

• Eredu desberdinak erabiliz, testu errazak egitea haiek egiteko erabiliko dira bai ahoz bai haien irakurketara ohitzea inplikatzeko jardueren bitartez ongi ezagutzen diren adierazpide eta esaldiak, horrela informazioa transmititzeko eta konpartitzeko, edo komunikazio asmo desberdinekin.

• Testu produkzioaren oinarriko estrategiak ezagutzen eta erabiltzen hastea (hartzailea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi eta amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea informazioa irakurtzeko, idatzeko eta transmititzeko.

• Testu idatzizko zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa.

–Testuak:

• Gutunak, albisteak, kontaerak, komikiak, errezetak, galdetegiak, biografiak eta autobiografiak, olerkiak, iragarkiak, telebistako programazioa,

• Azalpenak, auzoko edo hiriko planoak eta deskribapenak

–Trebetasunak eta estrategiak

• Ulertzeko irakurketa

• Irakurtzeko estrategien erabilera gidatua (ikusizko testuinguruaren elementuak erabiltzea, irakasleak ozenki irakurtzen duena entzutea, ozenki eta isilik irakurtzea eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea), informazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adierazpideen esanahia deduzituz, testuinguruan, gaian, egoeran eta hitzaren funtzioan bermatuz. Izenordain bat ordeztzen duen pertsonarekin edo gauzarekin lotzea. Aditzen denbora bereiztea.

• Ozenki irakurtzea, ebakera eta intonazio egokiarekin, gelan aurretik prestatutako testu laburrak. Olerkiak interpretatzea.

• Testu bat ulertzea, haren gakoak inferituz eta galdera batzuei erantzunez (nor, nork, zer, noiz, non, nora, norekin, zergatik, zure uestez).

• Testu batean berariazko informazioa aurkitzea, galderei egia/gezurra erantzunez, edo aukera anitzeko galderei erantzunez, edo geziez erantzun beharrekoiei, edo sekuentziak kronologikoki ordenatu... eta galdera irekiei erantzutea.

• Narrazioaren oinarriko elementuak ezagutzea: pertsonaiak, lekua, denbora eta gertaeren sekuentzia; halaber, haren egitura osatzen duten atalak ezagutzea: aurkezpena, korapiloa eta amaiera. Irakurritako testuen laburpenak egitea, eskemen laguntzarekin.

• Euskaraz idatzitako testu errealetatik jasotako informazioa interpretatzea (iragarkiak, telebistako programazioa...), geroko ekintza bat programatzeko.

• Testuak eta liburu txikiak irakurtzea irakurketaz gozatzeko.

• Idatzizko adierazpena.

• Testu bat irakurtzerakoan barneratutako hiztegia idaztea eta buruz ikastea.

• Idazki laburrak produzitzea, ereduak imitatuz (deskribapenak, errezetak, gutunak, informazio pertsonal errazak). Esaldi zuzenak osatzea, ilustrazio bat deskribatuz ereduak eta eredu erako esaldiak erabiliz.

• Gutun baten egituraren oinarriko elementuak ezagutu eta erabiltzea: data, agurra, aurkezpena, eskaria, bukaerako agurra eta sinadura, bai eta gutunean agertzen diren datuak ere: igorlea eta hartzailea.

• Datu pertsonalei buruzko informazioa biltzea, aldeztu aurretik ezarritako gidoi bati jarraituz. Errezeta baterako behar diren osagai eta tresnen zerrenda idaztea.

• Landutako testua idatziz baloratzea, oharpenak eginez, hari buruzko iritzia emanez eta irakurketarekin ikasitakoaz gogoeta eginez.

• Norberaren eta beste ikaskide batzuen testuetan akats ortografiakoak zuzentzea.

• Puntuazioaren (puntuaren erabilera, komak erabiltzea zerrenda batean...) eta testuaren antolamenduari (denborazko lokailuak erabiltzea) oinarriko alderdiei erreparatzea.

• Testu baten aurkezpenaren oinarriko alderdiei (garbitasuna, lekuaren banaketa...) eta irakurgarritasunari erreparatzea.

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiez baliatzea sekuentzia didaktikoetan landutako ezagutzak indartzeko edo zabaltzeko.

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

• Testu produktzioaren oinarriko estrategiak ezagutzen eta erabiltzen hastea (hartzailea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi eta amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

• Hizkuntza egoera desberdinetan zuzentasunez erabiltzeko interesa.

• Euskararen alderdi fonetikoak, erritmoari doazkionak, azentuak eta intonazioa ezagutzea, eta haiek erabiltzea ahozko testu txikiak ulertzeko eta sortzeko funtsezko alderdi gisa (oinarriko puntuazioa: puntua, koma, galdera ikurra eta harridura ikurra...).

• Euskararen berezko hiztegia, forma eta oinarriko egiturak, lehenetik erabiltzekoak, ezagutzea eta erabiltzea.

• Oinarriko ortografia: euskarak berezkoak dituen fonemak erabiltzea, eta gaztelaniaren aldean korrespondentziak dituztenak bereiztea (b, k, ts, tx, np, nb).

• Sekuentzia didaktikoekin loturiko hiztegia: kirolak, etxeko gelak eta tresnak, kalea eta haren elementuak, garraiobideak eta zerbitzuak, elementu geografikoak, jantziak, jatekoak.

• Ekintza adierazteko aditzak eta aditz laguntzaileak (handitu, txikiagotu, laburtu, luzatu, igeri egin, bizikletaz ibili...) jarraibideak ematekoak (ezin da, behar da...) eta sekuentzia didaktikoekin lotutakoak (fritu, egosi, erre...).

• Aditz funtzioak (tranpa egin duzu, jolastu gabe, bota duzu...).

• Ekintzen deskribapenarekin loturiko adjektiboak, errepikapenak (motz-motza, beltz-beltza...), antonimoak eta superlatibo zehatz batzuk.

• Deklinazio markak singularrean (nondik, nora, norekin, norena, zerezt).

• Orduak: (zer ordu da, zer ordutan da)

• Noiztik, noiz arte

• Zenbakiak (ehunekoak eta milakoak).

• Maiz erabiltzen diren erakusleak (hau, hori, hura, hauek, horiek haiek...).

• Lekuzko adberbioak (hemen, hor, han, urrun, hurbil...), modua (garbi, zikin, mantsu, poliki, azkar...), denbora (berandu, laster...), kopia (asko, gutxi...).

• Denborazko markatzaile eta lokailuak (lehenengo, bat-batean, orduan, gero, azkenik...).

• Ezezkia (ez dut nahi, ez dut ulertzen, ez dut ikusten, ez dut ekarri).

• Iritziak eta arrazoiak komunikatzeko funtzioak deskribapen biografiko erraz bat egitekoak, ikaskide bati galdetegi erraz bat egitea gustu pertsonalei buruz, bizipen pertsonal bati buruzko narrazio laburra, jolas bat azaltzea...

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

• Hizkuntza ikasteko eta haren kulturaren gaineko alderdiak ezagutzeko interesa.

• Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta baloraziotik abiatuz.

• Unitate didaktiko batzuekin loturiko usadioak eta ohiturak ezagutzea (jokoak, jolaserako formulak, pertsonaia tradizionalak).

• Hizkuntzarekiko eta kulturarekiko jarrera harbera izatea eta balorazio positiboa egitea.

• Ospakizun eta jai tradizionalak ezagutzea.

• Erabilera soziala eta herrikoia duten abestiak ikastea.

• Bertako ohiturak ezagutzea: elikagaiak, dantzak, musika tresnak...

5. multzoa.–Ikaskuntzari buruzko gogoeta.

• Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazionatzea eta ereduak behatzea, testuak irakurtzea, multimedia euskarriak erabiltzea eta bestelakoak– hitz berriak eta hizkuntzaren egiturak barneratzeko.

• Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza, autozuzenketa eta autoebaluazio prozesuaren atal gisa.

• Kontsultarako eta informaziorako bitarteko grafikoak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiek eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

• Ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituen estrategiak konparatzea.

• Konfiantza izatea euskara ikasteko norberak daukan gaitasunean eta lankidetzan aritzea baloratzea.

• Baloratzea euskara gauzak egiteko, antolatzeko, ikasteko, jolas-terako eta gozatzeko tresna bat dela.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Maiz parte hartzea eta elkar eragitea. Euskara modu espontaneoan erabiltzea gainerakoekin komunikatzeko, ikasgelan eta ikasgelatik kanpo.

• Lanak (fitxak, marrazkiak, eskulanak, liburuko ariketak...) garbitasunez egitea, eta xehetasunak zaintzea. Gelako koadernoak, egindako fitxak eta abar ordenatzea, aldeztu aurretik ezarritako irizpideei jarraituz.

• Taldean lan egitea, ezagutzen eta gaitasunen ekarpena eginez eta gainerakoekin eraginkortasunez lan eginez.

Ebaluazio irizpideak

1. Haurrendako ezagunak eta interesekoak diren ahozko testuetan, esanahi orokorra harrapatzea eta berariazko informazioak identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea haurrak gauza diren ahozko mezu baten esanahi orokorra harrapatzeko, komunikazio eko ekoeran presente dauden elementu linguistikoak eta ez-linguistikoak laguntzarekin. Adierazpen zabalagoetan agertzen diren hitz eta adierazpen ezagunak ezagutzeko gaitasuna ere neurtu nahi da, baita testu osoa ulertzen ez den kasuetan ere.

2. Aurretik moduko komunikazio egoeretan gai ezagunei buruzko zuzendutako ahozko elkarreraginetan parte hartzea, elkartrukearen oinarriko arauak errespetatuz; esate baterako, entzutea eta hitz egiten duenari begiratzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da berehalako beharrak adierazteko gaitasuna; esate baterako, baimena eskatzea, eguneroko gauzak mailaguan eskatzea, jarduera antolatzea, taldean lan egitea, gauzak edo pertsonak aurkitzea, eguraldiari buruz edo gustu eta trebetasunei buruz hitz egitea. Eguneroko egoeretan ikasleek duten parte-hartzea baloratuko da, hain zuzen ere errutinetan, azturetan, gelako hizkuntzan edo simulazioetan, antzezpenean, abestietan edo errezitatzeetan. Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak elkartrukeetan parte hartzeko duen jarrera, eta interesa erakusten duen gainerako esku-hartzei buruz.

3. Xede jakin bat duten gai ezagunei buruzko testu errazak irakurri eta esanahi orokorra eta berariazko informazio batzuk harrapatzeko gai izatea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gai diren testu mota desberdin batzuk irakurtzeko (baita ozenki ere), betiere daukaten komunikazio gaitasunaren araberrakoak; esate baterako, oharrrak, gelako arauak, gutunak, horma-irudiak edo ipuinak, hiztegi eta adierazpide ezagunak dituztenak. Haietatik informazio orokorra eta berariazkoa aterako dute, idatziaren ulermenarekin loturiko funtsezko estrategien laguntzarekin; esate baterako, testuinguru linguistikoko eta ez-linguistikoko elementuak erabiltzea eta ezagutzen diren beste hizkuntza batzuetatik ezagutzak transferitzea.

4. Esanahia duten esaldi eta testu laburrak idaztea eguneroko eta eskolako egoeretan, xede jakin bat duten ereduetatik abiatuta eta ezarritako formatu batekin, bai paperean bai euskarri digitalean.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai diren era askotako testuak idazteko; esate baterako, oharak, jarraibideak edo arauak, gutunak, horma-irudiak, liburuxkak, komikiak edo deskribapen errazak. Ebaluatuko da testu bat nolabaiteko autonomiarekin sortzeko ereduak erabiltzeko gaitasuna, eta ebaluatuko da, halaber, ereduak behatuz eta soinuaren eta grafiaren arteko erlazioak ikasiz barneraturiko zuzentasun ortografikoa.

5. Euskaraz berezko dituen forma eta egitura errazak erabiltzea, esanahi bat komunikatuz, testuinguru desberdinetan, horren barne di- rela soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutikoak, adierazpideak entzuten, errepikatzen eta aurreratsen aktiboki parte hartzen dutenean, eta ozenki irakurtzeko jardueretan, soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko gauza ote diren, ereduetatik abiatuta betiere.

6. Euskaraz hitz egiten den lekuetako eguneroko bizitzaren alderdi batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna ote duten euskaraz hitz egiten den lekuetako eguneroko bizitzaren alderdi batzuetan antzeman daitezkeen desberdintasunak eta antzekotasunak ikusi eta identifikatzeko, janariei, tradizioei, jaiak eta pertsonen elkarren arteko harremanak izateko moduei dagokienez.

7. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, argitasunak eskatzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, ikusizko hiztegiak eta hiztegi elebidunak erabiltzea, euskarri desberdinetan gai ezagunei buruzko informazioa aurkitzea eta biltzea, eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarriko estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuen bidezko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argitasunak eskatzea eta hiztegi elebidunak eta oinarriko bitarteko teknologiko batzuk gero eta autonomia gehiagoz erabiltzea. Halaber, ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeko, hobeki ikasteko erabiltzen dituen estrategiei buruzko adibideak jartzeko eta forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko nolabaiteko autonomia barneratzeko.

8. Intereseko jarrera bat erakustea norberaren hizkuntza ez den beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta bestelako kultura bat duten pertsonenik, eta euskara beste pertsona batzuekin komunikatzeko tresna gisa baloratzeko.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai ote diren eleaniztasuna gizarterako aberasgarria den elementu gisa baloratzeko, eta berezitasun soziokulturalak identifikatzeko gauza diren.

Hirugarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etaparen honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeari eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteek egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joan dira.

–Entzutea eta ulertzea. Hitz egitea eta hizketan aritzea

• Ahozko mezu gero eta konplexuagoak entzutea eta ulertzea; esate baterako, jarraibideak edo azalpenak, ahozko elkarreragin gidatuak edo multimedia grabazioak ikus-entzunezko euskarrian eta euskarri informatikoan, informazio orokorrak eta informazio zehatzak atertzeko.

• Ahozko elkarreragina egoera erreal edo simulatueta, gero eta autonomia, eraginkortasun eta konplexutasun handiagoaz baliatuz erabiltako adierazpideetan.

• Ahozko testuak sortzea gero eta autonomia, eraginkortasun eta konplexutasun handiagoarekin; betiere ezagutzen diren ereduak eta egitura linguistikoak erabiliko dira, eta interesa erakutsiko da gauzak ahoz adierazteko banakako eta taldeko jardueretan.

• Oinarriko estrategiak erabiltzea ahozkoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuinguruak eta hitzez besteko testuinguruak erabiltzea eta gaiari edo egoerari buruzko alde aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik euskarara transferitutakoak– erabiltzea.

• Banakako edo taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, taldeko lanak...) gauzak ahoz adierazteko interesa, gero eta modu autonomoagoan.

• Komunikazioan sortu ohi diren zailtasunak gainditzeko jarrera, ezagutzen diren hizkuntzetako komunikazio estrategiez baliatuz.

• Hizkuntza komunikatzeko tresna gisa baloratzeko.

–Testuak:

• Ordena kronologikoaren arabera narrazio-testuak, azalpen testuak (beste irakasgaietako edukiak), jarraibideak eta deskribapenak. Argudiozko testuaren hasiera.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Entzutea eta ulertzea

• Ulermenaren estrategia nagusiak ezagutu eta aplikatzea: aurre-satea, aurreratzea, inferitza... Lan bat egiteko ideia orokorra eta informazio muntaduna ateratzea.

• Ahozko testuen berariazko informazioa harrapatzea ikasgelako lanak egiteko, adierazitako ideien artean ezartzen diren oinarriko erlazioak eta komunikazio egoeraren ezaugarriak ulertuz: mintzakideen kopurua eta mota, komunikazioa noiz eta non gertatzen den, komunikazioaren asmoa (informazioa, umorea...).

• Ulermenaren estrategia nagusiak aplikatzea: aurre-satea, aurreratzea eta inferentzia.

• Ahozko adierazpena eta elkarreragina:

• Eguneroko gaiak eta gai ezagunei buruzko edo gelan maiz landutako gaiak buruzko hizketaldiak izatea.

• Istorioak eta gertaerak narratzea ikusizko eta ahozko laguntzekin, ikasgelan aurretik landutako ereduak erabiliz.

• Ezagutzei buruzko azalpen laburrak egitea.

• Prozesu bat azaltzea.

• Deskribapen errazak egitea (pertsonak, animaliak, gauzak eta lekuak).

• Ziurtasuna, aukera, iritziak adieraztea, arrazoiak ematea, baimena ematea, agindua ematea, lehenaldian eta geroaldian hitz egitea.

• Testu bat ahoz laburtzea.

• Ikaskideei elkarrizketak egitea beren gustu eta zaletasunei buruz, aurretik landutako gidoi bat erabiliz.

• Ezarritako jarraibide batzuekin, elkarrizketak asmatzea.

• Eguraldiari buruzko iragarpenak egitea

hipotesiak egitea, eta egiaztatzeak aurreko egunean eginiko iragarpenei buruz.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea.

Irakurtzeko –testua deskodetzea– eta irakurketa funtzionalerako –adierazkorrak eta isilekoak– behar diren trebetasunak eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzeko).

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

• Paperean nahiz euskarri digitalean idatzitako testu mota desberdinak irakurri eta ulertzea, betiere ikaslearen gaitasun linguistikoari egokituak, informazio orokorra eta berariazkoa erabiltzeko, lan edo proiektu bat garatzen ari denean edo irakurketaz gozatzeko.

• Irakurtzeko estrategien erabilera gero eta autonomoagoa (ikusizko testuinguruaren elementuak eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea), informazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adierazpideen esanahia deduzituz, hiztegiak erabiliz.

• Irakurketa baloratzeko. Ikaslearen gaitasun eta intereserako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

• Komunikazio egoera desberdinetan berezkoak diren testuak osatzea –hiztegiaren eta egituretan gero eta zabalagoak eta aberatsagoak–, informazioa transmititu eta konpartitzeko eta komunikazio asmo desberdinekin.

• Testu produkzioaren oinarriko estrategiak erabiltzea (hartzailea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi eta amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

• Giza harremanetan eta komunikabideetan berezkoak diren testuak eta ikasteko eta informatzeko testuak irakurri eta idaztea.

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiek erabiltzea testuak eta aurkezpenak egiteko eta informazioa transmititzeko.

• Euskara komunikatzeko eta ikasteko tresna gisa baloratzeko.

• Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta testuek komunikazio beharrak asetzeko betetzen duten eginkizuna baloratzeko.

–Testuak:

• Narrazioak (ipuinak, gutunak, deskribapenak, posta elektronikoa...).

• Azalpen testuak (gai jakin bati buruzkoak, gidoi bat oinarri hartuta, edukiak azaltzea, albisteak, iragarkiak, oharak, deiak, jaietarako programa, telebistako programazioa, gonbidapenak...).

• Jarraibide testuak (jokoetarako eta kirolerako arauak, errezetak...).

• Argudiozko testuen hastapenak (arrazoiak ematea gai edo jarrera bati buruz).

–Trebetasunak eta estrategiak

• Ulertuzko irakurketa

• Ikasgelan landutako testuak nolabaiteko arintasunez eta ebakera eta intonazio egokiekin irakurtzea.

• Idatzizko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, eta hiztegiaren laguntzaz informazio berariazkoa identifikatzea.

• Ulermen estrategiak erabiltzea, irakurri aurretik, irakurri bitartean eta irakurri ondoren: ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea, ikusizko testu inguruaren elementuak erabiltzea (ilustrazio bateko elementuak identifikatzea: kolorea, forma, osaera... gaiari buruzko hipotesi bat formulatzeko); hipotesi horiek egiaztatzea edo errefusatzeko irakurketaren bidez; galdera irekiei erantzutea; testu baten zatiak ordenatzea; laburpena egitea eskemak erabiliz.

• Irakurritako testuen laburpen osatuagoak eta egokiagoak egitea.

• Irakurtzeko egoerarako egokiak diren testuak eta liburuak irakurtzea, ezagutza iturri gisa eta irakurketarekin gozatzeko bitarteko gisa.

• Idatzizko adierazpena.

• Testu idatziak sortzea, kasuan kasuko testu-egitura eta testuari kohesioa emateko oinarritzko prozedurak erabiliz (loturak erabiltzea, aditzaren denborari eustea, oinarritzko puntuazio egokia, galdera ikurra eta harridura ikurra eta abar), eredu oso egituratuetatik abiatuta.

• Testu idatziaren plangintza egitea: ideiak eta haien ordena, hiztegia, eskatzen diren egiturak, hartzailea eta testuaren helburua, zirriborroa idatzeko, testua berrikustea eta amaierako bertsioa. Testuari kohesioa emateko elementuak erabiltzea (loturak, aditzaren denbora, oinarritzko puntuazioa eta abar).

• Narrazio, deskribapen, jarraibide eta azalpen testuen oinarritzko elementuak ezagutu eta erabiltzea.

• Irakurritako testuen laburpen osatuak eta egokiak egitea.

• Testuak idatzeko oinarritzko arau ortografikoak erabiliz eta maiz erabiltzen diren hitzen ortografia zainduz; halaber, aurkezpen alderdiei eta testuaren irakurgarritasunari erreparatuko zaie.

• Testu idatzi errazak egitea haiek aberasteko komunikazio baliabide batzuk erabiliz (adjektiboren bat, testu-lokailuak, sinonimoren bat...).

• Testuak zuzentzea bukatutzat eman baino lehen, ondokoei buruzko galderak eginez: koherentzia, irakurlearentzako egokia den, adierazpideetan edo hiztegiaren aldaketa batzuk eginez hobetu ote daitezkeen; ortografia eta puntuazio-markak.

• Landutako testua idatziz baloratzea, ikasitakoari buruz gogoeta eginez eta testuak egin dizkigun ekarpenez iritzia emanez.

• Internetez baliatzea informazio iturri gisa eta posta elektronikoa erabiltzen hastea.

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

• Puntuazio zaindua, erritmo, intonazio eta azentu egokiak, bai ahoko elkarreragin eta adierazpenetan, bai errezitatzean, dramatizatzean edo ozenki irakurtzean.

• Euskararen berezko forma eta egitura oinarritzko batzuk, lehendik erabilitakoak, ezagutzea eta erabiltzen jakitea.

• Sekuentzia didaktikoekin loturiko hiztegia: ogibideak, gorputzaren atalak, animaliak, komunikabideak, komunikazioaren teknologia, ohiko tresnak eta jarraibideekin, informazioarekin eta narrazioarekin loturiko edukiak.

• Sinonimoak eta antonimoak

• Konparaziozko adjektiboak eta adjektibo superlatiboak.

• Izenordain pertsonalak, kasuak: nor, nork, nori, norekin, norena.

• Aditz aspektuen oinarritzko ezagutza.

• Aditz trinkoak indikatiboko orainaldian: izan, ukan, egon, joan, etorri, ibili.

• Indikatiboko lehenaldiko singularreko lehen eta hirugarren pertsona, aditz aspektu burutua (nor, nor-nork, nor paradigmak 3. pertsonan).

• Izan eta ukan aditzen indikatiboko lehenaldiko singularreko lehen eta hirugarren pertsona, aditz aspektu burutugabea.

• Nor-nori paradigmaren ikasketa eta erabilera (nor 3. pertsonan), indikatiboko orainaldian, aditz aspektu burutugabea.

• Deklinazio formak singularrean: nongoa, nori, norentzat.

• Noren kontra postposizioa.

• Nominalizazioa (-tzea, -tzera, -tzeko...).

• Baiezko perpaus osagarria.

• Ezezko esaldien ordena. Ezezkoa eta partitiboa.

• Euskarazko jarraibide kontzeptuak erabiltzea: pisua, neurria, abiadura, bolumena.

• Denborazko markagailu eta lokailuak. Behin batean, egun batean, handik gutxira, laster, orduan...

• Adostasuna eta desadostasuna adierazteko, iritzia eta arazoak emateko, sentimenduak eta gustuak eta ezjakintasuna adierazteko komunikazio funtzioak: ados nago, ez nago ados, uste dut, ez dut uste, -(e)lako, gustuko dut, ez dut gustuko, gogoko dut, ez dut gogoko, ez dakit etorri den.

• Transferentziak identifikatzea eta euskaren eta beste hizkuntza batzuen arteko interferentzia morfologiko eta sintaktikoak ezagutzea.

• Euskara egoera desberdinetan zuzentasunez erabiltzeko interesa, gero eta denbora gehiagoz, adierazpideen zuzentasunari eta egokitasunari erreparatuz.

• Ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik abiatuta, euskararen funtzionamenduari buruzko konparaketa eta gogoeta.

• Testu produkzioaren oinarritzko estrategiak erabiltzea (hartzailea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi eta amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

• Euskara eta euskalkiak eta gainerako hizkuntzak komunikatzeko eta harremanak izateko bitarteko gisa baloratzea, eta komunikabideen bitartez –telebista, irratia, egunkaria edo aldizkariak– informazio berriak lortzeko bide gisa.

• Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta baloraziotik abiatuz.

• Eguneroko ohiturak eta giza harremanetako moduen erabilera ezagutzea (jokoak, bertako kirola...).

• Hizkuntzarekiko eta kulturarekiko jarrera harbera izatea eta balorazio positiboa egitea.

• Euskal hiztunekin teknologia berriak eskaintzen dizkiguten bitartekoak erabiliz harremanak izateko eta komunikatzeko interesa izatea.

• Bertako literatur eta arte produkzioak ezagutzea esate baterako, bertsoak, atsoitzak, leloak, olerkiak, abestiak, aho-korapiloak, asmakizunak eta narrazioak.

5. multzoa.–Ikaskuntzari buruzko gogoeta.

• Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazionatzea eta ereduak behatzea, testuak irakurtzea, multimedia euskarriak erabiltzea– hitz berriak eta hizkuntzaren egiturak barnartzeko.

• Ikaskuntzaren kontzientzia eta autonomia gero eta handiagoa. Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza, autozuzenketa eta autoebaluazio prozesuaren atal gisa.

• Ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik abiatuta, euskararen funtzionamenduari buruzko konparaketa eta gogoeta.

• Kotsularako eta informazioarako bitarteko grafikoei eta teknologia berriei eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

• Internet erabiltzera jotzea ikasgelan proposaturiko jarduerak garatzeko eta hizkuntzari buruz dauzkagun ezagutzak zabaltzeko behar den dokumentazioa lortze aldera.

• Konfiantza izatea euskara ikasteko norberak daukan gaitasunean eta lankidetzan aritzea baloratzea.

• Baloratzea hizkuntza ikasteko, antolatze eta ezagutzak transmititzeko tresna bat dela.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Internetez baliatzea informazio iturri gisa eta posta elektronikoa erabiltzen hastea.

• Taldean lan egiteko estrategietan aurrera egitea eta sakontzea.

Ebaluazio irizpideak

1. Komunikazio egoera desberdinetan emandako ahoko testuetan esanahi orokorra harrapatzea eta berariazko informazioak identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutilak gai diren beren inguruneari, oinarritzko informazio pertsonal eta familiarri, jokoei, kirolei, beste arlo batzuetako edukiei eta intereseko beste gai batzuei buruz hitz egitean maiz erabiltzen diren adierazpideak eta hiztegia ulertzeko, eta mezu, informazio eta elkarrizketa argi eta errazak ulertzen ote dituzten.

2. Auresateko moduko komunikazio egoeretan gai ezagunei buruzko eguneroko elkarrizketa familiarrik izatea, elkartrukearen oinarritzko arauak errespetatuz; esate baterako, entzutea eta hitz egiten duenari begiratzea.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gai ote diren eguneroko egoeretan ezagutzen diren edo alde aurretik landu diren gaietan komunikatzeko eta berehalako beharrik adierazteko; esate baterako, eskariak egin, jarduera antolatu, taldean lan egin eta argitasunak eska-

tzea. Ebaluatu nahi da familiari eta beste pertsona batzuei buruz, eguraldiari, jantziei, liburuari, jokoei eta arlo desberdinetako edukiei buruz modu errazean hitz egiterakoan adierazpide eta esaldiak erabiltzeko gaitasuna.

Irizpide honekin baloratuko da, halaber, ikasleak elkartrukeetan parte hartzeko duen jarrera, eta interesa erakusten duen gainerakoen esku-hartzei buruz.

3. Irakurri eta berriazko informazioa aurkitzea, zuzeneko inferentziak egitea eta intereseko gaietako buruzko testu desberdinak ulertzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da gero eta hiztegi zabalagoa eta adierazpide konplexuagoak dituzten testu mota desberdinak irakurtzeko eta ozenki irakurtzeko gaitasuna; horretarako erabiliko dira ipuin eta olerki egokituak edo benetakoak, errezetak, menuak, liburuxkak, publizitatea, arauak, gutunak..., eta idatziaren ulermenaren oinarritzko estrategiek landuko dira. Baloratuko da ikasleak gai diren testuetan informazio edo ideia esanahidunak detektatzeko eta ulertzeko, eta gauza ote diren azaleko esanahiaz haratago joan eta testuan oinarrituriko zuzeneko inferentziak ateratzeko. Halaber, ebaluatuko da idatziaren ulermenarekin loturiko funtsezko estrategiak nolabaiteko autonomiaz erabiltzen diren, esate baterako, testuinguru linguistikoko eta ez-linguistikoko elementuak erabiltzea eta ezagutzen diren beste hizkuntza batzuetatik ezagutzak transferitzea.

4. Testu idatziak lantzea hartzailea, testu mota eta xedea aintzat hartuz, bai paperean, bai euskarri digitalean.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek, ereduetatik abiatuta, testu laburrak sortzeko gaitasuna duten, betiere komunikazio egoera osatzen dutenen arabera. Xedea da ebaluatzea ikasleak gai diren, lagunduta, testu desberdinak egiteko, beren intereseko gaietako buruz eta alde aurretiko ezagutzei buruz –bereziki lehen hizkuntzetako transferentzietatik heldutakoak–; Honako testuak, esate baterako: eskariak, jarraibideak, gutunak, egunerokoak, deskribapenak eta narrazio laburrak. Testu baten produkzio faseetan jarritako arreta berriaz baloratuko da: plangintza, testugintza eta berrikuspena.

5. Euskaraz berezko dituen oinarritzko forma eta egiturak erabiltzea, esanahi bat komunikatzeko, testuinguru desberdinetan, horren barne direla erritmo, azentu eta intonazio alderdiak.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutikoak gai ote diren jardura desberdinetan aktiboki parte hartzen dutenean –esate baterako, jendaurreko azalpen laburrak, berdinen arteko elkarriketak edo ozenki irakurtzea– soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko, zuzentasun gehiagorekin, ereduetatik abiatuta betiere.

6. Euskaraz hitz egiten den lekuetako ezaugarri, ohitura eta tradizio batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gai diren euskaraz hitz egiten den lekuetako berezitasun, ohitura eta tradizio ezagunenak identifikatzeko eta elementu soziokultural horiek erlazionatzeko.

7. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, informazioa lortzeko galdera egokiak egitea, argitasunak eskatzea, hiztegi elebidunak eta elebakarrak erabiltzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, euskarri desberdinetan gai ezagunei buruzko informazioa aurkitzea, biltzea eta antolatzea, informazioaren eta komunikazioaren teknologia erabiltzea informazioa alderatu eta egiaztatzea eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarritzko estrategien aktiboki parte hartzen dutenean –esate baterako, bidezko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argibideak eskatzea eta hiztegiak eta oinarritzko bitarteko teknologiko batzuk erabiltzea. Halaber, ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeko, eta forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko nolabaiteko autonomia barneratzeko. Helburua da hizkuntzaren erabilpena hari buruzko gogoetarekin laguntzea (lehen hizkuntzan eta besteetan barneratutako pauso eta kontzeptuei jarraituz), testuen produkzioa eta berrikuspena hobetzeko, betiere komunikazioa hobea lortze aldera.

8. Interesa erakustea norberaren hizkuntza ez den beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta bestelako kultura bat duten pertsonekin harremanak izateko, eta euskara beste pertsona batzuekin komunikatzeko tresna gisa baloratzeko.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai ote diren eleantiztasuna gizarterako aberasgarria den elementu gisa baloratzeko, eta euskal hiztunen berezitasun soziokulturalak identifikatzeko gauza diren. Halaber, baloratuko da hizkuntza pertsonen arteko harremanetarako erabiltzeko egiten den ahalegina (eskola barneko gutunak erabiltzeko dira); harreman horietarako, teknologia berriak, ahozko elkarrenergina edo idatzizko komunikazioak erabiltzeko dira.

INGELES (L2)

Sarrera

Erkidego honetan, haur hezkuntzako etapan Europar Batasuneko hizkuntza bat ikasten hasiko dira ikasleak, eta hizkuntza hori ulertzeko eta horretan hitz egiteko lehenbiziko urratsak egingen dituzte; sistema fonetikoak, lehenbiziko hitzak eta adierazpideak ezagutzen hasiko dira, eta hizkuntzak ikasteko metodologia bera ere bai. Oraingoan, prozesu horretan aurrera egitea dagokigu, lehen hizkuntzaren ikaskuntzaren bidez komunikatzeko gaitasuna garatzen lagunduz.

Halaber, azken urteetan, ingeleseko edukien irakaskuntza sartu da; horren funtsezko helburua da ikasleek hizkuntzen ikaskuntza indartzea.

–hizkuntza egoera mota gehiagotan erabiltzeko aukerak zabaltzen dituelako,

–curriculum arlo desberdinetako edukien ikaskuntza sendotzen duelako,

–hizkuntzaren erabilerari helburu errealistagoak ematen dizkio –hizkuntza modu praktikagoan erabiltzen da, zeren eta, ikaslearen interesekoak izan daitezkeen gaiez baliatuz, entzuteko, irakurtzeko eta antzeko jarduerak egitea inplikatzeko baitu.

Zeregin edo lan jakin batzuk aurrera eramateko beharrak eta gainerakoekin lankidetzan aritzearen garrantziak ikaslea bultzatzen dute arazoak konpontzera, konponbideak aurkitzera eta emaitzak komunikatzera. Prozesuan inplikaturiko komunikazio lanaren eragin moduan ikasten da hizkuntza. Eskolako zeregin guztiak –jarraibideak, azalpenak, iruzkinak...– irakatsi nahi den hizkuntzan egiten dira. Eskola hizkuntza ikasteko eszenatokia eta egoera izaten hasiko da.

Curriculum honen helburuen artean ingelesezko curriculum eduki ez-linguistikoak sartzea gomendagarri egiten du gai horri buruzko intereseko gaiak zehaztea; hori dela eta, Hezkuntza Departamentuak beste irakasgai batzuetako gaien hautapen bat egiten ahal du, ikasteko ikuspegi horren ezarpena eraginkor egiteko, betiere irakasleek jarduerak, testuak eta prozedurak ezartzeko daukaten ekimena eta askatasuna errespetatuz, Hezkuntza Departamentuak landutako English Through Contents (ETC) proposamen didaktikoan jasotakoaren ildotik.

Helburuak

Etapan honetan, ingelesaren irakaskuntzak helburu izanen du komunikatzeko oinarritzko gaitasuna garatzea, eta hori honako gaitasun hauekin jasota dago:

Mezuak entzutea eta ulertzea era askotako hitzezko elkarrenergintzan, hizkuntza estandarrean, eta testu horien bidez transmititutako informazioak erabiltzea lan esperientziarekin loturiko lan zehatz eta askotarikoak egiteko.

Gauzak ahoz adierazteko eta elkarrenergiteko gauza izatea eduki eta garapen ezagunak dituzten egoera erraz eta ohikoetan, hitzezko eta hitzezkoen besteko prozedurak erabiltzeko eta errespetatzeko eta laguntza jarrera edukiz: gustuak, desioak, iritzia, sentimenduak edo gai bati buruzko informazio soilak adieraztea.

Testu askotarikoak eta egokiak ulertuz irakurtzea, eta haietatik informazio orokorra eta berriazkoa ateratzea alde aurretik ezarritako xede jakin batekin. Irakurketa entretenitzeko eta informatzeko iturri gisa baloratzeko.

Era askotako testuak, xede desberdinekin, idatzeta, ikasgelan aurretik landutako gaietako buruzkoak, ereduak baliatuz.

Adierazpen egokia lortzeko behar diren hitzak barneratzea, hiztegia eta teknika lagungarriak erabiltzeko, eta liburutegiaz oinarritzko baliabide gisa baliatuz.

Atzerriko hizkuntzaren alderdi fonetikoak, erritmoari doazkionak, azentuek eta intonazioa identifikatzea; egitura linguistikoak eta alderdi lexikoak ere ezagutzeko, eta haiek komunikazioaren oinarritzko osagai gisa erabiltzeko.

Dimentsio soziokulturala ezagutu eta lantzea.

Atzerriko hizkuntzaren bidez informazioa lortzeko eta komunikatzeko eskura dauden bitarteko guztiak, teknologia berriak barne, gero eta autonomia gehiagoko erabiltzen ikastea.

Hizkuntzak jatorri eta kultura desberdinetako pertsonen arteko komunikaziorako eta horiek elkar ulertzeko bitarteko gisa baloratzeko.

Harbera izatea, interesa agertzea eta norberaren buruarekiko konfiantza jarrera edukitzea hizkuntza ikasi eta erabiltzeko gaitasuna dela eta.

Beste hizkuntza batzuen alde aurretiko ezagutza eta esperientziez baliatzea hizkuntza modu azkarrago, eraginkorrago eta autonomoago batez barneratzeko.

Ikaskuntzarako abileziak eta trebetasunak barneratzea eta komunikaziorako buruzko ezagutzak eta estrategiak beste hizkuntza batzuetara transferitzea. Hizkuntza hau gero eta gehiago erabiltzea arloetako edukien ikasteko bitarteko gisa.

Lehen zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

• Ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea. Horren barrenean sartzan da ulermena eta ahozko adierazpena artikulatzeko ezinbestekoa den sistema fonologikoaren ezagutza.

• Ikasleek ikasten dute ahozko hizkuntza oinarritzko lanetan erabiltzen: beren buruari buruz hitz egitea, gainerakoek adi entzun eta uler dezaten lortzea, arazoei konponbidea ematea, interesatzen zaion informazioa eskatu eta ematea... bai eskolako giroan, bai gizarteko egoeretan. Bere ahalmenen arabera, honakoak egitea lortuko du: deskribatzea, azaltzea, kontatzea, arrazoiak, ideiak, iritziak ematea, iragartzea, galdetzea, argitzea, iritzia izatea. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

• Ahozko mezu errazak ulertzea ikasgelan lanak egiteko.

• Ikus-entzunezko euskarrietatik eta euskarri informatikoetatik heldu diren mezu errazak entzun eta ulertzea.

• Ahozko elkarreragina egoera errealean edo simulatueta, komunikazio errutinen bidez lortutako ahozko eta ahoz besteko erantzunak erabiliz.

• Aldez aurretik ezagutzen diren ahozko testuak produzitzea, errutina, antzespen konpartituak, abesti, erreizitate eta dramatizazioetan aktiboki parte hartuz.

• Oinarritzko estrategiak erabiltzea ahozko adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuingurua eta hitzez bestekoa erabiltzea, eta gaiari edo egoerari buruzko aldez aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik ikasten ari den hizkuntzetara transferitutakoak– erabiltzea.

• Taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, errutinak...) ahoz parte hartzeko interesa.

• Hizkuntzak komunikatzeko tresna gisa baloratzea.

–Testuak:

• Ipuinak

• Azalpenak

• Deiak eta jarraibideak

• Deskribapenak

• Irakaslearekin hizketaldian jardutea.

• Galderei erantzutea, galderak egitea, hizketaldia.

• Olerkiak, abestiak.

• Elkarriketa (dramatizazioa, role play).

• Entzutea eta ulertzea

–Trebetasunak eta estrategiak

• Aktiboki entzutea (...oharrak, marrazkiak, galderei erantzutea, jarraibideak, fitxak...).

• Ahozko testu errazen esanahi orokorra harrapatzea –testuak eskuragarriak eta esanahidunak izanen dira ikasleentzat–; testu horiek lotura bat izanen dute ikasleen ideiekin edo ikasleen intereseoak diren edo ikasleei jakin-mina sortzen dieten esperientziekin.

• Oinarritzko estrategiak erabiltzea (testuinguruari, ilustrazioei erreparatzea, galderak egitea, keinuen hizkuntza interpretatzea...) ahozko testu errazak ulertzeko.

• Erantzun fisikoak ematea ahozko agindu batzuen arabera.

• Eguneroko adierazpenei egoki erantzutea

esate baterako: agurrak, materiala banatzea, oinarritzko beharrak, eguraldiaren jarraipena, eskolako gorabeherak (ikasleen bertaratzeko, urtebetetzeak) ikasgelan jarduerak antolatzeko jarraibideak.

• Ahozko adierazpena eta elkarreragina.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Aldez aurretik ezagutzen diren ahozko testuak erreizitate edo interpretatzea, antzespen konpartituetan, abestietan, dramatizazioetan, jolasetan (ikusi-makusi).

• Ahozko testuak sortzea errutinazko lanetan: data, gelako ardura-duna, eguraldiaren fenomenoak...

• Elkarriketetan eta hizketaldietan lagungarri gertatzen diren oinarritzko arauak errespetatzea: arreta, kontzentrazioa, itxarotea, txandak, erantzuna mintzakidearen esku-hartzeari egokitzea...

• Parte-hartzea gelako ohiko elkarreragin linguistikoan (funtsean, memorizatutako formulak erabiliz): baiezkotzea edo ezezkotzea esatea, galdetzea eta erantzutea... eskatzea, eskerrak ematea, barkamena eskatzea, jarraibide bat ematea, gustua adieraztea...

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

Irakurtzeko behar diren trebetasunak –testua deskodetzea eta irakurketa funtzionala– eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak

eta narratiboak baloratzea). Oso garrantzitsua da irakurzaletasuna bultzatzea, gozamenerako eta prestakuntzarako iturri gisa.

Idatzizko adierazpenaren konplexutasuna dela eta, beharrezkoa da lotura estua ezartzea ahozko hizkuntza eta lehen hizkuntza lantzearekin. Horrek bidea emanen du ikaskuntzak indartu eta barneratzeko. Esaldia deskribatetik eta menperatetik abiatuta, testu laburrak sor daitezke (azalpena, narrazioa) eta idazkiei koherentzia, kohesioa, egokitasuna eta aberastasuna ematen dieten oinarritzko prozedurak barnera daitezke. 4. multzoko ezagutzak bereziki beharrezkoak dira idatzizko adierazpenean nahi den heldutasuna lortzeko, haien aplikazio praktikoa bilatzeko. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

• Ahozko elkarreragin erreale edo simulatueta aktiboki parte hartuz aurretik ezagututako hitz eta esaldi errazak irakurtzea.

• Irakurtzeko estrategiak erabiltzen hastea: ikusizko testuingurua eta hitzezko testuingurua erabiltzea eta gaiari edo egoerari buruzko aldez aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik transferitutakoak– erabiltzea.

• Irakurketa baloratzea. Ikasleen gaitasun eta interesetarako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

• Ahozko elkarreraginetan aktiboki parte hartuz aurretik ezagututako hitz eta esaldiak idaztea, eta gero, haiek irakurri behar diren jardueretan informazioa transmititu eta konpartitzea, edo horrekin jolas egitea.

• Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa.

• Hezkuntzarako programa informatikoak erabiltzen ikastea, mezu errazak irakurtzeko eta idatzeko.

–Testuak:

• Ipuinak, deskribapenak, azalpenak.

• Deiak eta jarraibideak.

• Galderen erantzunak

• Olerkiak, abestiak.

• Postalak, gonbidapenak, gutunak, zerrendak

• Argazki-oina.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Ozenki irakurtzea, irakurtzen ikastea

• Ingelesezt irakurtzen hastea, sekuentziekin hasiz (soinuak, hitzak, testuak...) lehenbizi alderdi erregularrenak barneratuz. Maiz erabiltzen diren hitz batzuk nola irakurtzen diren buruz ikastea.

• Letren soinuak eta izenak ezagutzea. Jakitea letra batzuek soinu bat baino gehiago izan dezaketela.

• Soinuak, letrak, silabak, hitzak eta esaldiak abesti, olerki, istorio edo bestelakoetan identifikatzea. Irakasleak irakurritako azkenaren ondorengo hitzak irakurtzea, irakasleak etenak egiten dituenean.

• Irakasleak irakurtzen duena entzutea, irakurtzen duena seinaltatzen duen bitartean.

• Galderen intonazioa.

• Ikasleak bere gaitasunaren arabera liburua txikiak irakurtzea.

• Ikasteko irakurtzea (ulertzeko irakurketa)

• Idatzizko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, irakurketaren oinarritzko estrategiak erabiliz: izenburuaren garrantzia, testuinguruari eta ilustrazioei erreparatzea, ezagutzen diren beste hizkuntzetatik transferitutako aldez aurretiko ezagutzez baliatzea, galderei erantzutea (egia/gezurra, marrazkian marka bat eginez, marrazkiak eginez eta abar).

• Eskuragarriak eta esanahidunak diren idatzizko testu egokiak xedea ezagutzea: gelako horma-irudiak, zerrendak, euskarri grafikoak, gutunak...

• Lan jakin bat egiteko jarraibideak ulertzea (esaldi bat marrazki batekin, eskuz egin beharreko lan batekin; hitzak bereiztea, idatziz erantzutea testuinguru jakin bateko aginduei...).

–Idatzizko adierazpena. Estrategiak eta trebetasunak

• Ahoz ezagututako hitz eta esaldiak idaztea.

• Testu errazak jarraibide batzuen arabera eta ereduak idaztea. (postalak, gonbidapenak, zerrendak, deskribapen laburrak, abestien letrak...).

• Denbora-pasak ebaztea (gurutzegramak, letra zopak, bokalak eta abar).

• Testu errazak idazterakoan, puntuazioa (puntuak erabiltzea esaldiaren bukaeran), garbitasuna eta irakurgarritasuna bezalako oinarritzko alderdiei erreparatzea.

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio, menperatze hobea eta handiagoa bideratuko duten erabilerak sustatuz. Gainera, ikasleen artean erabilerak gogoetatsua sustatuko da, pixkanaka proposatuz produkzioak behatzeko, analizatzeko eta manipulatzeko jarduerak; horiek, oinarritzko ezagutza linguistikoaren eta terminologiaren kontzeptualizatzea eta eskuratzea bideratuko da. Komunikatzeko

gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da, eta esanahia ematen zaio adin hauetan gramatikaren inguruko gogoetari.

- Hizkuntzaren alderdi fonetikoak, erritmoari doazkionak, azentuak eta intonazioa ezagutzea, eta haiek erabiltzea ahozkoaren ulermenerako eta produktiorako.

- Grafia, ebakera eta esanahia orokorrean lotzea, ezagutzen diren ahozko adierazpideak irudikatzen dituzten eredu idatziak erabiliz.

- Soinuen existentzia ezagutzea. Ingeleseko fonemen ebakera imitatzea, ikaslearen hizkuntzaren aldean bestelakoak direnak barne. Hitzen errimak edo soinu berdinak ezagutu, bereizi eta produzitzea hitzen hasieran edo erdian.

- Irakasleak esandako esaldi eta adierazpideak zuzen errepikatzea, ebakera, erritmo, intonazio eta adierazkortasun egokiekin. Esaldi bateko intonazioa bereiztea.

- Soinuak, letrak, hitzak eta perpausak (baiezkoak, ezezoak, galderazkoak) identifikatzea.

- Alfabetoa. Alfabetoa buruz jakitea. Alfabeto hurrenkeraren hastapenak. Hitz batzuk alfabetoaren hurrenkeraren arabera ordenatzea.

- Letra guztiak ezagutzea.

- Atzerriko hizkuntzaren berezko formak eta egiturak, lehendik erabilitakoak, ezagutzea eta erabiltzea.

- Perpausean hitzak bereiztea.

- Perpausean, subjektuaren eta predikatuaren komunztadurak egitea.

- Testuetan ondoko elementuetako batzuk bereizten eta ordenatzen (esanahiaren, eginkizunaren, morfologiaren arabera) eta identifikatzen hastea:

- Izena, arrunta eta berezia, singularra eta plurala.
- Adjektiboa.
- Aditza, adberbia.
- Hiztegia: eremu semantikoak, sinonimoak eta antonimoak.
- Esaldiak manipulatu eta eraldatzea landutako testuetan.
- Testuen produktzioan oinarriko estrategiak erabiltzen ohitzea, eredu batetik abiatuz: helburua eta edukia definitzea.
- Atzerriko hizkuntza egoera desberdinetan erabiltzeko interesa.

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

Geletan lantzen diren testuek bere baitan daukate ulermena nabarmen baldintzatzen duten elementu soziokultural ugari; elementu horiek bizitza, gizartea eta kultura ikusteko, ulertzeko eta aintzat hartzeko bestelako modu batzuk adierazten dituzte. Ikasleek ikasiko dute desberdintasunak eta antzekotasunak egiaztatzen, haiek ezagutzen, errespetatzen eta aintzat hartzen, kasua bada. Gaur eguneko komunikatzeko erraztasunek aukera ematen dute beste hizkuntzetako hitzuneekin harreman gehiago izateko eta harreman horiek era askotakoak izateko. Haiekin komunikatzerakoan, ezinbesteko egiten da nolabaiteko kultur sintonia bat edukitzea. Gure gizarteak gero eta gehiago exijitzen du kulturartekotasuna eta kultura aniztasuna aintzat hartzea.

- Norberarenaz besteko hizkuntzekiko eta kulturekiko jakin-mina eta interesa.

- Atzerriko hizkuntzan giza harremanetarako oinarriko formak ezagutzea eta ikastea.

- Harbera izatea beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta norberarenaz besteko kultura bat duten pertsonakiko.

- Hizkuntza hori hitz egiten den herrialdeetako alderdi soziokulturalak ezagutzea: agurrak, abestiak, jokoak, ohiturak, jaiak...

- Norbera bizi den lekuko alderdi soziokulturalak eta kasuko hizkuntzan hitz egiten den herrialdeetakoak konparatzea.

- Haien bizitzan, kultura anglosaxoiaren elementuak ezagutzea. Adibidez: Halloween ospatzea, Father Christmas, McDonalds, futbola, golf...

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko dauzkaten estrategiak etengabe hobetuz bideratuko dituen; xedea da ikasleek gero eta modu kontzienteagoak jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

- Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazioan formak eta ereduak behatzea– hiztegia eta hizkuntzaren funtsezko formak eta egiturak barneratzeko.

- Hizkuntzari, ikaskuntzari berari eta lanaren antolamenduari buruz gogoeta egitea.

- Kontsultarako eta informaziorako bitartekoak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiek eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

- Konfiantza izatea norberak hizkuntzak ikasteko duen gaitasunean.

- Baloratzea hizkuntza gauzak egiteko eta ikasteko tresna bat dela.
- Lanak (fitxak, marrazkiak, liburuak, eskulanak) garbitasunez eta ordenaz egitea, eta haietan xehetasunak zaintzea.

- Erabiltzen diren tresnak eta materialak ordenatzea eta zaintzea.

- Lanak arazoizko denbora batean bukatzen saiatzea.

- Hizkuntza erabiltzea gainerakoekin komunikatzeko, ikasgelan eta ikasgelatik kanpo.

- Hitz eta adierazpide gehiago ikasteko interesa adieraztea.

Ebaluazio Irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarriko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ahozko testuen ideia orokorra harrapatzea eta berariazko osagai batzuk identifikatzea, testuinguruaren osagai linguistikoak eta ez-linguistikoak erabiliz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea neska-mutilak gai diren ahozko mezu baten ideia orokorra gero eta hobeki harrapatzeko, aurrez aurreko komunikazio egoeretan, keinuen eta mimikaren laguntzarekin eta behar beste errepikatuz, eta gai diren gako hitzak eta oinarriko adierazpideak ezagutu eta ulertzeko, hain zuzen ere gelako jarduerekin eta eskolako testuinguruarekin lotura dutenak.

2. Ahozko elkarreragin oso zuzenduetan parte hartzea, gai orokorre buruzkoetan, erraz aurreikus daitezkeen komunikazio egoeretan.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai diren modu errazean erantzuteko egindako eskaerei edo jarraibideei, eta informazioak emateko. Elkarreraginak ezagutzen diren gaiak, aldez aurretik landutako gaiak edo berehalako komunikazio beharrek loturiko gaiak buruzkoak izanen dira; esate baterako, agur egitea, nor bere burua aurkezteko, gustuei buruz hitz egitea, komunikazio egoera ezagunetan, esate baterako errutinak, ohiturak, gelako hizkuntza, antzezpenak, errezitateak edo abestiak. Baloratuko da, halaber, ikasleek gelako jardueretan aktiboki parte hartzeko duten gaitasuna.

3. Ohiko komunikazio testuinguruetan agertzen diren adierazpideen soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutu eta egitea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak, adierazpideak entzuten, errepikatzen eta auresaten aktiboki parte hartzen dutenean, eta ozenki irakurtzeko jardueretan, soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko gauza ote diren, ereduetatik abiatuta betiere.

4. Aurretik ahoz aurkeztutako hitzak eta esaldi errazak, gai eza-guneak eta interesekoei buruzkoak, irakurri eta identifikatzea.

Irizpide honekin irakurtzeko eta era guztietako jardueren bidez ahoz ezagututako hitzak eta esaldiak ulertzeko gaitasuna ebaluatu nahi da. Irakurketak ikusizko eta hitzezko elementuak hartuko ditu oinarri, adierazpide horiek agertzen direneko testuinguruari buruzkoak, eta jolas eta komunikazio jardueren atal bat izanen da.

5. Hitz eta adierazpide ezagunak idaztea ereduak erabiliz eta xede jakin batekin.

Irizpide honekin ebaluatuko da ea ikasleak gai diren ahoz eta maiz erabilitako hitzak eta esaldi errazak, jarduera aniztutan errepikatutakoak, idazteko. Eredu bat behatuz hasiko dira, eta funtzionaltasun jakin bat daukan lan zehatz bateko –esate baterako ohar bat idaztea, horma-irudi bat egitea, urtebetetzea zoriontzea edo abesti edo olerki bat osatzea– atal bat izan behar du.

6. Interesa eta jakin-mina erakustea hizkuntzak ikasteko, eta ulertzea hizkuntzen aniztasuna aberasgarria dela.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek atzerriko hizkuntza ikasteko parte hartzen duten, ahaleginak egiten dituzten eta interesa erakusten duten. Halaber, baloratuko da ea leku desberdinetako pertsonen komunikatzeko hizkuntzak ezagutzearen garrantziaren kontzientzia hartzen duten, eta hizkuntzen aniztasuna guztientzat aberasgarria den elementu gisa aintzat hartzen duten.

7. Segmentazioen bitartez, ordenan eginiko aldaketak, kenketak eta txertaketak, hitzak, esakuneak eta testuak behatzea, ahozko eta idatzizko ulermena eta adierazpena hobetzeko.

Helburua da ebaluatzea ordena-aldaketek, segmentazioek, kenketak eta txertaketek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jarduera horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

8. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarriko estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuen bidezko baliabideak erabiltzea, ikasleek laguntza eta argibideak eskatzea, ikusizko hiztegiak erabiltzea eta egiten dituzten aurrerapenen balorazioa –oso oinarrikoa bada ere–.

Halaber, baloratuko da nolabaiteko autonomia eskuratzea forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko. Helburua da hizkuntzaren erabilpena hari buruzko gogoetarekin laguntzea (lehen hizkuntzan eta besteetan barneratutako pauso eta kontzeptuei jarraituz), testuen produkzioa eta berrikuspina hobetzeko, betiere komunikazio hobea lortze aldera.

Bigarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

1.1. Ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea. Horren barnean sartzen da ulermena eta ahoko adierazpena artikulatzeko ezinbestekoa den sistema fonologikoaren ezagutza.

Ikasleek ikasten dute ahoko hizkuntza oinarritzko lanetan erabiltzen: beren buruari buruz hitz egitea, gainerakoek adi entzun eta uler dezaten lortzea, arazoei konponbidea ematea, interesatzen zaion informazioa eskatu eta ematea... bai eskolako giroan, bai gizarteko egoeretan. Bere ahalmenen arabera, honakoak egitea lortuko du: deskribatzea, azaltzea, kontatzea, arrazoiak, ideiak, iritziak ematea, iragartzea, galdetzea, argitzea, iritzia izatea. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

- Ahoko mezu gero eta konplexuagoak entzutea eta ulertzea; esate baterako, jarraibideak edo azalpenak, ahoko elkarreragin gidatuak edo multimedia grabazioak, informazio orokorra eta informazio zehatzen bat ateratzeko.

- Ahoko elkarreragina egoera erreala edo simulatuetan, hitzezko eta hitzez besteko erantzunak ematen; erantzun horiek aukera gutxi batzuen artean hautatzekoak izanen dira, gidatuak izatetik gero eta urrunga dauden testuinguruetan.

- Aldez aurretik ezagutzen diren ahoko testuak sortzea, parte-hartze aktiboa edukiz antzezpen konpartituetan, abestietan, errezitateetan, dramatizazioetan, elkarreragin gidatuetan... edo bestela, laguntza eta ereduak aldez aurretik prestatutakoetan.

- Oinarritzko estrategiak erabiltzea ahokoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuingurua eta hitzez besteko testuingurua erabiltzea, eta gaiari edo egoerari buruzko aldez aurreko ezagupenak –ikasleek ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik transferitutakoak– erabiltzea.

- Banakako edo taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, taldeko lanak...) gauzak ahoz adierazteko interesa.

–Testuak:

- Aurreko etapan aipatutakoetatik, batez ere: ipuinak, olerkiak, azalpenak, deskribapenak; eta gainera:

- Elkarriketak

- Inkestak

- Albisteak

- Errezetak

- Arauak (joko batenak, gelakoak...).

- Entzutea eta ulertzea

–Trebetasunak eta estrategiak

- Hiztun desberdinek euskarri desberdinetan sortutako ahoko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, eta ulertzeko oinarritzko estrategiak erabiltzea.

- Entzundakoaren aurretik, entzun bitartean eta entzun ondoren (testuinguruari erreparatzea, izenburuaren esanahia ezagutzea edo ideia nagusia laburtuko duen izenburu bat ematea, galderei edo lanei erantzuna emateko gai izanez).

- Informazioaren garrantzia baloratzea:

- orokortzeak, adibideak, egitateak/iritziak, gako hitzak, zuzeneko inferentziak. Gai edo ideia nagusia harrapatzea ahoko testu batean. Testu bati izenburu egokia jartzea.

- Elkarriketetan parte hartzen dutenak identifikatzea eta haien esku hartzeko txandak bereitzea.

- Ahoko adierazpena eta elkarreragina.

–Trebetasunak eta estrategiak

- Ahoko testu errazak buruz ikastea, antzeztea eta errepikatzea, ikasgelako lanetan eta jolasetan jardun ahal izateko: jarraibideak eman edo galderak egitea, elkarriketetan parte hartzea (arreta erakartzea, entzutea eta hitz egiteko txanda errespetatzea, hizketaldia hastea eta amaitea), informazio pertsonala eskatzea.

- Ahoko testuak sortzea, komunikazio egoeraren ezaugarriak identifikatuz eta, betiere, intonazio egokia erabiliz: galdetzea; zorianak ematea, onartzea, gaitzestea, deitoratzea, eguraldia aurreratsua, arrazoiak ematea, iritzia ematea.

- Ahoko testuak sortzea gidoi baten, ereduaren laguntzarekin... errutinak erabiltzen diren testuinguru batean; esate baterako: jarraibideak eta deskribapenak (pertsonak, gauzak, animaliak, eszenak) ereduaren laguntzarekin.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

Irakurtzeko behar diren trebetasunen –testua deskodetzea eta irakurketa funtzionala– eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Gero zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). Oso garrantzitsua da irakurzaletasuna bul-tzatzea, gozamenerako eta prestakuntzarako iturri gisa.

Idatzizko adierazpenaren konplexutasuna dela eta, beharrezkoa da lotura estua ezartzea ahozko hizkuntza eta lehen hizkuntza lantzearekin. Horrek bidea emanen du ikaskuntzak indartu eta barneratzeko. Esaldia deskribatetik eta menperatetik abiatuta, testu laburrak sor daitezke (azalpena, narrazioa) eta idazkiei koherentzia, kohesioa, egokitasuna eta aberastasuna ematen dieten oinarritzko prozedurak barnera daitezke. 4. multzoko ezagutzak bereziki beharrezkoak dira idatzizko adierazpenean nahi den heldutasuna lortzeko, haien aplikazio praktikoa bilatzekotan. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

- Testu mota desberdinak irakurri eta ulertzea, betiere ikasleen gaitasun linguistikoari egokituak, informazio orokorra eta berariazkoa erabiltzeko, lan bat garatzen ari direnean edo irakurketaz gozatzeko.

- Irakurtzeko estrategiak erabiltzen hastea: ikusizko testuinguruaren elementuak eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea, informazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adierazpideen esanahia deduzituz.

- Irakurketa baloratzea. Ikasleen gaitasun eta interesetarako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

- Eredu desberdinak erabiliz, testu errazak egitea, haiek egiteko ahoz nahiz haien irakurketara ohitzea inplikatzeko duten jardueren bitartez ongi ezagututako adierazpide eta esaldiak erabiliz, informazioa transmititzeko eta konpartitzeko, edo komunikazio asmo desberdinekin.

- Testu produkzioaren oinarritzko estrategiak ezagutzen eta erabiltzen hastea (hartzailea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi eta amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

- Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa.

–Testuak:

- Aurreko etaparako aipatutakoetatik, batez ere: ipuinak, olerkiak, azalpenak; eta gainera:

- Adiskidantzasako gutunak

- Albisteak, iragarkiak

- Kontaeak (biografia) eta azalpen luzeak

- Deskribapen luzeagoak eta sistematikoak

- Errezetak

–Trebetasunak eta estrategiak

- Ozenki irakurtzea

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio, menperatze hobea eta handiagoa bideratuko duten erabilera sustatuz. Gainera, ikasleen artean erabilera gogoetatsua sustatuko da, pixkanaka proposatuz produkzioak behatzeko, analizatzeko eta manipulatzeak jarduerak; horiekin, oinarritzko ezagutza linguistikoaren eta terminologiaren kontzeptualizatzea eta eskuratzea bideratuko da. Komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da, eta esanahia ematen zaio adin hauetan gramatikaren inguruko gogoetari.

2.1. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Atzerriko hizkuntzaren alderdi fonetikoak, erritmoari doazkionak, azentuak eta intonazioa ezagutzea, eta haiek erabiltzea ahoko testu txikiak ulertzeko eta sortzeko funtsezko alderdi gisa.

- Ezagutzen diren eta maiz erabiltzen diren hitzen azentua (stress) ezagutzea.

- Grafia, ebakera eta esanahia lortzea, idatzizko ereduetatik eta ezagutzen diren ahoko adierazpideetatik abiatuta, eta grafia-soinua erlazio analitiko seguruak ezartzea.

- Atzerriko hizkuntzaren lehendik erabilitako berezko hiztegia, formak eta egiturak ezagutu eta erabiltzea, eta haiek lotzea ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituenekin.

- Hitzak kategoria morfosintaktikotan sailkatzea:

- Izenordainak –narrazioa 1. eta 3. pertsonan–, deskribapena eta elkarriketa.

- Aditz laguntzaileak ezagutzea.

- Aditzen denbora ezagutzea. Denborazko adberbio ohikoenak identifikatzea.

- Preposizioak, juntagailuak.

- Esaldiak galderazko, ezezko bihurtzea.

• Oinarrizko puntuazioa: puntua, koma, galdera eta harridura ikurrak.

• Esaldi baten egitura ezagutu eta menperatzea (subjektua, aditza, adjektiboak izenarekiko duen lekua...). Esaldia esanahia duen unitate gisa. Testu idatzi bateko perpaus bakunak identifikatzea. Perpaus batean elementuen ordenak duen garrantzia ezagutzea, perpausa koherentea izan dadin.

• Perpaus mota desberdinak zuzen egitea.

• Adjektiboak (konparaziozkoak eta superlatiboak) eta adberbioak egoki erabiltzea, egitura biziagoa edo zehatzagoa egiteko.

• Hiztegia: eremu semantikoak, hitzen familiak

sinonimoak eta antonimoak. Norberaren produkzioetan sinonimoak eta antonimoak zuzen eta egoki erabiltzea. Polisemia. Hizkuntza figuratua.

• Erreferentziako iturriak erabiltzea hitzen esanahia argitzeko.

• Testu zatiak manipulatu eta eraldatzea. Egindako behaketak sistematizatzea.

• Bitarteko desberdinak erabiltzea irakurtzen diren liburuak hobeki ulertzen saiatzeko: glosarioa –liburuak halakorik badu–, ilustrazioak (picture dictionaries), irakasleari, ikaskideei galdetzea.

• Hizkuntza egoera desberdinetan zuzentasunez erabiltzeko interesa.

• Irakurtzerakoan, gelan maizen landutako hitzen azentu fonikoa (stress) ezagutzea. Ingeleseko kontsonanteen soinua ohikoen duten grafiarekin lotzea. Ezagutzea zein diren ingelesez bereizgarrienak edo ohikoenak diren erregulartasun edo letra-multzoak (clusters, digraphs, blends...) eta nola ahoskatzen diren: ph, ch, ght, sh, sp, st, eta abar.

• Ozenki irakurtzea eta ebakera eta intonazio egokiarekin, gelan aurretik prestaturiko testu laburrak. Olerkiak, elkarriketak edo irakurritako antzezlanak interpretatzea.

• Ikasteko irakurtzea (ulertzeko irakurketa)

• Irakurtzeko estrategien erabilera gidatua (ikusizko testuinguruaren elementuak erabiltzea, irakasleak irakurritakoa entzutea, ozenki eta isilik irakurtzea eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea), informazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adierazpideen esanahia deduzituz, testuinguruan, gaian, egoeran, hitzaren funtzioan eta atzizki eta aurizkietan bermatuz. Izenordain bat ordeztzen duen pertsonarekin edo gauzarekin lotzea.

• Bereiztea testu bateko aditzak lehenaldia, orainaldia edo geroaldia diren.

• Testu bat ulertzea, haren gakoak inferituz eta galdera batzuei erantzunez.

• Testu batean berariazko informazioa aurkitzea, galderei egia/gezurra erantzunez, edo aukera anitzeko galderei erantzunez, edo geziez erantzun beharrekoei, edo sekuentziak kronologikoki ordenatzea... eta galdera irekiei erantzutea.

• Narrazioaren oinarrizko elementuak ezagutzea: pertsonaiak, lekua, denbora, gertaeren sekuentzia, egituraren sekuentzia: aurkezpene, arazoa, korapiloa eta amaiera.

• Irakurritako testuen laburpenak egitea.

• Idatzizko adierazpene. Estrategiak eta trebetasunak

• Testu bat irakurtzerakoan barneratutako hiztegia idaztea eta buruz ikastea.

• Idazki laburrak egitea (deskribapenak eta gutunak, batez ere), ereduak imitatuz eta haietan aldaketa txikiak sartuz. Semantikoki eta gramatikalki zuzenak diren esaldiak osatzea, ilustrazio bat deskribatuz... (ereduzko esaldiez, aukera desberdinak eskaintzen dituzten taulez eta abarrez baliatuz).

• Gutun bat idaztea dagokion egitura errespetatuz: data, agurra, aurkezpene, eskaria, bukaerako agurra eta sinadura. Gutun-azalean agertzen diren datuak idaztea: igorlea eta hartzailea.

• Datu pertsonalei buruzko informazioa biltzea, aldeztu aurretik ezarritako gidoi bati jarraituz.

• Errezeta baterako behar diren osagai eta tresnen zerrenda idaztea.

• Idatzitako testu errealestatik jasotako informazioa interpretatzea (iragarkiak, telebistako programazioa...), gero ekintza bat programatzeko.

• Norberaren eta beste ikaskide batzuen testuetan akats ortografikoak zuzentzea. Puntua, koma...

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiez baliatzea sekuentzia didaktikoetan landutako ezagutzak indartzeko edo zabaltzeko.

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

Gelatan lantzen diren testuek bere baitan daukate ulermena nabarmen baldintzatzen duten elementu soziokultural ugari; elementu horiek bizitza, gizartea eta kultura ikusteko, ulertzeko eta aintzat hartzeko bestelako modu batzuk adierazten dituzte. Ikasleek ikasiko dute desberdintasunak eta antzekotasunak egiaztatzen, haiek ezagutzen, errespetatzen eta aintzat hartzen, kasua bada. Gaur eguneko komunikatzeko erraztasunek aukera ematen dute beste hizkuntzetako hiztunekin ha-

rreman gehiago izateko eta harreman horiek era askotakoak izateko. Haiekin komunikatzerakoan, ezinbesteko egiten da nolabaiteko kultur sintonia bat edukitzea. Gure gizarteak gero eta gehiago exijitzen du kulturartekotasuna eta kultura aniztasuna aintzat hartzea.

• Hizkuntzak ikasteko interesa izatea eta kasuko atzerriko hizkuntzan hitz egiten den herrialdeetako pertsonen eta kulturari buruzko informazioa ezagutzea.

• Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta baloraziotik abiatuz.

• Eguneroko ohituretan dauden antzekotasunak eta desberdintasunak ezagutzea eta giza harremanetako oinarrizko formak erabiltzea kasuko hizkuntzan hitz egiten den herrialdeetan eta gurean.

• Jarrera harbera izatea beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta norberarenaz besteko kultura bat duten pertsonenik.

• Gaztelaniara sartzen ari diren ingelesezko hitzak ezagutzea. Adibidez: fútbol, güisqui, stop....

• Benetako materialetatik informazio nabarmenena eta zuzenena ateratzea: etiketak, produktuen zehaztapenak (osaketa, pisua, tamaina eta abar), txanponak, liburuxkak, web orriak...

• Atzerriko hizkuntzan hitz egiten den erkidegoetako elementu soziokultural bereizgarri batzuk ezagutzea, esplizituki edo inplizituki agerzitzen direnak ikasgelan landutako hizkuntza-laginetan.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko dauzkaten estrategiak etengabe hobetzera bideratuko dituen; xedea da ikasleek gero eta modu kontzienteagoak jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

• Ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituen estrategiak konparatzea.

• Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazionatzea eta ereduak behatzea, testuak irakurtzea, multimedia euskarriak erabiltzea eta bestelakoak– hitz berriak eta hizkuntzaren forma eta egiturak barneratzeko.

• Kongsultarako eta informaziorako bitartekoak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiek eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

• Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza prozesuaren atal gisa. Autozuzenketaren eta autoebaluazioaren hastapenak.

• Konfiantza izatea norberak hizkuntzak ikasteko duen gaitasunean.

• Baloratzea hizkuntza gauzak egiteko, antolatzeke, ikasteko, jolaskeko eta gozatzeko tresna bat dela.

• Maiz parte hartzea eta elkar eragitea. Hizkuntza modu espontaneoan erabiltzea gainerakoekin komunikatzeko, ikasgelan eta ikasge-latik kanpo.

• Taldean lan egitea, ezagutzen eta gaitasunen ekarpena eginez eta gainerakoekin eraginkortasunez lan eginez.

• Lanak (fitxak, marrazkiak, liburuak ariketak, eskulanak...) garbitasunez egitea, eta xehetasunak zaintzea. Gelako koadernoak, egindako fitxak eta abar ordenatzea, aldeztu aurretik ezarritako irizpideei jarraituz.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarrizko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Haurrendako ezagunak eta interesekoak diren ahozko testuetan, esanahi orokorra harrapatzea eta berariazko informazioa identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai diren ahozko mezu baten esanahi orokorra harrapatzeko, komunikazioko egoeran presente dauden elementu linguistikoen eta ez-linguistikoen laguntzarekin. Adierazpen zabalagoetan agertzen diren hitz eta adierazpen ezagunak ezagutzeko gaitasuna ere neurtu nahi da, baita testu osoa ulertzen ez den kasuetan ere.

2. Aurrerako moduko komunikazio egoeretan gai ezagunei buruzko zuzendutako ahozko elkarreraginetan parte hartzea, elkartrukearen oinarrizko arauak errespetatuz; esate baterako, entzutea eta hitz egiten duenari begiratzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da berehalako beharrak adierazteko gaitasuna; esate baterako, baimena eskatzea, eguneroko gauzak maileguan eskatzea, gauzak edo pertsonak aurkitzea, eguraldiari buruz edo gustu eta trebetasunei buruz hitz egitea. Eguneroko egoeretan ikasleek duten parte-hartzea baloratuko da, hain zuzen ere errutinetan, azturetan, gelako hizkuntzan edo simulazioetan, antzezpenetan, abestietan

edo errezitatzeetan. Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak elkar-trukeetan parte hartzeko duen jarrera, bai eta interesa erakusten duen ere gainerako pertsonen esku-hartzei buruz.

3. Atzerriko hizkuntzak berezko dituen forma eta egitura errazak erabiltzea, esanahi bat komunikatzu, testuinguru desberdinetan, horren barne direla soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutikoak, adierazpideak entzuten, errepikatzen eta aurreratu aktiboki parte hartzen dutenean, eta ozenki irakurtzeko jardueretan, soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko gauza ote diren, ereduetik abiatuta betiere.

4. Xede jakin bat duten gai ezagunei buruzko testu errazak irakurri eta esanahi orokorra eta berariazko informazio batzuk harrapatzeko gai izatea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gai diren testu desberdin batzuk irakurtzeko (baita ozenki ere), betiere daukaten komunikazio gaitasunaren arabera; esate baterako, oharrak, gelako arauak, gutunak, horma-irudiak edo ipuinak, hiztegi eta adierazpide ezagunak dituztenak. Haietatik informazio orokorra eta berariazkoa aterako dute, idatziaren ulermenarekin loturiko funtsezko estrategien laguntzarekin; esate baterako, testuinguru linguistikoko eta ez-linguistikoko elementuak erabiltzea eta ezagutzen diren beste hizkuntza batzuetatik ezagutzak transferitzea.

5. Esaldi eta testu laburrak idaztea, xede jakin batekin eta ereduetik abiatuta eta ezarritako formatu batekin, bai paperean bai euskarri digitalean.

Irizpide honekin baloratu nahi da ikasleak gai diren era askotako testuak idazteko; esate baterako, oharrak, jarraibideak edo arauak, gutunak, horma-irudiak, liburuxkak, komikiak edo deskribapen errazak. Ebaluatuko da testu bat nolabaiteko autonomiarekin sortzeko eredu erabiltzeko gaitasuna, eta ebaluatuko da, halaber, ereduak behatuz eta soinuaren eta grafia arteko erlazioak ikasiz barneraturiko zuzentasun ortografikoa.

6. Baloratzea atzerriko hizkuntza tresna bat dela beste pertsona batzuekin komunikatzeko, eta atzerriko hizkuntza hori hitz egiten duten pertsonetako jakin-mina eta interesa erakustea. Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak jakin-mina duten jarrera duten atzerriko hizkuntzan edo haienaz besteko hizkuntza batean hitz egiten duten pertsonetako; halaber, begiratuko da ikasleek gaitasuna duten hizkuntzen aniztasuna gizartearentzako aberasgarria dela baloratzeko eta gai diren beste hizkuntza batzuetako hiztunen berezitasun soziokulturalak aintzat hartzeko.

7. Atzerriko hizkuntza hitz egiten den herrialdeetako eguneroko bizitzaren alderdi batzuk identifikatzea eta norbera bizi den herrialdekoekin konparatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna ote duten ingelesez hitz egiten den herrialdeetako eguneroko bizitzaren alderdi batzuetan antzeman daitezkeen desberdintasunak eta antzekotasunak ikusi eta identifikatzeko, ordutegi, janariei, tradizioei, jaiak eta pertsonak elkarren arteko harremanak izateko moduei dagokienez.

8. Txertaketen, kenketen, ordena aldaketan, segmentazioen edo berrosatzeen bitartez, hitzak, esakuneak eta testuak behatzea, ulermena eta adierazpena hobetzeko.

Helburua da ebaluatzea txertaketen, kenketen, ordena-aldaketek, segmentazioek eta berrosatzeek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eragin behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuaren edukiari buruz gogoeta egiteko, eta haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta adierazpen baliabideak aintzat hartzeko eta ebaluatzeko.

9. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, argitasun eskatzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, ikusizko hiztegiak eta hiztegi elebidunak erabiltzea, euskarri desberdinetan gai ezagunei buruzko informazioa aurkitzea eta biltzea, eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarriko estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuen bidezko baliabideak erabiltzea, ikasleek laguntza eta argitasun eskatzea, eta hiztegi elebidunak eta oinarriko bitarteko teknologiko batzuk gero eta autonomia gehiagoz erabiltzea. Eta ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeko, hobeki ikasteko erabiltzen dituen estrategiei buruzko adibideak jartzeko eta forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko nolabaiteko autonomia barneratzeko. Helburua da hizkuntzaren erabilpena hari buruzko gogoetarekin laguntzea (lehen hizkuntzan eta besteetan barneratutako pauso eta kontzeptuei jarraituz), testuen produktioa eta berrikuspena hobetzeko, betiere komunikazioa hobea lortze aldera.

Hirugarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.—Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

1.1. Ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea. Horren barrenean sartzen da ulermena eta ahozko adierazpena artikulatzeko ezinbestekoa den sistema fonologikoaren ezagutza.

Ikasleek ikasten dute ahozko hizkuntza oinarriko lanetan erabiltzen: beren buruari buruz hitz egitea, gainerakoek adi entzun eta uler dezaten lortzea, arazoei konponbidea ematea, interesatzen zaion informazioa eskatu eta ematea... bai eskolako giroan, bai gizarteko egoeretan. Bere ahalmenen arabera, honakoak egitea lortuko du: deskribatzea, azaltzea, kontatzea, arrazoiak, ideiak, iritziak ematea, iragartzea, galdetzea, argitzea, iritzia izatea. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

- Ahozko mezu gero eta konplexuagoak entzutea eta ulertzea; esate baterako, jarraibideak edo azalpenak, ahozko elkarreragin gida-tuak edo multimedia grabazioak ikus-entzunezko euskarrian eta euskarri informatikoan, informazio orokorra eta informazio berariazkoa ateratzeko.

- Ahozko elkarreragina egoera erreal edo simulatuetan, gero eta autonomia, eraginkortasun eta konplexutasun handiagoaz baliatuz erabiltzeko adierazpideetan.

- Ahozko testuak sortzea gero eta autonomia, eraginkortasun eta konplexutasun handiagoarekin; betiere ezagutzen diren ereduak eta egitura linguistikoa erabiliko dira, eta interesa erakutsiko da gauzak ahoz adierazteko banakako edo taldeko jardueretan.

- Oinarriko estrategiak erabiltzea ahozkoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuinguruak eta hitzez besteko testuinguruak erabiltzea, eta gaiari edo egoerari buruzko alde aurreko ezagupenak —ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik transferitutakoak— erabiltzea.

- Banakako edo taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, taldeko lanak...) gauzak ahoz adierazteko interesa, gero eta modu autonomoagoan.

- Komunikazioa behar beste menperatzen ez denean sortu ohi diren zailtasunak gainditzeko jarrera, ezagutzen diren hizkuntzetako komunikazio estrategiez baliatuz.

—Testuak:

- Aurreko etapan aipatutakoetatik, batez ere: olerkiak, elkarrizketak. Oraingoan ondokoetan lehenetsuneko arreta jarri eta gehiago sakonduz:

- Narrazio testuak (ordena kronologikoa, edukiaren progresioa): ipuina, albisteak, bizipen baten kontaketa.

- Azalpen testuak (beste irakasgai batzuetako edukiak).

—Entzutea eta ulertzea

—Trebetasunak eta estrategiak

- Lan bat egiteko ideia orokorra eta informazio muntaduna ateratzeko.

- Ahozko testuen berariazko informazioa harrapatzea ikasgelako lanak egiteko, adierazitako ideien artean ezartzen diren erlazioak eta komunikazio egoeraren ezaugarriak ulertuz: mintzakideen kopurua eta mota, komunikazioa noiz eta non gertatzen den, komunikazioaren asmoa (informazioa, pertsuasioa, umorea...).

- Ulermenaren estrategia nagusiak aplikatzea: aurrerata, aurrerata, inferentzia.

- Ahozko adierazpena eta elkarreragina

—Trebetasunak eta estrategiak

- Eguneroko gaiei eta gai ezagunei buruzko edo gelan maiz landutako gaiei buruzko hizketaldiak izatea.

- Ezarritako jarraibide batzuekin, elkarrizketak asmatzea.

- Adieraztea: ziurtasuna, posibilitatea. Egitateak, iritziak.

- Adostasuna, desadostasuna. Baimena ematea, debekatzea, aginduak ematea....

- Lehenaldia/geroaldia erabiliz hitz egitea.

- Arrazoiak ematea, azaltzea.

- Deskribapen errazak egitea (pertsonak, animaliak, gauzak eta lekuak). Ezagutzei buruzko adierazpen laburrak egitea.

- Istorioak eta gertaerak narratzea ikusizko eta hitzezko laguntzekin, ikasgelan aurretik landutako ereduak erabiliz.

- Ikaskideei elkarrizketak egitea beren gustu eta zaletasunei buruz, aurretik landutako gidoi bat erabiliz.

2. multzoa.—Irakurtzea eta idaztea.

Irakurtzeko behar diren trebetasunen —testua deskodetzea eta irakurtzea funtzionala— eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio

berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). Oso garrantzitsua da irakurzaletasuna bultzatzea, gozamenarako eta prestakuntzarako iturri gisa.

Idatzizko adierazpenaren konplexutasuna dela eta, beharrezkoa da lotura estua ezartzea ahozko hizkuntza eta lehen hizkuntza lantzearekin. Horrek bidea emanen du ikaskuntzak indartu eta barneratzeko. Esaldia deskribatetik eta menperatetik abiatuta, testu laburrak sor daitezke (azalpena, narrazioa) eta idazkiei koherentzia, kohesioa, egokitasuna eta aberastasuna ematen dieten oinarritzko prozedurak barnera daitezke. 4. multzoko ezagutzak bereziki beharrezkoak dira idatzizko adierazpenean nahi den heldutasuna lortzeko, haien aplikazio praktikoa bilatzekotan. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaila moduan landuko dituzte, batez ere.

- Testu mota desberdinak irakurri eta ulertzea, betiere ikasleen gaitasun linguistikoari egokituak, informazio orokorra eta berariazkoa erabiltzeko, lan bat garatzen ari direnean edo irakurketaz gozatzeko.

- Irakurtzeko estrategien erabilera gero eta autonomoagoa: ikusizko testuinguruaren elementuak eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea, informazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adierazpideen esanahia deduzituz, hiztegiak erabiliz.

- Irakurketa baloratzea. Ikasleen gaitasun eta interesetarako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

- Giza harremanetan eta komunikabideetan berezkoak diren testuak eta ikasteko eta informatzeko testuak irakurri eta idatzea.

- Komunikazio egoera desberdinetan berezkoak diren testuak osatzea –hiztegian eta egituretan gero eta zabalagoak eta aberatsagoak–, informazioa transmititu eta konpartitzeko eta komunikazio asmo desberdinekin.

- Testu produkzioaren oinarritzko estrategiak erabiltzea (hartzaila hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi ea amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiek erabiltzea testuak eta aurkezpenak egiteko eta informazioa transmititzeko.

- Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta testuek komunikazio beharrak asetzeko betetzen duten eginkizuna baloratzea.

- Bigarren hizkuntza komunikatzeko eta ikasteko tresna gisa baloratzea.

–Testuak:

- Aurreko etaparako aipatutakoetatik, batez ere: olerkiak, elkarrizketak. Oraingoan ondokoetan lehentasunezko arreta jarri eta gehiago sakonduz:

- Narrazio testuak (ordena kronologikoa, edukiaren progresioa): ipuina, albisteak, bizipen baten kontaketa –gutuna–.
- Azalpen testuak (beste irakasgai batzuetako edukiak).

–Trebetasunak eta estrategiak

- Ikasgelan landutako testuak arintasunez eta ebakera eta intonazio egokiarekin ozenki irakurtzea.

- Ikasteko irakurtzea (ulertzeko irakurketa)

- Idatzizko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, eta hiztegiaren laguntzaz informazio berariazkoa identifikatzea.

- Ezagutzen dituen hizkuntzetatik transferitutako irakurketa estrategiak erabiltzea; esate baterako, ikusizko testuinguruaren elementuak (ilustrazioak interpretatzea gaiari buruzko hipotesiak egiteko, hipotesi horiek egiaztatzeko edo ezeztatzeko...), gaiari edo egoerari buruzko alde aurretiko ezagutzak...

- Irakurritako testuen laburpen osatuak eta egokiak egitea.

- Idatzizko adierazpena. Estrategiak eta trebetasunak

- Testuen produkzioan oinarritzko estrategiak erabiltzea, eredu oso egituratuak abiapuntu hartuta.

- Testu idatziaren plangintza egitea: ideiak, behar den hiztegia, behar diren egiturak eta ideien ordena. Hartzaila eta xedea hautatzea. Zirriborroa egitea. Testuari kohesioa emateko elementuak erabiltzea (loturak, aditzaren denbora, oinarritzko puntuazio egokia eta abar).

- Testuaren berrikuspina eta amaierako bertsioa.

- Aurkezpena, irakurgarritasuna zaintzea.

- Narrazio, deskribapen, jarraibide eta azalpen testuen oinarritzko elementuak ezagutu eta erabiltzea.

- Testuak zuzentzea bukatutzat eman baino lehen, ondokoei buruzko galderak eginez: koherentzia, irakurlearentzako egokia den, adierazpideetan edo hiztegian aldaketaren bat eginez hobetu ote daitekeen (erreferentziak), ortografia, puntuazio-marka oinarritzkoak.

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio, menperatze hobe eta handiagoa bideratuko duten erabilera sustatuz. Gainera, ikasleen artean erabilera gogoetatsua sustatuko da, pixkanaka proposatuz produkzioak behatzeko, analizatzeko eta manipulatzeko

jarduerak; horiekin, oinarritzko ezagutza linguistikoen eta terminologiaren kontzeptualizatzea eta eskuratzea bideratuko da. Komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da, eta esanahia ematen zaio adin hauetan gramatikaren inguruko gogoetari.

2.1. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Ebakera zaindua, erritmo, intonazio eta azentu egokiak, bai ahozko elkarreragin eta adierazpenetan, bai erreztatzean, dramatizatzean edo ozenki irakurtzean.

- Grafia, ebakera eta esanahia lotzea, idatzizko ereduetatik eta ezagutzen diren ahozko adierazpideetatik abiatuta, eta grafia-soinua erlazio analitiko segurua ezartzea. Nabarmentzekoak diren irregular-tasun batzuk ezagutzea.

- Silaba bat baino gehiago dituzten hitzen azentua (stress) ezagutzea eta aplikatzea.

- -ed /d/, /t/, /id/ (phoned, cooked, landed) bukaera duten lehenaldiko aditzen bukaerak bereiztea.

- Hasierako, erdiko eta amaierako lekuan dauden errimak, antzekotasunak (homofonoak: our / hour) eta kontrasteak bereiztea.

- Gehien erabiltzen diren letra mutuak identifikatzea: know, knee, hour, lamb, palm, comb...

- Atzerriko hizkuntzaren berezko forma eta egitura oinarritzko batzuk, lehendik erabiltakoak, ezagutzea eta erabiltzen jakitea.

- Olerkigintzaren hizkuntza: errepikapenak, metaforak, errima, irakurleari zuzentzea.

- Zuzeneko estiloa.

- Aditz denboren (orainaldia, lehenaldia eta geroaldia) koherentziari eustea ahozko eta idatzizko produkzioetan.

- Esakuneak berridaztea ekintzetan beste denbora bat adieraziz.

- Osagarri lana egiten duten izenordainak erabiltzea.

- Perpausak konbinatzea perpaus elkartu bat osatzeko. Kohesioa bermatzeko oinarritzko baliabide linguistikoak deskubritzea. Koherentzia, kohesio, egokitasun akatsak detektatzea.

- Hiztegia erabiltzea testu batean dauden hitz ezezagunen esanahia ezagutzeko. Hiztegiaren ematen diren definizioetatik, testuingururako egokiena den esanahia hautatzea.

- Hizkuntza egoera desberdinetan zuzentasunez erabiltzeko interesa, adierazpide gero eta luzeagoak erabiliz eta adierazpide horien zuzentasunari eta egokitasunari erreparatuz.

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

Geletan lantzen diren testuek bere baitan daukate ulermena nabarmen baldintzatzen duten elementu soziokultural ugari; elementu horiek bizitza, gizarte eta kultura ikusteko, ulertzeko eta aintzat hartzeko bestelako modu batzuk adierazten dituzte. Ikasleek ikasiko dute desberdintasunak eta antzekotasunak egiaztatzen, haiek ezagutzen, errespetatzen eta aintzat hartzen, kasua bada. Gaur eguneko komunikatzeko erraztasunek aukera ematen dute beste hizkuntzetako hitzuneekin harreman gehiago izateko eta harreman horiek era askotakoak izateko. Haiekin komunikatzerakoan, ezinbesteko egiten da nolabaiteko kultur sintonia bat edukitzea. Gure gizarteak gero eta gehiago exijitzen du kulturartekotasuna eta kultura aniztasuna aintzat hartzea.

Baloratzea hizkuntzak beste herrialde batzuetako ikaskideekin komunikatzeko eta harremana izateko bitartekoa direla, informazio berriak lortzeko aukera bat direla, eta kultura eta bizimodu desberdin eta aberasgarriak ezagutzeko tresna direla.

- Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta baloraziotik abiatuz.

- Atzerriko hizkuntzan hitz egiten den herrialdeetako eguneroko ohiturak ezagutzea eta harreman sozialetarako berezko formak erabiltzea.

- Jarrera harbera eta balorazio positiboa izatea beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta norberarenaz besteko kultura bat duten pertsonetara.

- Atzerriko hizkuntzako edo beste hizkuntza batzuetako hitzuneekin komunikazioaren teknologiek eskaintzen dizkiguten bitartekoak erabiliz harremanak egiteko eta komunikatzeko interesa izatea.

- Atzerriko hizkuntzako hitzunen erkidegoen elementu kultural batzuk ezagutzea: geografia, historia, artea...

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko dauzkaten estrategiak etengabe hobetzera bideratuko dituen; xedea da ikasleek gero eta modu kontzienteagoak jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

- Ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik abiatuta, atzerriko hizkuntzaren funtzionamenduari buruzko konparaketa eta gogoeta.

• Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazionatzea eta ereduak behatzea, testuak irakurtzea, multimedia euskarriak erabiltzea– hitz berriak eta hizkuntzaren forma eta egiturak barneratzeko.

• Ikaskuntzaren kontzientzia eta autonomia gero eta handiagoa. Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza, autozuzenketa eta autoebaluazio prozesuaren atal gisa.

• Kontsultarako eta informaziorako bitartekoak eta teknologia berriak eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

• Konfiantza izatea hizkuntzak ikasteko norberak daukan gaitasunean, eta lankidetzan aritzea baloratzeko.

• Baloratzeko hizkuntza ikasteko, antolatze eta ezagutzak transmititzeko tresna bat dela.

• Internetez baliatzea informazio iturri gisa eta posta elektronikoa erabiltzen hastea.

• Taldean lan egiteko estrategietan aurrera egitea eta sakontzea.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarritzko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Komunikazio egoera desberdinetan emandako ahozko testuetan esanahi orokorra harrapatzea eta berriazko informazioak identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai diren beren inguruneari, oinarritzko informazio pertsonal eta familiarrari, jokoei, kirolei, beste arlo batzuetako edukiei eta intereseko beste gai batzuei buruz hitz egitean maiz erabiltzen diren adierazpideak eta hiztegia ulertzeko, eta mezua, informazioa eta elkarriketa argi eta errazak ulertzen ote dituzten.

2. Aurrerako moduko komunikazio egoeretan gai ezagunei buruzko eguneroko elkarriketa familiarrak izatea, elkartrukearen oinarritzko arauak errespetatuz; esate baterako, entzutea eta hitz egiten duenari begiratzea.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gai ote diren eguneroko egoeretan ezagutzen diren edo alde zurretik landu diren gaietan komunikatzeko eta berehalako beharrak adierazteko; esate baterako, eskariak egin, jarduera antolatu, taldean lan egin eta argitasunak eskatzea. Ebaluatu nahi da familiari eta beste pertsona batzuei buruz, eguraldiari, jantziei, liburuari, jokoei eta arlo desberdinetako edukiei buruz modu errazean hitz egiterakoan adierazpide eta esaldiak erabiltzeko gaitasuna. Irizpide honekin baloratuko da, halaber, ikasleak elkartrukeetan parte hartzeko duen jarrera, bai eta interesa erakusten duen ere gainerako esku-hartzei buruz.

3. Atzerriko hizkuntzak berezko dituen forma eta egitura oinarritzkoak erabiltzea, esanahi bat komunikatzeko, testuinguru desberdinetan, horren barne direla, erritmoa, azentua eta intonazioa.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutikoak gai ote diren jardura desberdinetan aktiboki parte hartzen dutenean –esate baterako, jendaurreko azalpen laburrak, berdinaren arteko elkarriketak edo ozenki irakurtzea– soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko, zuzentasun gehiagorekin, ereduetatik abiatuta betiere.

4. Irakurri eta berriazko informazioa aurkitzea, zuzeneko inferentziak egitea eta intereseko gaiak buruzko testu desberdinak ulertzeko.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da gero eta hiztegi zabalagoa eta adierazpide konplexuagoak dituzten testu desberdinak irakurtzeko eta ozenki irakurtzeko gaitasuna; horretarako erabiliko dira ipuin eta olerki egokituak edo benetakoak, errezetak, menuak, liburuxkak, publizitatea, arauak, gutunak..., eta idatziaren ulermenaren oinarritzko estrategiekin landuko dira. Baloratuko da ikasleak gai diren testuetan informazio edo ideia esanahidunak detektatzeko eta ulertzeko, eta gauza ote diren azaleko esanahiaz haratago joan eta testuan oinarrituriko zuzeneko inferentziak ateratzeko. Halaber, ebaluatuko da idatziaren ulermenarekin loturiko funtsezko estrategiak nolabaiteko autonomiaz erabiltzen diren, esate baterako, testuinguru linguistikoko eta ez-linguistikoko elementuak erabiltzea eta ezagutzen diren beste hizkuntza batzuetatik ezagutzak transferitzea.

5. Testu idatziak lantzea hartzailea, testu mota eta xedea aintzat hartuz, bai paperean, bai euskarri digitalean.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak, ereduetatik abiatuta, testu laburrak sortzeko gaitasuna duten, betiere komunikazio egoera osatzen dutenen arabera. Xedea da ebaluatzea ikasleak gai diren, lagunduta, testu desberdinak egiteko, beren intereseko gaiak buruz eta alde zurretiko ezagutzei buruz –bereziki lehen hizkuntzetako transferentzietatik heldutakoak–; Honako testuak, esate baterako: eskariak, jarraibideak, gutunak, egunerokoak, deskribapenak eta narrazio labu-

rrak. Testu baten produkzio faseetan jarritako arreta berriaz baloratuko da: plangintza, testugintza eta berrikuspina.

6. Baloratzeko atzerriko hizkuntza tresna bat dela beste pertsona batzuekin komunikatzeko eta ikasteko, eta atzerriko hizkuntza hori hitz egiten duten pertsonen jakin-mina eta interesa erakustea.

Irizpide honekin baloratu nahi da ikasleak gaitasuna duten baloratzeko atzerriko hizkuntza ikasteko eta komunikatzeko tresna bat dela. Halaber, begiratu da ikasleak baloratzen ote duten hizkuntzen aniztasuna gizartearentzako aberasgarria dela. Orobat, baloratuko da pertsonen arteko harremanak ezartze aldera hizkuntza erabiltzen egiten den ahalegina –eskola barneko gutunak erabiliko dira horretarako–; harreman horietarako, teknologia berriak, ahozko elkarrekotasuna edo idatzizko komunikazioak erabiliko dira.

7. Atzerriko hizkuntza hitz egiten den herrialdeetako ezaugarri, ohitura eta tradizio batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gai diren atzerriko hizkuntza hitz egiten den herrialdeetako berezitasun, ohitura eta tradizio ezagunenak identifikatzeko eta ahozko elementu soziokultural horiek erlazionatzeko norberaren herrialdekoekin, kulturarteko kontzientzia izatera iristeko.

8. Txertaketen, kenketen, ordena aldaketen, segmentazioen edo berrosatzeen bitartez, hitzak, esakuneak eta testuak behatzea, ulermena eta adierazpena hobetzeko.

Helburua da ebaluatzea txertaketek, kenketek, ordena-aldaketek, segmentazioek eta berrosatzeek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuaren edukari buruz gogoeta egiteko, eta haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta adierazpen baliabideak aintzat hartzeko eta ebaluatzeko.

9. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, informazioa lortzeko galdera egokiak egitea, argitasunak eskatzea, hiztegi elebidunak eta elebakarrak erabiltzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, euskarri desberdinetan gai ezagunei buruzko informazioa aurkitzea, biltzea eta antolatzea, informazioaren eta komunikazioaren teknologia erabiltzea informazioa alderatu eta egiaztatzeko eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarritzko estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuen bidezko baliabideak erabiltzea, ikasleak laguntza eta argibideak eskatzea, hiztegi egokitu elebakarrak erabiltzea, eta paperean nahiz euskarri digitalean informazioa bilatzea. Eta ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeko, eta hobeki ikasteko erabiltzen dituzten baliabideak eta estrategiak identifikatzen dituzten.

Halaber, ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeko, eta forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko nolabaiteko autonomia barneratzeko. Helburua da hizkuntzaren erabilpena hari buruzko gogoetarekin laguntzea (lehen hizkuntzan eta besteetan barneratutako pauso eta kontzeptuei jarraituz), testuen produkzioa eta berrikuspina hobetzeko, betiere komunikazioa hobea lortze aldera.

F0705063

1.1.3. Foru Aginduak

106/2007 FORU AGINDUA, apirilaren 16koa, Nekazaritza, Abeltzaintza eta Elikadura kontseilariak emana, produktu fitosanitarioen eta bestelako plagiziden erabilerari buruzko argibideak erregistratzeko fitxa ereduak ezartzen duena.

1991ko uztailaren 15eko 91/414/EEE Zuzentaraua, produktu fitosanitarioen merkaturatzeari buruzkoa, azaroaren 4ko 2163/1994 Errege Dekretuaren bidez bildu zen Espainiako legerian. Errege dekretu horren bidez, produktu fitosanitarioak merkaturatu eta erabiltzeko baimena emateko Europar Batasuneko sistema harmonizatua ezarri zen. Zuzentarau hark xedatzen duenez, Batasuneko kide diren estatuek behar diren neurriak hartuko dituzte produktu fitosanitarioak zuzentasunez erabili daitezen eta haien erabilera kontrolatua izan dadin, ezarritako betebeharrak betetzen direla egiaztatu ahal izateko.

Europar Batasuneko legeria berria Europako Parlamentuak eta Kontseiluak 2002ko urtarrilaren 28an eman 178/2002 EE Erregelamenduan biltzen da. Horren bidez, elikagaien buruzko legeriaren orotariko irizpide eta betebeharrak ezarri, Elikagaien Segurtasunerako Europako Agintaritza sortu eta elikagaien segurtasunari buruzko prozedurak zehaztu ziren. Xedapen batzuen bidez elikagaien eta pentsuen higie-nearen arloa garatu ziren. Elikagaien kateko operadoreei dagozkien eginbeharrak indartu eta sistematizatu dira, elikagai seguru eta osasungarriak ekoizten dituztela bermatzeko.